

VII. évfolyam 2. szám

HATÁRRENDÉSZETI TANULMÁNYOK

2010/2. SZÁM

BUDAPEST
- 2010 -

**A MAGYAR RENDÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
HATÁRRENDÉSZETI TAGOZAT
TUDOMÁNYOS, SZAKMAI KIADVÁNYA**

Felelős kiadó:

DR. HABIL VARGA JÁNOS
nyugállományú határőr ezredes
Magyar Rendészettudományi Társaság
Határrendészeti Tagozat elnöke

Szerkesztő:

GÖRBE ATTILÁNÉ DR. ZÁN KRISZTINA
rendőr alezredes
rendőrségi főtanácsos

HU ISSN 2061-3997 (ONLINE)

A kiadványban megjelenő tanulmányok nem tükrözik a kiadó álláspontját

Tartalomjegyzék

Dr. Teke András (PhD): A határrendészeti szolgálati ág szakmai (funkcionális) stratégiája	4. oldal
Demeter Attila: Az Adattár alapú Vezető Információs Rendszer kiépítése a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen	30. oldal
dr. Demeter Tamás – Lipics László – Dr. Zsigovits László: Belsőhatár-ellenőrzés ideiglenes visszaállítása és annak informatikai problémái (Belsőhatár-ellenőrzés ideiglenes visszaállításának kérdései az EU Schengeni térségében)	40. oldal
Nyári Éva: Nem halálos fegyverek alkalmazás a rendezvénybiztosításban	78. oldal
Dr. Teke András (PhD): Gondolatok a biztonságsszolgáltatásról	114. oldal

Dr. Teke András (PhD)

A határrendészeti szolgálati ág szakmai (funkcionális) stratégiája

A határbiztonsági, határrendészeti tevékenység szakmai (funkcionális) stratégiája az integráció (2008.01.01.) következtében megszűnt határőrségi **szervezeti** kultúra és szemlélet, valamint a határbiztonságot preferáló gondolkodásmód és határrendészeti szakmai kultúra szerves folytatásának logikus terméke.

A stratégiai dokumentum a mintegy 5 évre (eredetileg 2008-2012) kívánta meghatározni a szakterületi cselekvési sávokat a nemzeti és az EU-Schengeni szakmai feladatok hatékony és tervezhető teljesítése érdekében.

A hagyományos stratégiai tervezés „kellékei” és „keretei” nem voltak adottak, ugyanis nem állt rendelkezésre sem biztonsági, sem **rendészeti stratégia**, sem **rendőrségi stratégia** mert az általános hazai stratégiai környezetre továbbra is jellemző szakpolitikák hiánya, a stratégiai dokumentumok közötti megfelelő konzisztencia deficitje. Ez arra is visszavezethető, hogy Magyarországon nem alakult ki a politikai konszenzuson alapuló szakpolitikák rendszere (nincs rendészeti/közigazgatási/biztonsági stb. szakpolitika), a jövőtervezés nem strukturált és nem hosszú távú, a napi politikai eseményekhez kötődő politikai érdekek a szakmai érdekérvényesítést gátolják, sok az ad hoc megoldás, a félbehagyott folyamat.

A tervezett stratégiai dokumentumok kidolgozása nemzeti és tárca szinten is, ebből kifolyólag a szakmai szervezeteknél is eltér a komplexitás elveitől, erősen elhúzódozó jellegű és aktuálpolitikailag prekonceptinált.

A szakterületi stratégiai kezdeményezés a fenti deficitet kívánta némileg kiküszöbölni.

Mindez határbiztonsági/határrendészeti vonatkozásban egy funkcionális, szakmai stratégia, rendszerszemlélet alapján az integrált Rendőrségen belül, egy komplex, hosszú távú stratégia keretében és a (rendőrségi) szakmai funkcionális stratégiák feltételezett rendszerében képzelhető csak el.

A Lisszaboni Szerződéssel az Európai Unió közösségi szinten kötelezte el magát az integrált határigazgatási rendszer kialakítása és működtetése mellett. Ennek megfelelően **az egyes tagállamok nemzeti határbiztonsági rendszere kiemelt nemzetközi figyelmet kap, kiemelten az integrált határigazgatás továbbfejlesztése.** Az Európai Bizottság 2008. év

elején ismertette az új, komplex határigazgatási csomagját, amellyel célja, hogy befolyásolni tudja az európai integrált határigazgatási rendszer (EUROSUR)¹ fejlődésének útját. A csomag leglényegesebb része az a Közlemény², amely kifejezetten a határellenőrzésben alkalmazandó technológiák, technikák, nívumok felhasználásával kívánja a fejlődést elérni. A fejlesztési elgondolásból minden tagállamnak ki kell vennie a részét, hosszútávon, 2020-ig munkát és felelősséget adva a nemzeti határrendészeti szerveknek.

A Rendőrség és Határőrség integrációjához nem kötődött változásmenedzsment, így a határbiztonsági/határrendészeti elvárások törésmentes teljesítése érdekében, kihasználva az EU-s lehetőségeket, célszerűnek tűnt a stratégiai dokumentum elkészítése.

A helyzetfelismerésre alapozva a határrendészeti funkcionális stratégiai tervezés a Miniszterelnöki Hivatal által 2004-ben kiadott „Módszertani útmutató a kormányzati stratégiai tervezéshez” című anyag szempontjai alapján valósult meg.

Ennek megfelelően az anyag egyfajta modellként is szolgálhatott volna a többi rendőrségi szakterületi tervezéshez, azzal hogy a stratégiai hierarchia magasabb szintjén tervezett stratégiák, így a rendészeti stratégia, **a rendőrség testületi stratégiája³ hiányában is történhessen az érdemi funkcionális stratégiai tervezés**, és azok egységes rendszerbe foglalása is megtörténhessen. Ez a megközelítés javíthatta a szakterületi aktivitást, a jövőért érzett felelősséget és előkészíthette volna a testületi jövőtervezést.

A határrendészeti funkcionális stratégia elkészítését indokolta az EU által tervezett integrált határőrizeti rendszer (EUROSUR) kialakítása, a FRONTEX aktivitása, mert megfelelő előrelátással jó rendőrségi pozíció érhető el e folyamatokban.

A határrendészet, mint szolgálati ág megfelelési kényszer előtt állt és áll, megváltozott, integrált környezetben kell teljesíteni az összetett elvárásokat. A célrendszer is ennek megfelelően került kialakításra.

A **célállapot** egyidejűleg a felsőbb hierarchikus szakmai szintről – „elvileg” - megadott céloknak, az EU-schengeni irányelveknek és elvárásoknak való megfelelést, másrészt a korábbi határőrségi működés során, a szerves fejlődés alapján kialakított és fenntartott komplex tevékenységi rendszeri, szolgálati ági folytatásnak magas szintű, szakmai kezdeményezésre alapozott, integratív biztosítását jelenthette és jelentheti ma is.

¹ European Surveillance System

² A Bizottság Közleménye az Európai Unió határigazgatása következő lépéseinek előkészítéséről (COM (2008) 69 végleges)

³ A 25/2008.(OT 15) ORFK utasítás határozta meg a rendőrségi stratégia alapelveit és elkészítésének feladatait. 2008-ban az ORFK RTTIT megkezdte és el is készítette a Rendészeti Stratégiát, amely szintén nem került elfogadásra.

A határrendészeti tevékenység megvalósulása során a szakmai kultúrára alapozott képességtervezés, képességfejlesztés, hozzáadott érték növelése garantálhatja a célállapot elérését.

Ehhez társul a **jövőkép** is. A határrendészeti tevékenység az integrált rendőri tevékenység speciális pillére, az európai és a nemzeti biztonság, az európai határőrizeti rendszer (EUROSUR) meghatározó elemeként, integrált rendvédelmi működés keretében, az integrált határigazgatás rendszerében (Integrated Border Management), az illegális és legális migráció hatékony kezelésével, a határbiztonsághoz kötődő jogellenes cselekmények megelőzésével, megakadályozásával, megszakításával, ezáltal a közbiztonság erősítésével, a nemzetközi kötelezettségek, a kapcsolatrendszer erősítésével és további bővítésével valósul meg.

A megvalósítás érdekében a határrendészeti szakterületnek a kapcsolódó szakterületekkel együtt **Intézkedési tervet** kell majd készítenie, amelyben program, projekt, feladat és ütemterv szintjén kell meghatároznia a szükséges tennivalókat, megjelölni azok forrásszükségletét és várható hatásait.

A felvázolt határrendészeti stratégiai aktivitás az EU-s magyar elnökség időszakára vélhetően konkrét eredményeket hozhat, amelyet az elnökség a nemzeti pozíciók erősítésre akár a The Best Practice részeként, modellként is prezentálhat.

A Magyar Köztársaság Rendőrsége Határrendészeti Szakmai Stratégiája

(Koncepció)

0. BEVEZETÉS

0.1. Előzmények

A Magyar Köztársaság Kormánya 2006. nyarán döntött arról, hogy a szükséges politikai konszenzus megteremtésével a Rendőrséget és a Határőrséget integrálja. Az államháztartás hatékony működését elősegítő szervezeti átalakításokról és az azokat megalapozó intézkedésekről szóló 2118/2006 (VI.30) Kormányhatározat és az annak végrehajtására kiadott 1/2007 (05.07) ORFK és HŐR OPK együttes utasítása alapján történt előkészítésre alapozva a vonatkozó jogszabályok módosításával **2008.01.01** hatállyal megvalósult a Rendőrség és Határőrség teljes körű integrációja.

A határőrizeti, határrendészeti és határbiztonsági tevékenységet ettől fogva a jogutód szervezet valósítja meg, a határrendészet önálló szolgálati ágként tagozódott be az integrált szervezeti és tevékenységi rendszerbe.

A szolgálati ághoz tartozó tevékenységi rendszer stratégiai szintű kezelését indokolják:

Magyarország geostratégiai helyzete, a Hágai Programból (majd a „poszt-Hága” Program-kezdemenyezésből és a Stockholmi Programból), a teljes jogú schengeni tagságból adódó határbiztonsági feladatok, a nemzetközi kötelezettségek garantált teljesítése, a kialakult nemzetközi, határbiztonsági és határrendészeti kapcsolatrendszer fenntartása és fejlesztése, a határbiztonsági koordináció szavatolása, az EU határbiztonsági fejlesztése érdekében kialakításra kerülő európai határőrizeti rendszerben (EUROSUR⁴) való szerepvállalás teljesítése, a létező és prognosztizálható határbiztonsághoz, a migrációkezeléshez kötődő kihívások hatékony kezelése.

A Határőrség 2007.12.31-ig önálló rendvédelmi szervként meghatározó, mérhető, hagyományosan elismert szerepet töltött be a komplex európai és nemzeti biztonság fenntartásában, stratégiai és minőségi alapokra helyezve erősödött a tevékenység specifikus (idegenrendészeti) és nemzetközi jellege, tevékenyen hozzájárult a teljes jogú schengeni tagság kritériumainak minőségi teljesítéséhez.

A szervezeti működés hosszú távú gondolkodáson, stratégiai alapokon nyugodott, 2010/12-ig a „Határőrség stratégiája a teljes jogú schengeni csatlakozásig és az azt közvetlenül követő időszakra” című dokumentum határozta meg a stratégiai irányokat, célokat, feladatokat.

A határrendészetre vonatkozó fejlesztési elgondolások egységes rendszerben kerültek megfogalmazásra és tervezésre. A volt Határőrség hosszú távú stratégiai koncepciója 2015-2020-ig jelölte ki a szervezeti és szakmai működés irányait.

0.1.1. Indíttatás

A Határőrség szervezeti önállóságának megszüntetését követően a szakmai feladatrendszer schengeni határbiztonsági részrendszere továbbra is kiemelt nemzeti feladatként és felelősséggként megmarad, azt integrált rendvédelmi környezetben kell végrehajtani. A már kialakított és a környezet (nemzeti, EU, Schengen) által elfogadott,

⁴ European Border Surveillance System

elvárt biztonságsszolgáltatást továbbra is garantálni kell, az integrált működés feltételeinek teljesítéséhez megfelelő források garantálásával kiszámítható, átlátható, számon kérhető működést kell szavatolni. A biztonság szereplőinek rendszerszemléletű és funkcionális számbavételével a biztonsági koordinációs szerep és feladatok nagyobb hangsúlyt kapnak. A fentiek figyelembe vételével egy –funkcionális - határrendészeti szakmai stratégia kimunkálása és érvényesítése indokolt.

0.1.2. Mandátum

A stratégiaalkotásra a kialakult nemzetközi, közösségi és hazai helyzet, a Hágai Programból, az azt követő Stockholmi Programból, a teljes jogú schengeni tagságból adódó nemzeti és európai-schengeni határbiztonsági feladatok, a nemzeti jogszabályok, a nemzetközi kötelezettségek garantált teljesítése, a kialakult nemzetközi, határbiztonsági és határrendészeti szakmai kapcsolatrendszer fenntartása és fejlesztése, a határbiztonsági koordináció minőségi szavatolása adnak alapot. Az euro-atlanti bővítés tervezett folytatása (Románia és Bulgária teljes jogú schengeni tagsága, Horvátország EU-tagsága, majd teljes jogú schengeni csatlakozása, a nyugat-balkáni demokratizálási folyamat eredményei, Törökország EU-tagsága) „menetrendjének”, hatásmechanizmusának figyelembe vétele teszik szükségessé a határrendészeti és határbiztonsági szakmai tervezést és annak stratégiai keretbe való illesztését.

0.1.3. Megelőző kezdeményezések

A határrendészeti tevékenységre vonatkozóan „A Belügyminisztérium 2003-2006 évekre szóló közigazgatási és rendészeti ágazati stratégiájában” (8001/2003 (BK. Külön szám)), a 2073/2004 (IV.15) Kormányhatározat 1/c pontja alapján előkészített „Magyar Köztársaság Rendvédelmi Stratégiájában, a Nemzeti Fejlesztési Terv-II. stratégiai megalapozását biztosító „Biztonsági Stratégiában”, a „Határőrség stratégiája a teljes jogú schengeni csatlakozásig és az azt közvetlenül követő időszakra” című dokumentumban a szakmai tevékenység pozicionálása megtörtént. A hatályos - a volt, önálló szervezetre vonatkozó „határőrségi” - stratégia végrehajtása időarányosan megtörtént. A határbiztonság, határrendészet intézményi és tevékenységi rendszerét érintő egyes programok, projektek végrehajtása jelenleg is folyik.

0.2. Tervezési folyamat

0.2.1. Alapelvek

Az általános hazai stratégiai környezetre – a biztonsági szféra esetében különösen - továbbra is jellemző a stratégiai dokumentumok közötti megfelelő konzisztencia hiánya, ütemezett tervezési feladatok elhúzódása, a fogalmak, formai és tartalmi összefüggések tisztázatlansága, a stratégiaalkotás, a stratégiakészítés és tervezés, a program-végrehajtás és az ellenőrzés módszertani alapjainak kialakulatlansága. Ez arra is visszavezethető, hogy Magyarországon nem alakult ki a politikai konszenzuson alapuló szakpolitikák rendszere, a jövőtervezés nem strukturált és nem hosszú távú, a napi politikai eseményekhez kötődő politikai érdekek a szakmai érdekérvényesítést gátolják, sok az ad hoc megoldás. A Rendőrség és Határőrség integrációja kapcsán, éppen a politikai döntésre alapozva van – precedens értékű - lehetőség szakmai stratégiai megalapozásra. Ez határrendészeti vonatkozásban funkcionális, szakmai stratégia formájában, az integrált Rendőrség esetében komplex hosszú távú stratégia és

funkcionális stratégiák rendszerének kidolgozásával realizálható. Mindez természetesen nem pótolja a hiányzó szakpolitikákat, de inspiráló lehet.

Ennek megfelelően a stratégiai dokumentum megfogalmazásakor, a tervezés során a határbiztonsági, határrendészeti tevékenység került elhelyezésre a biztonsági, rendészeti-rendvédelmi, rendőrségi stratégiai irányok ágazati rendszerében. Kiindulási alap a biztonsági, a rendészeti-rendvédelmi tevékenységi rendszer szereplőivel való konszenzusra törekvés, a társadalmi értékrend és elvárások alakulásának figyelembe vétele, alapos helyzetelemzésre épülő, világos, európai határbiztonsági elgondolások⁵, a Hágai Programmal és azt követő Stockholmi Programmal összhangban lévő jövőkép volt.

A stratégiai tervezés a szakterületi vezetők és szakemberek bevonásával, szakterületi értékelésekre építve a határbiztonsági, határrendészeti folyamatokat 10 évre visszamenőleg vizsgálva, az Európai Unió és Schengeni tapasztalatokat beépítve, a kapcsolódó tudományos eredményeket felhasználva került megvalósításra.

A stratégiai tervezési folyamatot szakmai-politikai oldalról az érintettekkel történt rendszeres konzultációk és koordinációk, a partnerek véleményének akceptálása, az előírt egyeztetési fórumok működtetése legitimálja.

A fenti szempontokat az alábbi **elvek** érvényesülése garantálja: rendszerszemléletű gondolkodás, hálózatos megközelítés, kapcsolatrendszer figyelembevétele, kommunikáció, együttműködés (szervezeten belüli, szervezetközi, nemzetközi), integrált intézményi és tevékenységi környezet, minőség, hatékonyság, szinergia.

0.2.2. Résztvevők

A határrendészeti szakmai (funkcionális) stratégiai koncepció, már integrált környezetben, a 2008.01.01 utáni intézményi-tevékenységi feltételek között került kialakításra, az érintett szakmai és szakirányítási kompetenciákra alapozva.

0.2.3. Ütemezés

A stratégiai tervezési folyamat a 2007. évi határőrségi tevékenység értékelését követően, folyamatelemzést megvalósítva, 2008 első negyedév tapasztalatait is figyelembe véve realizálódott. (2009-2010-ben folyamatosan korrigálva lett.) A munkaváltozatot szakmai-tudományos fórum, a szakmai vezetők teljes köre véleményezte. Az ütemezésben meghatározó volt a Hágai Programban majd a Stockholmi Programban) előírt értékelési határidők figyelembe vétele, az adott időszak tervezési csomópontjai, az NFT-II. (majd 2013 után az NFT-III.) az euro-atlanti bővítési folyamat tervezett ütemezése, a szomszédos országok „EU-schengeni érettségének” szintje, az EUROSUR várható kihatásai.

⁵ Council Conclusions on the management of the external borders of the member states of the European Union, 2873rd JUSTICE and HOME AFFAIRS Council meeting Luxembourg, 5 and 6 June 2008.

0.3. Lehatárolás és fogalomértelmezés

0.3.1. Stratégiai terület lehatárolása

A határrendészeti szakmai stratégia egy **funkcionális**, középtávú (5 év), átfogó, szakterületi stratégiai dokumentum, módszertani oldalról megközelítve olyan szakmai koncepció, amely helyzetértékelő, prognosztizáló, cél, prioritás és komplex feladatrendszeri elgondolásokat és cselekvési sávokat meghatározó részekből áll össze. **Meghatározó elemei:** a határbiztonság, határrendészet, a schengeni határbiztonsági feladatok koordinálása, integrált határigazgatás (Integrated Border Management), határbiztonsággal, határrendészettel összefüggő nemzetközi kapcsolatok és kötelezettségek, a határrendészeti tevékenység, biztonságsszolgáltatás minősége.

A komplex biztonság az átfogó rendszer, a határbiztonság az a tágabb fogalom, amely a koordinációs és intézményi rendszer elemei mellett (a külső határ egyoldalú preferálása helyett) az államhatárhoz köthető mindennemű, béke (normál) időszakban rendészeti-rendvédelmi eszközzel kezelhető biztonsági tevékenységet (koordináció, kooperáció, kommunikáció) magába foglal.

Az ország határbiztonsága nem elsődlegesen szakmai, hanem mindenekelőtt komplex politikai és stratégiai kérdés, amely akkor lehet sikeres, ha konszenzuson alapuló, folyamatos és eredményorientált politikai támogatáson nyugszik.

A komplex biztonságból kiindulva általános értelemben egy **integrált rendszer (modell) felelhet meg az elvárásoknak.** Ez egyidejűleg célállapot, módszer és eszköz is, amely politikai, intézményi és tevékenységi-technológiai síkon valósul meg, kulcsszavai az „Integrated Border Management” és a „Border Security”.

A jövőbeni határbiztonsági rendszer lényege: a komplex (európai) biztonság, az annak részét képező (európai) határbiztonság megvalósítása, a nemzeti biztonsági (határbiztonsági) rendszerek összehangolt regionális tevékenységi rendszerbe való szervezése és működtetése útján valósítható meg, amely a FRONTEX érdekérvényesítő és koordináló tevékenysége alapján a kialakuló EUROSUR-t hatékonyra teheti. A nemzeti határbiztonsági rendszer az európai komplex határbiztonsági rendszer, az európai integrált határbiztonsági rendszer elemét képezi.

„A határbiztonság olyan állapot, helyzet, amely - az ország egész területére kiterjedő - megelőző, visszatartó, szabályozó és ellenőrző jellegű komplex, kooperatív, koordinált tevékenység, intézkedés és magatartás által vagy annak következményeként jön létre, és az országra, illetve a közösségre nézve potenciális veszélyt jelentő vagy nem kívánatos személyek, tárgyak, technológiák bejutási, tartózkodási és továbbjutási esélyének szintjét jelöli meg.”

Ez a gondolatmenet egy ország esetében is és közösségi vonatkozásban is értelmezhető, és nem csak az államhatárra vonatkozik.

„A (nemzeti) integrált határigazgatás a tagállam kompetens hatósága(i) által történő olyan egységes szemléleten alapuló fejlesztési tevékenysége, amely a meglévő emberi erőforrás, eszközök, technológia, ismeretek és tudás felhasználásával, az EU szabályok egységes és következetes alkalmazásával, az irányítási és ellenőrzési feladatok realizálásával a magas szintű határbiztonság megteremtésére irányul.

0.3.2. A stratégiai dokumentum pozicionálása

A határrendészeti szakmai stratégia olyan funkcionális tevékenységi stratégiai dokumentum, amely a komplex biztonság garantálása érdekében a már megkezdett határrendészeti tevékenységre alapozva demonstrálja a határbiztonsághoz fűződő állami kötelezettségek teljesítését, keretül szolgál a határbiztonsági, határrendészeti integrált képesség-, tevékenység- és jövőtervezéshez. A stratégiai dokumentum az integrált határigazgatás változásmenedzsmentjeként is felfogható.

A határrendészeti szakmai funkcionális stratégia a Magyar Köztársaság Rendőrsége intézményi és tevékenységi rendszerének egy szegmensét integráns részként fedi le, integrált környezetben, integrált eljárás-technológiával a koordináció-kooperáció és kommunikáció szerves egységében valósul meg.

Stratégiai szándék: a nemzeti és európai biztonság meghatározó tevékenységi és technológiai tényezőjeként integrált határigazgatás megvalósításával a határbiztonság-szolgáltatás minőségi fejlesztése, továbbá a társadalmisítás elősegítésével hatékony határbiztonság rendőri garantálása.

1. HELYZETELEMZÉS

1.1. A tervezési módszer leírása

A határbiztonsági, határrendészeti tevékenység, mint folyamat került elemzésre 10 évre visszamenőleg, kiemelt figyelemmel az EU-csatlakozás és az integráció időszakára. A határbiztonsági, határrendészeti, szakmai tevékenység hitelessé tétele érdekében a kapcsolódó szakterületek helyzete is áttekintésre került.

A háttéranyagokat a Határőrség éves, és féléves értékelő jelentései és ezek mellékletei (az integrációt követően a rendőrségi értékelések) biztosították, ehhez társultak a szakminisztérium értékelései, az EU és schengeni monitoringok anyagai, a közösségi dokumentumok. A tervezés során trendek, folyamatok, a jelenségek közti összefüggések, ok-okozati kapcsolatok vizsgálata történt meg. A tervezés a helyzetelemzésre épülő jövőképzés módszerét követte.

1.2. A szakterület bemutatása, jelentősége

Magyarország 27 tagországot magába foglaló, 490 millió lakosú közösség tagja, mely a világ bruttó nemzeti termékének egynegyedét állítja elő. Az EU politikai és gazdasági felelősséggel osztozik a globális biztonság megteremtésének felelősségében. Ez a stabilizáció megteremtésével, a regionális alapú értékek támogatásával, a biztonság erősítésével érhető el. Az EU Európai Biztonsági stratégiája⁶ meghatározza a biztonsági prioritásokat.

Az Európai Tanács 2004 novemberében elfogadott „Hágai Program”-ja 2005-2009 időszakra a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló politikákat foglalta össze, különös tekintettel az alapvető jogokra és a polgárságra, a menekültügyre és a bevándorlásra, a **határigazgatásra**, a beilleszkedésre, a terrorizmusra és a nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelemre, a rendőrségi és

⁶ A Secure Europe in a Better World – European Security Strategy – 2003. 12. 12.

igazságügyi együttműködésre, a polgári jogra és külön fejezetként megjelenik a külügyi aspektus is.

2005-ben a Hágai Program prioritásai cselekvési tervben lettek meghatározva.

A német elnökség alatt (2007/I.) született „Biztonságos Európáért” dokumentum már a Hágai Program 2009-et követő folytatását vetítette előre, a „poszt-Hága Program” majd a Stockholmi Program.

A Magyar Köztársaság Nemzeti Biztonsági Stratégia (2073/2004 (IV.15) Korm. Határozat) a fentieket rendszerszemléletűen akceptálta.

A határbiztonság fontosságát alátámasztja az a tény, hogy az EU felé irányuló szárazföldi migrációs útvonalak – négy – közül kettő direkt módon érinti hazánkat, így a határrendészeti tevékenységhez kötődő felelősség egyértelműen nevesíthető.

A 2004 illetve 2007. évi csatlakozást követően az új EU tagországokat érintő illegális migráció több mint egyharmada Magyarországon keresztül irányul a célországok felé.

Az illegális migráció hullámszerű jellegűt mutat. **Az átmeneti csökkenések ellenére a növekvő tendencia mérhető, amelyet felerősít a globális – gazdasági- problémák markánsává válása.**

A fenti problémát együtt kell kezelni az EU-n belüli migráció kérdésével. A külső határok egységes standard szerinti ellenőrzése ellenére a belső határokon keresztül történő illegális migrációs mozgás mértéke esetenként a külsőt is eléri, s ezzel mint tartós tendenciával kell számolni.

Az illegális migráció kezelése stratégiai kérdés, mely komplex, az egész ország területére kiterjedő, a határon átnyúló kapcsolatokat is beépítő egységes, minden szinten horizontálisan és vertikálisan koordinált rendszert feltételez.

A határbiztonság érdekében indokolt integrált rendészeti-rendvédelmi képességtervezési és fejlesztési rendszert kialakítani és fenntartani, amely egyben az integrált biztonságot is garantálja.

Hosszú távú megoldások lehetnek csak eredményesek. A tevékenységre direkt módon hat a források mennyisége és minősége, helyzet-specifikus alkalmazás lehetősége, a prioritások megalapozottsága, a kockázatok kezelése és a környezettudatos gondolkodás. Egyelőre indirekt módon, érezhetően, esetenként mérhetően hatnak a globális problémák és azok következményei.

Magyarország geostratégiai helyzete kapcsán az **ukrán (keleti) és balkáni (dél-keleti) irányok** kapujában helyezkedik el. **A további EU-bővítés egyik kulcsa a balkáni stabilizáció.** A terrorizmus elleni fellépés nemzetközi figyelmében, Európa biztonságát tekintve a Balkán várhatóan hosszú időn keresztül kiemelt szerepet kap.

A balkáni EU érdekeket a thesszaloniki konferencia egyértelműen megfogalmazta: folytatni kell a demokratizálást és a stabilizálást. A nyelvi, kulturális, etnikai és történelmi heterogenitást kívülről csak akkor lehet konszolidálni, ha van megfelelő közvetítő, s a közvetítőt a résztvevő felek ismerik, elfogadják, és az szervesen tud kapcsolódni a folyamatokhoz.

A közvetítőszerep fontos, mert a párhuzamos folyamatok a térségben nincsenek teljes körűen összehangolva. A stratégiai jövőtervezés érdekében biztosítani célszerű a magyar határrendészeti szakmai kezdeményezést, érvényesítve azt az elvet, hogy ott kell lenni, ahol a történések folynak, akkor, amikor az megalapozott.

Ebben a megváltozott helyzetben, új megközelítéssel, komplex megoldásra törekedve, az elvárásoknak teljes körűen megfelelően kell a funkcionális tevékenység hatékonyságát garantálni.

1.3. A szakterület alapszámai, dimenziója

A határrendészeti tevékenység kizárólag statisztikai mutatókkal nem írható le, szükséges a komplex környezet elemzése, a tevékenység hatásmechanizmusának ismerete is.

A tevékenység „tény” adatokkal jellemezhető, ezek elemi adatok, amelyek kifejezik a tényleges ráfordítás (költség, fenntartás, működtetés, bér, eseti kiadások, munkaidő, stb.) és a tevékenység tartalmi megvalósítása során mérhető mennyiségeket (fő, darab, intézkedés, eljárás, eset, stb.).

Az ismertté vált esetszám és a mulasztások arányával a lehetőségek kihasználásának hatékonysága mérhető. Ugyanakkor nem fogadható el a biztonsági tényezők egyoldalú preferálása sem. Igaz, hogy szükség van a tagállamok által a létező és új veszélyekre adott válaszlépések kidolgozására és megerősítésére, a rendelkezésre álló technológiának a külső határok jobb igazgatása és az illegális bevándorlás elleni küzdelem céljából való kiegészítő és lényeges intézkedésként való felhasználásával – figyelembe véve az EU külső határainak egyes részeiért felelős tagállamok és nem uniós szomszédjaik viszonyát –, de egyben biztosítani kell, hogy Európa a világ számára továbbra is nyitott és vonzó úti cél maradjon. Ez is fontos értékmérő.

Részben mérhető és viszonyítható a tevékenység „hatásossága”, azaz a határrendészeti tevékenység következtében a trendek módosulása, mutatók javulása, esetleg események bekövetkezésének elmaradása. Ez azonban integrált módon értékelhető csak.

A határbiztonsági, határrendészeti tevékenység dinamikája minimum 10 éves ciklusok elemzésével reális, az éves bontások a trenden belüli elmozdulásokra utalnak. *(Terjedelmi okok miatt a statisztikák nem kerültek csatolásra.)*

1.4. Környezeti átfogó jelenségek, trendek

A **határrendészeti tevékenység jövőbeni helyzetét** továbbra is alapvetően meghatározza a **korszerűsítési környezet**, az euro-atlanti integrációs és szűkebb regionális rendszerben történő működés **követelményrendszeréhez való igazodás**, az ország geostratégiai fekvése, az illegális migráció további alakulása, a kormányzat államigazgatási reformtörekvései, a rendészeti-rendvédelmi szervek fejlesztési irányai, illetve a **tevékenységi-technológiai alkalmasság a megújulásra, a kihívások innovatív kezelésére, képességek erősítésére és bővítésére**.

Szlovákia, Szlovénia és Ausztria teljes jogú schengeni tagságából adódóan az államhatár 50%-a már most schengeni belső határ. Románia várható teljes jogú schengeni tagsága, majd Horvátország csatlakozási erőfeszítései kapcsán, az ún. második körös schengeni, illetve EU-csatlakozás következményeit is kezelni kell. Ezen túl fel kell készülni arra a helyzetre, amelyet követ a fenti országok teljes jogú schengeni tagsága elérésének további vonzata. Az illegális migráció volumene továbbra is jelentősnek minősül, az illegális bevándorlás hullámainak csökkentése fontos politikai szempont mind nemzeti, mind uniós szinten.

Az új európai biztonsági környezetet jellemző **főbb fenyegetések** kapcsán – jóllehet, egy tagállam elleni agresszió nem valószínű - az Európára, így hazánkra is leselkedő **fenyegetések** sokkal radikálisabbak, kevésbé láthatóak és kiszámíthatóak lesznek.

A főbb veszélyek és fenyegetések közös jellemzője a mozgáshoz, mobilitáshoz, transznacionális kapcsolatrendszerhez kötődnek, ami integrált migrációkezelési kérdést

vet fel. „Tampere óta az EU Bizottsága különleges erőfeszítéseket tesz arra, hogy a migrációs politikát az EU külső politikái és programjai közé integrálja.”⁷

A biztonság garantálása érdekében a külső határokat a legszigorúbb előírások szerint kell ellenőrizni, azonban ez önmagában nem elegendő, ki kell egészíteni egy komplex határbiztonsági rendszert képező nemzeti és közösségi tevékenységi integrációval, amely biztosítja a keletkező kihívások hatékony, a schengeni elvárásoknak és elveknek megfelelő, rendszerszemléletű kezelését. (EUROSUR)

Európai Unió és NATO irányelvek, elvárások és gyakorlat egyértelműen jelzik, hogy a biztonság- és védelempolitikai célkitűzések alapján megkövetelik a tagországoktól, hogy olyan képességeket alakítsanak ki, amelyek birtokában a Közösség válságkezelési-, béke és rendfenntartó-, mentési-, és humanitárius funkcióinak ellátására is alkalmassá válnak. A fő hangsúly a válság- és konfliktuskezelés békés eszközein van. Ebből adódóan a Rendőrségnek is ennek megfelelő speciális szervezeti elemekkel, képességekkel, eljárás-technológiával, humán és anyagi erőforrásokkal is rendelkeznie kell, amelyet a határrendészeti szakmai felkészültség és nemzetközi kapcsolatrendszer még hatékonyabbá tehet.

A mai rendészeti-rendvédelmi tevékenységben meghatározó a gyorsaság, pontosság, rugalmas alkalmazkodási és reagálási készség, a hatékonyság, speciális felkészültség, a veszteségek minimalizálása.

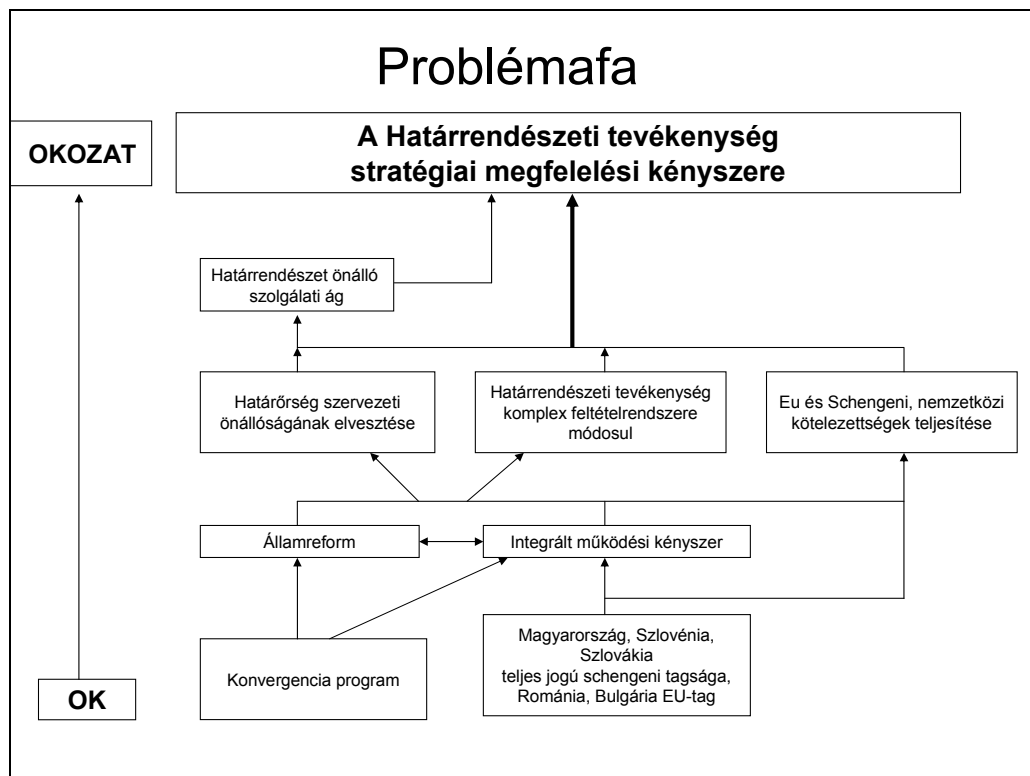
A rendvédelmi tevékenységen belül fokozódni fog a kompetencia alapú tevékenységi integráció, melynek eredményeként specializálódásra alapozott profiltisztítás következik be, amely a párhuzamosságokat kiküszöböli, növeli a hatékonyságot, csökkenti a költségeket.

A határbiztonsági, határrendészeti tevékenységre a jövő társadalmában a földrajzi elhelyezkedésből, gazdasági és kulturális jellemzőkből adódó különbségek ellenére ugyanazok a globális trendek hatnak. A trendeket számba véve körülhatárolhatók azok a kritikus pontok, amelyekkel mindenképpen számolni kell a stratégiai tervezés kialakítása során.

A globalizáció, „felgyorsult élet”, individualizmus, összeolvadás, öregedő társadalom, városiasodás, migráció, nemzetközi szervezett bűnözés, proliferáció, klímaváltozás, energia birtoklásáért folyó harc, ivóvízkészletek feletti rendelkezés, környezeti változások címszavakkal összegezhető a globális verseny, helyi stratégiák viszonya.

⁷ Brüsszel, 2004.06.04.COM(2004)412 végleges II. rész 2.3. 1.bek.

1.4.1. Elemzések

Helyzetleírás:

A Határőrség szervezeti önállósága 2007.12.31-el megszűnt. A jogutód az integrált Rendőrség, amely egységes, integrált szervezettel látja el feladatait, köztük a határbiztonsági, határrendészeti tevékenységet is (szolgálati ág). A határbiztonsági, határrendészeti tevékenység jogi szabályozása, feltételrendszere, szakmai és szervezeti irányítása módosul, részben módosul a helyszíni tevékenység, nem változik a stratégiai jelentősége, ami a megfelelési kényszert egyértelműsíti.

Fő probléma meghatározása:

A határbiztonsági, határrendészeti tevékenység stratégiai megfelelési kényszere a szervezeti-tevékenységi változás miatt új megközelítést igényel. (Új helyzet, új megoldások a kontinuitás fenntartásával.)

Az EU és schengeni határbiztonsági elvárásokat teljesíteni kell. (EUROSUR, Stockholmi Program, Belső Biztonsági Stratégia))

Központi probléma:

A határrendészeti tevékenység stratégiai megfelelésének garantálása.

Központi probléma hatása:

Új szemlélet, stratégiai megközelítés igénye, a szervezeti tevékenységi feltételek átstrukturálása.

Célok:

- Határbiztonság garantálása,
- A hozzájárulás a komplex biztonsághoz,
- Minőségi határrendészeti tevékenység,
- EU-schengeni kapcsolatrendszer bővítése.

Kiindulópont:

Az integrált Rendőrség stratégiai szinten kezeli a változásokat. A határrendészeti stratégia funkcionális stratégiaként illeszkedik a Rendőrség stratégiai változáskezelési rendszerébe.

A funkcionális szakmai stratégia szervesen kapcsolódik a horizontális témákhoz:

- regionalitás;
- fenntartható fejlődés;
- szubszidiaritás;
- integrált működés.

Ezt alátámasztja: a határon átnyúló együttműködés rendszere, a megkezdett fejlesztések megalapozottsága és hosszú távú kihatása, az integrált szemlélet teljes körű érvényesítése.

1.4.2. Jogszabályi környezet alakulása

- Az Európai Unió által kiadott meghatározó rendelkezések az illegális migráció kezelése, a terrorizmus elleni fellépés, a határbiztonság garantálása terén komplex módon jelentkeznek.
- A nemzeti szabályozás a Rendőrség vonatkozásában az ország egész területére kiterjed, a határterület kizárólag az egyes intézkedések tekintetében jelent területi behatárolást.
- A határrendészeti szabályozások a jogutódra is vonatkoznak.
- A jogszabály módosulás a stratégiai területet a megfelelési képességek oldaláról befolyásolhatja.
- Nemzetközi összehasonlításban a Németországban és Ausztriában végrehajtott rendvédelmi integráció hozható fel, de összevetési adatbázis egyenlőre nem áll rendelkezésre.

1.4.3. Intézményi környezet

- A határrendészeti tevékenységhez kapcsolódó hatáskörök, jogosultságok az integrált működés során bővülnek, erősítik a jogérvényesítést, az egységességet.
- A folyamatok összehangolása a megyei szintű tagozódás miatt feszes koordinációt, a szakirányítás erősítését igényli.
- A szervezeti identitásmódosulás a szervezeti és szakmai kultúra illesztése terén igényel odafigyelést.
- Az új intézményi struktúrák esetében a kapcsolódási pontok behatárolásának elhúzódása kockázati tényező lehet.

1.4.4. Korábbi kezdeményezések

- Részleteiben a 0.1.3 pont tartalmazza. A határbiztonsági és határrendészeti fejlesztéseket támogató pályázatok, programok, projektek kezelése a jogutód szervezet kezelésébe került, így annak stratégiai tervezési rendszeréhez kapcsolódik.

2. SWOT-ANALÍZIS

Az analízist nem a szervezetre, hanem magára a határrendészeti szolgálati ágra kell érteni, de nem lehet eltekinteni az előzményektől.

2.1. Erősségek

- megalapozott szakmai kultúra, mint „örökség”;
- kialakított és működő tevékenységi-koordinációs-kooperációs rendszer, nemzeti és nemzetközi szakmai koordinációs tapasztalatok;
- Funkcionálisan és generálisan kiképzett, motivált szakemberek;
- magas színvonalú technikai, technológiai bázis, tevékenységi kultúra;
- kialakult szakmai szemléletmód (rendszer szemlélet, **minőség**, fejlesztés) magas fokú szakmaiság, szakértelem, tapasztalat;
- élő nemzetközi kapcsolatok, szakmai elismertség (Nemzetközi Határrendészeti Konferencia, magas szintű képviselet a FRONTEX-ban, stb.);
- „schengeni hozzáértés” igazolhatósága;
- a szakmai hagyományok tisztelete, ápolása, értékteremtés;
- szolgáltató jelleg erősítése, az elégedettséggel járó igény-kielégítés fontosságának felismerése, rugalmasság, adaptivitás, fogékonyság az újra, eredményorientáltság, partnerség.

2.2. Gyengeségek

- a változás menedzsment szakterületi hatása nem érezhető;
- kapcsolat- és viszonyrendszer megváltozása, az új feltételeknek megfelelő határbiztonsági és határrendészeti struktúraváltás nem volt hatékony;
- a távozó szakemberek hiánypótlása, „a mindenkit megfelelő helyre” elv mellőzése;
- a megváltozott helyzet alulvezérelt feldolgozási mechanizmusa.

2.3. Veszélyek

- sok volt és lesz a pályaelhagyó;
- az integrált működési feltételek deficitje nem kap figyelmet;
- identitás zavarból eredő hatékonyságcsökkenés kezelése elmarad;
- kompetenzavarok nem kerülnek kezelésre;
- nem rendeltetésszerű alkalmazásból fakadó feszültségek;
- funkcionális forráshiány képződése;
- prioritászavar a rendszer szemlélet hiánya miatt;
- kapcsolatrendszer összeomlása, vagy hatékonyságának csökkenése;
- szakirányítói tevékenység alacsony hatásfoka, vagy átfedések kialakulása.

2.4. Lehetőségek

- az új szolgálati ág „best practice” szemléletű, minőségi alapú működtetése;
- funkcionális kompetenciák integrált rendszerű, súlyozott érvényesítése;
- határbiztonság intézményi és tevékenységi megfelelőségének legmagasabb szintű garantálása;

- a honi és nemzetközi szakmai kapcsolatrendszer további fejlesztése, a Nemzetközi Határrendészeti Konferencia fórumrendszerének szakmai erősítése;
- „a határbiztonság exportja”, szakmai tudás menedzselése;
- a határrendészeti tevékenység minőségirányítása, K+F támogatása;
- határrendészeti/biztonsági regionális centrumszerep kialakítása és fenntartása;
- IVK/határbiztonsági koordináció magas szintű megvalósítása.

2.5. Következtetések

A teljes jogú schengeni csatlakozást követően **hosszú távon számolni kell** potenciális **veszélyforrásokkal**, kiemelten az illegális migrációval, a nemzetközi szervezett bűnözéssel, a terrorjellegű fenyegetettséggel és a közrend, közbiztonság egyéb veszélyeztetésével.

Míndezek szükségessé teszik egy komplex határbiztonsági rendszer működtetését, ezen belül egy hatékony, integrált idegenrendészeti, bűnüldözési, közbiztonsági szerepvállalást.

A korszerű határbiztonsági - határrendészeti tevékenység magában foglalja a **külső határ** schengeni normáknak megfelelő ellenőrzését, **az ország egészére kiterjedő**, integrált rendészeti szemlélettel és szoros együttműködésben végrehajtott migrációs és speciális bűnüldöző szűrőmunkát, továbbá ez utóbbi részeként a **belső határ térségében** megvalósított (de speciális esetben kifejezetten határbiztonsági célzattal), mobil, kockázatelemzésre alapozottan meghatározott irányokra koncentráció – alapvetően idegenrendészeti, bűnmegelőzési és közbiztonsági súlypontú – speciális határrendészeti tevékenységet.

Az integrációs folyamatok tovább bővülésével a rendészeti-rendvédelmi szervek (hatóságok) között feladatrendszert érintő kompetencia alapú profiltisztítás kiteljesedése várható. Az érintett szervekkel közösen indokolt vizsgálni a tevékenységi területek (különösen az illegális és a legális migráció kezelése) kapcsolatrendszerét, a megoldási lehetőségeket. Közösen indokolt meghatározni a jövő rendészeti-rendvédelmi (közös) filozófiájának kereteit, a terrorizmus, a nemzetközi szervezett bűnözés és az illegális migráció elleni fellépés koordinált tennivalóit.

A határbiztonsági, határrendészeti tevékenység erősen környezetfüggő. A reagáló jellegű (eseménykövető) filozófiát proaktív megközelítésre indokolt módosítani, előre készülve az euró-atlanti bővítés tervezett ütemű megvalósítására, a határbiztonsági rendszer külső-belső határ szerinti súlypont áthelyeződésére, a schengeni biztonsági rendszer ukrán és szerb külsőhatáros relációjából fakadó változáskezelésre.

A jövőben a határrendészeti tevékenység szerepét akkor tudja igazán betölteni, ha a komplex nemzeti biztonságban hatásossága mérhetővé válik, a meglévő nemzetközi szakmai határrendészeti kapcsolatok tovább bővülnek, nagyobb részvállalás történik az EU határellenőrzési szakmai-koordinációs feladataiban (FRONTEX, EUROSUR), stabilizálódik az ország regionális szerepe és pozíciója a további EU-bővítés szakmai koordinálásában.

3. CÉLÁLLAPOT

A célállapot egyidejűleg – „elvileg”- a felsőbb szintről megadott céloknak, az EU-schengeni irányelveknek és elvárásoknak való megfelelést, másrészt a korábbi határőrségi működés során, a szerves fejlődés alapján kialakított és fenntartott komplex tevékenységi rendszer szolgálati ági folytatásának magas szintű, szakmai kezdeményezésre alapozott, integratív biztosítását jelenti. A komplex határrendészeti tevékenység megvalósulása során a szakmai kultúrára alapozott képességtervezés, képességfejlesztés, hozzáadott érték növelése garantálja a célállapot elérését.

3.1. Jövőkép

A határrendészeti tevékenység az integrált rendőri tevékenység speciális pillére, az európai és a nemzeti biztonság, az európai határőrizeti rendszer (EUROSUR) meghatározó elemeként, integrált rendvédelmi működés keretében, az integrált határigazgatás rendszerében (IBM), az illegális és legális migráció hatékony kezelésével, a határbiztonsághoz kötődő jogellenes cselekmények megelőzésével, megakadályozásával, megszakításával, ezáltal a közbiztonság erősítésével, a nemzetközi kötelezettségek, a kapcsolatrendszer erősítésével és további bővítésével valósul meg.

A határrendészet, mint önálló szolgálati ág **egységes szakmai irányításban**, integrált rendvédelmi struktúrában, a schengeni elvárások teljesítésével, minőségi alapokon jut érvényre.

3.2. Küldetés

A határrendészeti tevékenység a komplex nemzeti és európai biztonság fenntartásában, az integrált határigazgatás rendszerében (IBM), az illegális migráció kezelésében, intézményi és tevékenységi integrációra alapozott, koordinatív, tevőleges határbiztonsági tevékenységben, nemzetközi missziós tevékenységben való részvétel útján **jut érvényre**. (Az IBM nemzeti „mozgatórugója”.)

3.3. Stratégiai célok

A határbiztonsági, határrendészeti tevékenység az elvárásoknak való teljeskörű megfelelése érdekében:

- határbiztonságban meghatározó szerep betöltése a határrendészet stratégiai szintű kezelése, hazai és nemzetközi szerepvállalásának hatékony biztosítása által;
- szakmai megfelelés biztosítása a schengeni térségben, a szakterülethez kötődő intézményelemek fenntartása és korszerűsítése, a tevékenységi elemek koherenciája által.;
- a határrendészeti tevékenység minőségi megvalósítása, a folyamatos javítás, korszerűsítés, a mérhetőség, ellenőrizhetőség és összehasonlíthatóság garantálásának útján;
- nemzetközi szakmai kapcsolatrendszerre épített koordinációs szerep erősítése, új típusú szakmai kapcsolatok kialakítása, a meglévő kapcsolatrendszer hatékonyságának javítása .

4. STRATÉGIAI ALTERNATÍVÁK

- 4.1. Az integrált rendőrségen belül, integrált szervezeti, tevékenységi és technológiai keretek között folyik a határrendészeti és idegenrendészeti tevékenység. Ezért nagyfokú szakmai önállóság limitált szervezeti egységi és elemi mozgástér, funkcionális, szakmai tevékenység, a korábbi szakmai kapcsolatrendszer megtartása és fejlesztése, kompetencia és képességalapú megfelelés az egyetlen lehetséges alternatíva. A határbiztonság területén a nemzeti és regionális koordinációs szerepvállalás kiemelt jelentőségű.

5. CÉLKITŰZÉSEK

5.1. Módszertani bevezető

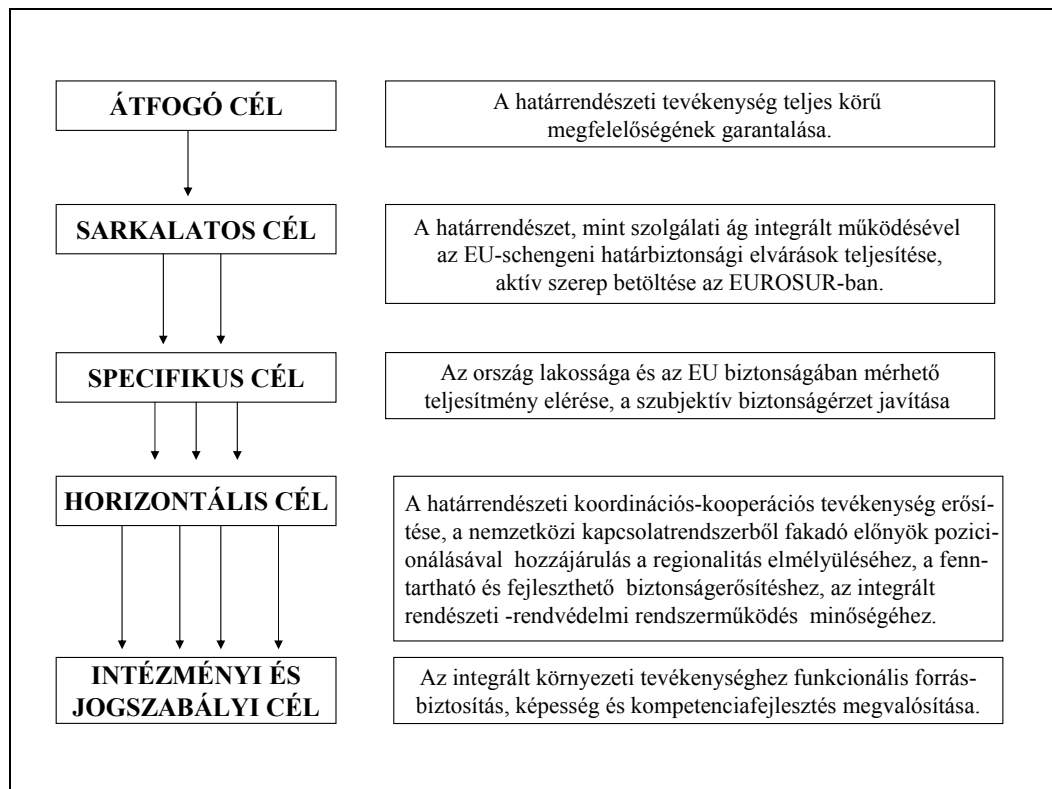
Az EU-bővítés ütemének megfelelően Magyarország geostratégiai helyzetének módosulása kivételével jelentős környezeti változások következtek be, amelyek az ország, a közigazgatás, a gazdaság és biztonság területén is jelentős döntéskényszert idéztek elő.

A változások a „Konvergencia program”, majd gazdasági válságkezelő program kidolgozását igényelték, amelyek messzemenően befolyásolták a korábbi határbiztonsági, határrendészeti formális szervezeti és tevékenységi rendszert.

A határbiztonságot, a határrendészetet, amelyet korábban sem csak kizárólagosan a Határőrség valósított meg, de annak domináns szereplője, koordinátora volt, új megközelítésben kell vizsgálni és helyét, szerepét az új szervezeti-tevékenységi-környezeti struktúrában körülhatárolni, integrált megoldásokkal a képesség-tervezés és fejlesztés rendszerét a Rendőrségen belül az adott helyzetnek megfelelően kialakítani.

A célok meghatározásánál a teljesítés mérhetőségét, ellenőrizhetőségét, összehasonlíthatóságát az EU-s gyakorlatra, a kialakított és a határrendészeti területen fenntartott minőségfejlesztés (CAF) és minőségirányítási gyakorlatra, az állomány szakmai és minőségkultúrájára célszerű építeni. A célmeghatározást alapjaiban befolyásolja az ország schengeni kötelezettségeinek teljesítése, amelynek során el kell számolni a forrásokkal, a felhasználás eredményével, a kialakult határbiztonsági helyzet megfelelőségével.

5.2. Célhierarchia

5.2.1. Sarkalatos célok

Az átfogó célból levezetve, a határrendészeti tevékenység értékmérője a nemzeti elvárásokon túl az EU és schengeni megfelelés, amelyhez a szolgálati ágat kompatibilissé kell tenni. Mivel a határrendészeti tevékenységet nem egy önálló szervezet látja el, a megvalósulást integrált módon kell biztosítani. Ez közvetlenül ered a problémafa ok-okozati levezetéséből fakadó helyzetből.

5.2.2. Specifikus célok

A határrendészeti tevékenység erősségeire támaszkodva, a „biztonságérzet”, a „bizalom”, „a szakmai kompetencia elismerése” kategóriákra alapozza, azok hitelességét garantálva olyan mérhető biztonság-szolgáltatást kell célul kitűzni, mely a célhierarchia megvalósulásában elsősorban a szolgálati ághoz köthető.

5.2.3. Horizontális célok

A határrendészeti tevékenység meghatározó eleme a koordináció-kooperáció és a kapcsolatrendszer (szervezeteken belüli, szervezetek közti és nemzetközi), amelyek direkt és indirekt módon hatnak a horizontális témák megvalósulására.

A biztonság valamennyi szereplőjére kiterjesztve kell érvényesíteni a koordinációt, a kapcsolat tudatos alakítását a regionalitás, a fenntartható fejlődés és a biztonságérzet erősítése érdekében. Ez a célrendszer az integrált szervezeten belüli speciális helyzetből is fakad.

5.2.4. Intézményi és jogszabályi célok

A többszintű jogi környezet (nemzetközi, EU-Schengen, szervezeti-működési, szakmai) tudatos alakításával a működés garanciáit kell körülhatárolni, ehhez forrásokat biztosítani. Ez szorosan összefügg a határrendészeti képesség-kompetencia-fejlesztéssel és tervezéssel, amelyet integrált szervezeti-működési feltételek között kell teljesíteni.

5.3. Indikátor rendszer

A szakterület alapszámai, dimenziója, az 1.3. pontban általános értelemben körvonalazásra kerültek, *ugyanakkor az indikátorrendszer alapját a Rendőrség Integrált Adatbázisa szolgáltat(hat)ja, amely elemi adatokra épül.*

Meghatározó tényezők:

- a határbiztonsági, határrendészeti tevékenységre fordított költségvetés nevesíthetősége;
- a schengeni feladatokhoz szükséges források felhasználási hatékonyságának mérése;
- a felhasznált forrásokkal való elszámolás rendje és hitelessége;
- a schengeni határbiztonsági rendszer leírhatósága, adaptivitása;
- a schengeni feladatokhoz szükséges források számszerű nevesíthetősége;
- a határrendészeti és idegenrendészeti tevékenység közvetlen és közvetett módon mérhető eredményei;
- elégedettségi vizsgálatok adatainak értelmezése.

6. A CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK, A CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA SZERINT

6.1. Módszertani bevezető

A határbiztonsági, határrendészeti tevékenység komplex tevékenységi-technológiai rendszerként fogható fel, amelynek eredményességét a koordináció, kooperáció és kommunikáció alapozza meg. Egy korábbi informális szervezeti-tevékenységi rendszer az Integrált Vezetési Központ (IVK) továbbfunkcionálása a tevékenység megalapozottságát garantálja.

Az eredményesség, ismertség, társadalmi elfogadottság erősségként jelentkezik.

A megvalósítási problémák a szervezeti elkülönülést mellőző forrásbiztosításhoz és az azokkal való elszakadáshoz köthetők. Eszköznek tekinthetők a tevékenységi alrendszerek, amelyek a komplex határbiztonsági tevékenység megvalósulását biztosítják.

A határrendészet eredményessége komplex rendszer végterméke: (a külső határ schengeni standard szerinti őrzése-ellenőrzése, a belső határ térségében végzett nem határátlépési célzatú biztonsági ellenőrző-szűrő tevékenység, a határrendészeti tevékenységet szakirányító szervezeti elemek által koordinált mélységi szűrő-kompenzációs – az ország egészére kiterjedő – tevékenység, az együttműködési rendszer fenntartása és fejlesztése).

6.2. Eszközcsoporthok

Az eszközcsoporthok térbeni megközelítés alapján a schengeni külső határon, , a schengeni belső határon és az ország mélységi területén komplex módon képezik magát a határbiztonsági modellt. Időbeni megközelítés alapján a folyamatos, integrált határbiztonsági, határrendészeti és idegenrendészeti működés megvalósulása a kitűzött célok elérésnek az eszköze.

6.2.1. Határrendészet általános megközelítése

A határrendészet speciális szolgálati ág, sajátos rendészeti tevékenység, amely **más szakterületektől különbözik** sajátos feladattartalmával (*a határrendészeti szolgálati ág részét képezi a határrendészeti, a mélységi ellenőrzési, az idegenrendészeti, a dokumentációs és a határképviseleti tevékenység*), szolgálati rendszerével, centrálisan működtetett gyors beavatkozó – illetve alkalmazkodó-készségével, az állomány célirányos, speciális felkészültségével, idegenrendészeti kommunikációs- és intézkedőképességével, speciális technikai eszközparkjával, hátterével, együttműködési kapcsolatrendszerével, valamint szakmai összetettségével (határrendészet, idegenrendészet), ugyan akkor **szervesen kötődik a határbiztonságot érintő valamennyi szolgálati ághoz és e vonatkozásban koordináló szerepet is betölt.**

A határbiztonsági modell⁸ fontos eleme a speciális elemzéseken alapuló, differenciált **szolgálati rendszer**, a centrálisan vezérelt **mobil reagálás, beavatkozás**, az országokon és régiókon átívelő **migrációs folyamatok** figyelemmel kísérése, rejtett és nyílt **blokkolása**, az **idegenrendészeti ügyek** törvényes, humánus, **gyors** (és kevésbé költséges) **rendezése**.

A külső határon, a szárazföldi határszakaszokon a határbiztonsági modell alapeleme (első lépcsője) a **határrendészeti kirendeltségek (HRK)** tevékenysége, amely alapvetően a határforgalom ellenőrzésére, az államhatár őrizetére, a határrend fenntartására irányul. **A légi határok tekintetében a Ferihegyi Nemzetközi Repülőtéren a határellenőrzési osztályok tevékenységébe tartozik a határforgalom-ellenőrzése, a határrend fenntartása.** A HRK-k az MRFK, a **határellenőrzési osztályok a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság** alárendeltségében, a rendőrkapitányságokat (RK) megillető jogosultságokkal, a meghatározott illetékesség és hatáskör alapján látják el szolgálati feladataikat. A funkcionális, biztonságsszolgáltatási területek közös ellátói, fenntartói bázisokra épülnek. Az MRFK mélységi területeire kiterjedő **határellenőrzést a mobil erők** valósítják meg. E mobil, bevetési egységek a határrendészeti szolgálat váratlan helyzeteiben is alkalmazhatóak, továbbá szükség esetén a HRK-k megerősítése is feladatuk lehet.

A belső határon a kompenzációs szükségleteket mindenekelőtt a határellenőrzés megszüntetéséből keletkezett biztonsági deficit, továbbá az ide irányuló tranzit jellegű jogellenes cselekmények, az államhatár rendjének biztosításával és a kétoldalú egyezményeken alapuló kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos feladatok teljesítése, a határellenőrzés ideiglenes visszaállításának képessége, készenléte határozza meg.

A kompenzációs szükségletek két alapirányának megfelelően épül fel az új határrendészeti tevékenység és struktúra. **Az államhatárral érintkező RK-on speciális határrendészeti szervezeti elemek működnek**, elsősorban a határon átmenő

⁸ Megjegyzés: A rendőrség szervezeti változásának megfelelően az elnevezések módosulhatnak.

- főleg teher-forgalom szelektív kontrolljára, az illegális migráció, munkavállalás, jogszerű tartózkodás ellenőrzésére, a határrendi előírások és nemzetközi szerződések betartásának elősegítésére, túloldali határrendészeti együttműködésre, személyek átadásának-átvételének lebonyolítására, stb.

Az **MRFK mélyégi területeinek ellenőrzése**, az illegális migráció csatornáinak átfolyása, a tranzit jogellenes cselekmények megakadályozása és a határellenőrzés ideiglenes visszaállításának elősegítése céljából a határrendészeti jellegű alkalmazásra megfelelő **szervezeti elemek működnek**.

A belső határ térségben szükséges határrendészeti jellegű feladatok hatékony ellátása nem oldható meg (helyettesíthető) csupán a hagyományos értelemben vett közrendvédelmi rendőri (járőr) tevékenységgel. A határrendészeti szolgálat szervezése speciális elemző-értékelő munkán alapul és a migrációs irányokban (gócpontokban) sajátos eljárások, szakmai módszerek alkalmazásával realizálódik (az illegális migráció kategóriáihoz, elkövetési magatartásaihoz specializálódott eljárások). A feladat sajátos szakmai ismereteket (úti okmányok, idegenrendészeti szabályok, kommunikációképesség, úti- és személyi okmányok hamisítása, stb.) igényel és speciális technikai kiszolgálással működik (schengen buszok, közvetlen kommunikáció, priorálás a SIS rendszerben, okmányhamisítások észlelése, stb.).

A schengeni feladatrendszer megvalósításához a határrendészeti tevékenység bűnügyi információs bázisának erősítése, a szakmai szakirányítási rendszer működtetése, szerven belüli, szervközi és nemzetközi kapcsolatrendszerének folyamatos fejlesztése, az EUROSUR működésében való részvételhez kompetencia alapú képesség szükséges. Fel kell készülni a Románia és Bulgária teljes jogú schengeni csatlakozásával beálló új helyzetre, az érintett megyékben a határbiztonsági, határrendészeti rendszer átalakítására, a lehetséges biztonsági deficit időbeni intézményi, működési és kapcsolatrendszeri kompenzálására. Ezzel párhuzamosan kezelni kell Horvátország EU-csatlakozásából várható helyzetet.

6.2.2. Határőrizet

A határőrizet a határátkelőhelyek közti terepszakaszoknak, a nem nyitvatartó átkelőhelyek objektumainak és területének felügyeleti-őrzési átfogását jelenti. A belső határokon a határrendészeti tevékenység szakirányítása keretében biztonsági deficitet kompenzáló feladatként, határrendészeti mobil támogatással valósul meg, a külső határon/ideiglenes külső határon a határrendészeti helyi szervek, határrendészeti mobil erők támogatásával valósítják meg.

6.2.3. Határforgalom-ellenőrzés

A schengeni külső határon, a kijelölt határátkelőhelyeken végzett ellenőrzés annak megállapítására, hogy a személyek, beleértve az azok birtokában lévő közlekedési eszközöket és tárgyakat, beléptethetők-e a tagállamok területére, illetve elhagyhatják-e azt. Ezen határátlépési célzatú ellenőrzés, amely speciális határrendész felkészültséget igényel.

A belső határon a kialakult biztonsági helyzet függvényében a **határellenőrzés visszaállítását** az illetékes MRFK az erre felkészített és rendszeresen képzett,

begyakorlott állománnyal hajtják végre. Az ideiglenes visszaállítás feladatait a szervezeti tervezési rendszerben kell megjeleníteni.

A külső határon a 6.2.2. és 6.2.3. pontokban jelzett tevékenységet a határrend fenntartásával együtt speciális helyi határrendészeti szervek valósítják meg.

6.2.4. Határrend fenntartása

A határrend a nemzetközi egyezmények garantálása érdekében a belső határon az illetékes MRFK-k feladata a határrend garantálása, a külső határon a 6.2.3. pont alapján történik.

6.2.5. Mélységi ellenőrzés

A mélységi szűrőrendszer működtetése – harmadik pilléreként – **fontos eleme** a teljes jogú schengeni tagság időszakában **a határbiztonsági modellnek**. Ennek alapja az Integrált Vezetési Központ koordinációjával megvalósított rendészeti együttműködés.

A mélységi ellenőrzési rendszer **hatékony működtetéséhez szükséges**:

a./ a határrendészeti szolgálati ág vezetője koordinációs szerepének, lehetőségének megőrzése;

b./ a határrendészeti feladatok országos illetékességgel történő végrehajtására mobil bevetési, mélységi ellenőrzési szervezet alkalmazása, a határrendészeti vezető (szak)irányításával;

c./ a szervezeten belül – az MRFK-k irányában – biztosítani a központi szakmai vezető centrális jogosultságát.

A mélységi ellenőrzések, a határrendészeti mobil, bevetési egységek fölötti önálló **szakmai rendelkezés a nemzetközi együttműködés zökkenőmentessége**, a FRONTEX, valamint a két- és többoldalú akciók, közös, összehangolt operációk szervezése és sikeres végrehajtása szempontjából is fontos. Az EU-csatlakozási folyamat előre haladtával, a külső határok arányának további csökkenésével a mélységi ellenőrzés szerepe felértékelődik.

6.2.6. Nemzetközi kapcsolatok

Rendkívül fontos a határrendészeti tevékenységi rendszer hatékony működtetése szempontjából, hogy a kialakított – és az Európai Unió által megkövetelt – együttműködés zavartalanul megvalósuljon. Ennek biztosítása érdekében lehetővé kell tenni, hogy a **határrendészeti szolgálati ág speciális együttműködési, nemzetközi kapcsolatai** (kétoldalú határ-együttműködési, FRONTEX, Nemzetközi Határrendészeti Konferencia, fókuszponti irodák, közös kapcsolattartási szolgálati helye, nemzetközi határrendészeti delegáltak, képviselők, stb.) folyamatosan fejlődhessenek.

6.2.7. Illegális migráció kezelése

Az idegenrendészeti szervekkel konkrét és részletes együttműködés kialakítása, valamint működtetése szükséges az átkelőhelyeken gyakorolt hatáskörök jogszerű alkalmazásának elősegítése, a tolonrendszer, valamint az őrzött szállások működése, igénybevétele, a harmadik országok polgárai jogsértésének törvényes rendezése, a menekültügyi jogszabályokban előírtak, a legális migráció-kezelés szakszerű végrehajtása érdekében. Kiemelt kérdésként kell szabályozni a határbiztonságot érintő jogellenes cselekményekhez kötődő **és az idegenrendészeti információk** gyors és

pontos továbbítását, cseréjét. Az MRFK-ok idegenrendészeti szervezetei (munkatársai) részt vesznek a határrendészeti szakállomány felkészítésében, a külföldiekkel kapcsolatos problémák törvényes és gyors rendezésében, a vizsgálati, jogalkalmazói információk cseréjében, a szabályozási háttér aktualitásának fenntartásában.

Románia teljes jogú schengeni, majd Horvátország EU illetve schengeni csatlakozásával, illetve Szerbia EU-s integrációs törekvéseinek felerősödésével a Magyarországot érintő migrációs irányok várhatóan átrendeződnek. Az eddig tradicionálisnak tekinthető irányultságokat a migrációs irányok és viszonylatok szélesebb spektruma váltja fel. A gyorsan változó migrációs trendek az idegenrendészeti hatóságoktól az eddigieknél is gyorsabb reagálási képességet kívánnak meg.

Magyarországnak a migrációban betöltött „tranzitország” szerepe várhatóan átalakul, egyfajta „átjátszó-elosztó” állomássá válhat Ennek megvalósulása eredményezi majd a szervezett bűnözői körök további aktivizálódását, a kapcsolódó jogellenes cselekmények markánsná válását.

A globális problémák a hazai idegenrendészeti tevékenységet direkt módon érintik. Az „egzotikus” országokból érkező illegális bevándorlók száma növekedni fog, a helyzet nehezen lesz kezelhető, mivel ezekkel az országokkal sem az EU sem Magyarország hatályos visszafogadási egyezményekkel nem rendelkezik. Így a Rendőrségi őrzött szállásokon a befogadottak számának jelentős emelkedésével, valamint az őrizetben töltött időtartamok hatványozott növekedésével kell számolni.

6.2.8. Minőségügy

A határrendészeti tevékenységet a rendvédelmi CAF alapú önértékelési rendszer támogatja a helyi határrendészeti szerveknél, a területi és központi szakirányító szerveknél. A határrendészeti tevékenységhez fűződő külső-belső elégedettség évente történő mérése, a kapott eredmények az integrált adatbázisba kerülése az értékelés meghatározó eleme.

7. PÉNZÜGYI TERV

7.1. Módszertani bevezető

A határrendészeti tevékenység végzéséhez szükséges költségvetés tervezési folyamat a Rendőrség költségvetési tervezés részét képezi, de a schengeni tevékenység és a határbiztonsághoz kötődő nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítése érdekében nevesíteni szükséges a konkrét szükségleteket, azok felhasználási jogosultságát, a felhasználási teljesítés felelősségét, a felhasznált keretek kimutathatóságát, a visszacsatolás folyamatát. A bázist a schengeni fejlesztések garantálják.⁹

A költségvetési becsléseket a működtetett határbiztonsági rendszerek fenntartása, fejlesztése biztosításához szükséges alapértékekből kell származtatni, a bázisértékek inflációkövetésével, az új beruházások fenntartási költségeinek beszámításával, a rendszerbe állítási költségek figyelembe vételével, a működtetés elvárt szintjének garantálásával.

⁹ 1102/2007. (XII. 23.) Korm. Határozat a Magyar Köztársaság Külső Határok Alap Nemzeti Programjáról

A megvalósítás költségeit az EU-csatlakozást követő határrendészeti tevékenység mutatóira kell alapozni, figyelembe véve a schengeni kötelezettségteljesítési kiadások éves alakulását.

A Hágai Programban, majd a Stockholmi Programban és más, a határrendészetet érintő szabályozásban, ajánlásban rögzített határrendészeti feladatot konkrétan nevesíteni indokolt és éves bontásban megjeleníteni. A határrendészeti tevékenységhez kapcsolódó, illetve annak szerves részét képező nemzetközi kapcsolatrendszer fenntartási és fejlesztési költségeit is indokolt külön tervezni. A becslési folyamatot a bázisév és a következő év fejlesztési-fenntartási-működtetési szükségleteivel kell megalapozni. Külön kell becsülni a humán erőforrás szükségletek határbiztonsági mutatóit, amelyeket a „határrendészeti szükségletek” fejezetben kell nevesíteni és konkrét határrendészeti létszámhoz kötni.

A pénzügyi terv megalapozottsága érdekében a szakmai (funkcionális) stratégia elfogadást követően a határrendészeti szakirányító szerv központi szinten „Intézkedési tervet” készít a teljes tervidőszakra, tárgy év + 1 év részletezett pontosítással.

7.2. Indikatív pénzügyi tábla

A határrendészeti tevékenységhez kapcsolódóan - a későbbiekben - jelen **stratégia mellékletét** képező, a 7.1. pontban leírtakkal összhangban lévő „indikatív tervtáblát” kell készíteni 5 éves előrelátással, éves pontosítással és göngyölítéssel, amelyet az ORFK hagy jóvá.

A terv tartalmazza éves bontásban a stratégia megvalósításának konkrét pénzügyi szükségleteit, a források eredetét, mértékét, igénybevételi idejét, a működési bevételek előírását és a teljesítés ütemezését,

7.3. A forrásfelhasználás feltételei

A határrendészeti és határbiztonsági tevékenységre tervezett költségvetés felhasználását a rendőrségi folyamatokban **követhető módon** kell kezelni. Az indikatív tervtábla alapján készült éves forrásbiztosítás szervezeti egységenkénti, elemenkénti, illetve konkrét hely szerinti felhasználását a határrendészetért felelős ORFK-helyettes felügyeli, biztosítja a szükségletek időbeni rendelkezésre állásának képviseletét, gondoskodik a felhasználás kimutatásáról, a hatékonysági mutatók követéséről.

8. A MEGVALÓSÍTÁS ÉS MONITORING

8.1. Megvalósítás intézményrendszere

A határbiztonság politikai és szakmai felelősséget is jelent egyidejűleg, amely a kormányzati intézményrendszer, a szaktárca működésén keresztül realizálódik. A tárcaközi koordináció a Rendőrséget irányító Minisztérium felelősségi körébe tartozik, ugyanakkor a nemzetközi szakmai fórumokon a határrendészetért felelős rendőrségi vezető mandátum alapján képviseletet láthat el.

A határrendészeti koordinációt minden esetben a határrendészetért felelős rendőrségi vezető látja el.

A határrendészeti tevékenység ellenőrzése minden esetben a rendőrségi ellenőrzési rendszer keretében történik a határrendészeti szakirányításért felelős szerv képviseletével, a felelős vezető szakmai értékelésnek csatolásával.

A határrendészeti tevékenységet vezetési szintenként SZMSZ-ben meghatározott konkrét személy felelősségéhez kell kötni, koordinációs és elszámolási kötelezettséggel.

8.2. Megvalósítás elvei, ellenőrzés, nyilvánosság

A határrendészeti tevékenységhez kötődő döntéshozatal centrálisan történik. A stratégiaalkotás és tervezés folyamatából származtatott projekttervezés központi koordináció alapján valósul meg.

Az információk biztosítása a Rendőrség Integrált Adatbázisára alapozva történik. A határrendészeti tevékenységet érintő projektekben a határrendészeti szakmai képviselőt minden esetben biztosítani kell.

Az ellenőrzéseknél az EU és Schengeni (EUROSUR) kötelezettségeket minden esetben protokoll-szerűen kell vizsgálni.

A megvalósítás során a minőségügyi elveket is vizsgálni kell. A határrendészeti tevékenység mutatóit az adattartalom minősítések függvényében nyilvánosan kell kezelni és a tájékoztató munkában felhasználni.

8.3. Monitoring

A határrendészeti tevékenység monitoringja az EU és Schengeni monitoringokhoz kapcsolódva, határrendészeti szakmai képviselő és részvétel mellett a rendőrségi rendszerben valósul meg.

8.4. Partnerség

A határrendészeti tevékenységben érintett valamennyi szerv és személy részére a kapcsolódást szabályozott és követhető módon kell biztosítani, ezt dokumentálni. A véleményezés, együtt-döntést, a társ-szervezés és finanszírozás kritériumait az egyes projektekhez kapcsolódóan konkrétan kell meghatározni. A határrendészetet érintő fórumokon a határrendészetért felelős rendőrségi vezető a szakmai képviselőt köteles biztosítani, s ha az általánosan meghatározott felelősségi és jogkör speciális pontosítást igényel, azt kiegészíteni.

9. KONZISZTENCIA ÉS KOHERENCIA

A határrendészeti stratégia összhangban van a 2073/2004 (IV. 15.) Kormányhatározatban foglaltakkal, 1013/2007. (III. 13.) kormány határozat alapján készülő Rendészeti stratégia tervezettel, az EU határbiztonsággal összefüggő szabályozásaival, a Hágai Programmal, a Stockholmi Programmal, 1057/2009. (IV. 24.) Kormány Határozattal a Magyar Köztársaságnak a szabadság, biztonság és a jog érvényesülése térségében való együttműködésére vonatkozó 2009-2014 közötti kormányzati stratégiájáról, a *MK Rendőrségének stratégiai koncepciójával*.

10. BEFEJEZÉS

A kitűzött tevékenységi célokat szervezeti, kormányzati és tárcaközi egyeztetésre alapozva, a nemzeti és nemzetközi kapcsolatrendszerre építve koordinatív irányítás mellett az uniós és egyéb forrásokat hatékonyan felhasználva, a schengeni rendszer

szereplőivel hatékonyan együttműködve, a civil szervezetek és szerveződések segítő részvételével, a lakosság támogatásával integrált környezetben kell elérni. A tevékenységi stratégia alapja a szolgálati ághoz kötődő éves bontású költségvetési keret, amelyet 5 éves időszakra kell elkészíteni, + 1 éves előrelátással lebontani.

A stratégia megvalósítása érdekében kiemelten kell kezelni:

a.) Intézményi szinten:

- A szakmai képviselő döntési fórumokon való garantálását;
- A határbiztonsági, határrendészeti szakirányítási rendszer hatékony működtetését;
- A határrendész-képzés generális és speciális elemeinek meghatározását;
- A határrendészeti koordinációs képességek folyamatos szinten tartását;
- Románia, Horvátország integrációs kapcsolódásának alakulásából következő általános biztonsági helyzet határrendészeti eszközökkel való kezelését, a szakmai intézményi struktúra előrelátó átalakítását, a HR tevékenység időbeniségét és kompatibilitását;
- A Nemzetközi Határrendészeti Konferencia szakmai és kapcsolati tőkájének kihasználását;
- Az EU-schengeni rendszeren belüli határbiztonsági és határrendészeti képességtervezés megvalósítását;
- Szerepvállalást a regionális határbiztonsági, határrendészeti folyamatokban, missziókban; kezdeményezést az EUROSUR kialakításában, a FRONTEX működésében;
- A határrendészeti képességek tudományos-szakmai támogatását.

b.) Tevékenységi szinten:

- A határrendészeti és idegenrendészeti speciális képességek és kompetenciák érvényesítését a közösségi és nemzeti biztonság garantálásában;
- Az idegenrendészeti feladatok geostratégiai megfeleltetését;
- A határbiztonság egységes rendszerben történő kezelését;
- A belső határon a határellenőrzés ideiglenes visszaállításának képességét;
- Közös határbiztonsági műveletekben való részvétel hatékonyságát;
- A tevékenységi mutatók meghatározását, a tevékenység mérését;
- A technikai-technológia fejlesztéseket;

c.) Forrásbiztosítás szintjén:

- A funkcionális működéshez szükséges célzott támogatások feltárását, felhasználását;
- Határbiztonság, határrendészeti célzatú pályázatfigyelést;
- A funkcionális forrástervezést, biztosítást és elszámolást.

A határbiztonság és a határrendészet szereplői tudatában vannak a megújulási elvárásoknak, felismerték az új típusú kihívásoknak való megfelelési igényt. A határrendészet az ország, Európa biztonságának meghatározó pillére volt és marad, ezt a képességtervezés és fejlesztés garantálja. A globalizáció, a jogellenes cselekmények elleni fellépés komplex szemléletet

igényel. A biztonság, akár a többi „szféra” „nem nélkülözheti a tudományos háttérrel. A K+F elv érvényesítése kiemelt feladat az EU-ban.¹⁰

A határrendészeti feladatot ellátó rendőri állomány jogszerűen, szakszerűen, hatékonyan, előrelátással, folyamatosan fejlesztve szaktudását és az eljárás-technológiát, teljesíti esküvel megerősített alkotmányos kötelezettségét.

¹⁰ COM(2004) 698 végleges HU Brüsszel, 20.10.2004. A terrortámadásokkal kapcsolatos megelőzés, felkészülés és válaszlépések 3.6.

Demeter Attila

Az Adattár alapú Vezető Információs Rendszer kiépítése a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen

Minden vezető kerül naponta olyan helyzetbe, hogy döntéseket kell hoznia. Alig található olyan döntés, amelynek a megalapozásához nem kellenek adatok, nem kellenek információk. Nem mindegy, hogy a vezető a döntései előkészítéséhez mennyi idő alatt, milyen módon, mennyi erőforrás ráfordítással tudja megszerezni a szükséges adatokat, információkat, illetve ezek az adatok, információk milyen minőségűek, mennyire megbízhatók, mennyire hatékonyak.

Ez a minőségi és gyors adatszolgáltatási igény fokozottan jelentkezik a stratégiai és az ad hoc döntéseknél.

Az Adattár alapú Vezető Információs Rendszerek (a továbbiakban AVIR) azok a rendszerek, amelyek képesek teljesíteni ezt a minőségi és gyors adatszolgáltatási igényt, képesek a hatékony vezetői döntéstámogatásra. Az AVIR lényege röviden összefoglalva az, hogy az adott szervezet összes adatát egy számítógépi adatbázis tárolja elektronikus formában és minden adat a számítógép képernyőjén vagy nyomtatóján jeleníthető meg, illetve egy bizonyos adatot csak egy bizonyos személy vehet fel a rendszerbe és ehhez az adathoz fér hozzá mindenki a jogosultsága alapján.

Az AVIR az információszolgáltatás, a vezetői döntések, a tervezés támogatását hivatott szolgálni. Fő célja az intézményi stratégiai mutatószámok segítségével az intézményi stratégia, az intézmény fejlesztési tervben vállaltak teljesülésének nyomon követése, a hatékonyabb irányítás, továbbá a minisztériumok felé a szükséges, időben történő információszolgáltatás.

Az intézményi AVIR segítségével biztosítható többek között az előírt adatszolgáltatás más külső szervek felé is.

Az AVIR kialakítása alapadatainak forrásrendszere az alábbi:

- oktatás minőségére és teljesítményére vonatkozó adatok és információk:
- K+F+I-re vonatkozó adatok és információk:

- gazdálkodásra vonatkozó adatok és információk:
- foglalkoztatásra vonatkozó adatok és információk:
- létesítménymenedzsmentre adatok és információk.

Mi az előnye, haszna az ilyen elektronikus, számítógépi adattárolásnak, adatkezelésnek, adatfelhasználásnak?

Az ilyen rendszerek legnagyobb előnye az, hogy a vezető, a más releváns felhasználó azonnal hozzáfér a szükséges adatokhoz, statisztikákhoz, kimutatásokhoz. Ez első sorban időnyerést, másodsorban erőforrás takarékoságot jelent. Időnyerést azért, mert nem kell telefonon, írásban megkeresni az adatgazdát, bekérni tőle a szükséges adatokat, esetleg azokat összesíteni, átlagolni. Erőforrás takarékoságot pedig azért jelent, mivel nincsen levelezési költség, nem fogy papír, nem kell egy két munkatárs idejét lekötöni adatszerzési, adatfeldolgozási tevékenységgel.

A másik jelentős előny abból fakad, hogy az adatok állandóan naprakészek. Ha az arra jogosult adatkezelő rögzít egy adatot, például az oktatási szervek felvesznek a rendszerbe egy hallgatót, akkor a hallgatói létszám, hallgató – oktató arány változását a rendszerbe belépő kari vezető azonnal érzékeli.

További hasznót, előnyt a pontosság jelent. Mivel az ilyen elektronikus számítógépi rendszerekben minden adatot csak egy személy kezelhet, az-az csak a kijelölt munkatárs tölthet fel adatot, módosíthatja, törölheti ezt az adatot, illetve minden adat csak egyszer, egy forrásból származtatva szerepelhet a rendszerben, biztosítja a korrektséget, megbízhatóságot. Nem fordulhat elő, hogy például a tudományos fokozatot szerzettek száma más és más, attól függően, hogy melyik adatszolgáltatótól kerül bekérésre az adat, mivel a tudományos fokozatot csak egy szerv viheti fel a rendszerbe, az a szerv, amelynél az adat keletkezik.

Az AVIR számítógépi támogatással egységes rendszerben kezeli mindazon adatokat, amelyek szükségesek egy szervezet működtetéséhez. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (a továbbiakban ZMNE) vonatkozásában ez azt jelenti, hogy mindazon nyilvántartások, kimutatások, statisztikák, gazdálkodási adatok, hallgatói létszámok, oktatási adatok stb., amelyek eddig egyrészt papír alapú információhordozón, másrészt egyéb számítógépi adatbázisokban, Excel táblákban, Access adattáblákban, Word dokumentumokban voltak

elrakva, most egy központi adatbázisba is bekerülnek, tehát minden adat egy helyen, egységes formában is el lesz tárolva. Persze, az ideális állapot az lenne, ha nem kellenének külön nyilvántartások, de az AVIR rendszerek kezdeti kiépítésben még nem kizárólagosan kezelik az összes adatnyilvántartást, hanem a meglévő nyilvántartásokból veszik át a szükséges adatokat. Ez azt jelenti, hogy például megmarad a karnak egy saját Excel táblás nyilvántartása, ezt a kar gondozza, de ebből az Excel táblából az AVIR kiszedi azokat az adatokat, amelyekre szüksége van az egyetemnek.

Az AVIR megoldások számítógépi támogatású adatkezelési, adatáramoltatási és információképző szolgáltatásokat nyújtanak a felhasználóknak a fent említett központi adatbázisból. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy egy egységes számítógépi rendszerbe kerül felvitelre a szervezet által kezelt, meghatározott körű adat és ha a jogosult adatkezelőnek szüksége van ezen adatokra, akkor azokhoz ebből a számítógépes rendszerből juthat hozzá.

Az adatkezelési szolgáltatások azt jelentik, hogy ezután nem kell különböző papír alapú nyilvántartásokat küldözgetni, Excel táblákat kitölteni vagy más kimutatásokat készíteni, azokat küldözgetni a megfelelő partnernek, hanem minden felmerülő igényt az AVIR számítógépes nyilvántartásából kell lehívni. Ez az egységes rendszer biztosítja azt, hogy egy adatot, csak egyszer kelljen nyilvántartani, ezzel megszűnik a párhuzamosság, a felesleges munkaerő lekötés, a pontatlanság. Minden adatnak meglesz a felelőse és csak egy felelőse lesz, az, akinél az adat keletkezik, az adatgazda, Ő viszi fel a rendszerbe ezt az adatot, ha szükséges, csak Ő módosíthatja vagy törölheti azokat.

Az AVIR az adatkezelési szolgáltatásokat a szigetrendszerek integrálásával hozza létre.

Hogyan működik ez a szolgáltató rendszer?

Legegyszerűbben megközelítve a problémát, minden vezető a saját számítógépén keresztül elérheti a számára szükséges adatokat, információkat, ha belép az AVIR –ba, kap egy olyan képernyő képet, amely tájékoztatja, hogy milyen szolgáltatások közül választhat. Általában ezek a szolgáltatások az alábbiak:

- stratégiai adatok megjelenítése;
- képzés minőségét mutató adatok;
- hatékonysági adatok;

- ad-hoc lekérdezések;
- listák;
- szűrések;
- keresések;
- riportok (jelentések);
- dedikált riportok, tematikus jelentések;
- táblázatok, grafikonok;
- OLAP kocka készítés, adatbányászat, adat lefűrés.

Tehát az AVIR nem egy-egy szakmai terület adatait szolgáltatja, hanem az adott döntési területekhez integrálja az összes szakmai terület releváns adatait, feltárja ezek összefüggéseit, tendenciáit.

Az AVIR teljes körű szolgáltatásai, mint például az ad-hoc lekérdezések, táblázatok, grafikonok összeállítása, OLAP kocka készítés, adatbányászat, adat lefűrés elvégzése már hosszabb időt vesz igénybe, speciális számítástechnikai és statisztikai ismereteket igényel, amelyre már a vezetőknek nincs ideje, ezért a Kompetencia Központ végzi ezen tevékenységeket a vezető számára.

A vezetőkön kívül más, főleg a vezetési szervezetekben dolgozók is hozzáférnek az AVIR szolgáltatásaihoz a jogosultságuk alapján.

Az AVIR jelentősége abban is megmutatkozik, hogy a különböző kimutatások, statisztikák, grafikonok időbélyeggel láthatók el, ezek a különböző időpontokban, például havonta, évente készített táblázatok egymással összevethetők, ennél fogva trendek mutathatók ki.

A stratégiai adatok megjelenítése az intézmény számára a döntésekhez, jelentésekhez, tájékoztatásokhoz szükséges fontos adatok képernyőn való kiírását, kinyomtatását jelenti. Stratégiai adatok azok, amelyeket az intézmény vezetői határoznak meg az intézmény jövője alakítása érdekében. Az egyetem vezetői eldöntik, hogy melyek azok az adatok, illetve adatfeldolgozási folyamatok, amelyek a stratégia alakításához szükségesek, milyen grafikonok, összehasonlítások, előrejelzések szükségesek a számukra. Általában stratégiai adatként kezelik a jelentkezett, felvett, diplomát szerzett hallgatói létszámot, diplomát szerzett, állást talált hallgatók arányát, alapképzésről hány fő ment tovább mester, doktori

képzésre, vezérkari akadémiára, költségadatokat, külföldi hallgatók számát, arányát, hallgatók területi megoszlását.

A stratégiai adatok alapján készülnek el a stratégiai elemzések, amelyek arra vonatkozóan adnak utalást, hogy melyek a legpiacképesebb szakok, mely térségekben érdemes toborzást végezni hallgatók iránt, amelyet össze lehet vetni a munkaerő-piaci igényekkel, előrejelzésekkel, várható szakmai hiányokkal, új szakmák megjelenésével. Ezekből lehet következtetéseket levonni arra vonatkozóan, hogy az egyetem jelenlegi tudásadása mennyire keresett hazai, külföldi viszonylatban, jelennek-e meg olyan társadalmi igények, amelyek képzési feladatokat tartalmaznak. További értékes információk képezhetők, ha összevetésre kerül az adott szakra jelentkezők száma, a szak hazai, nemzetközi elismertsége, a végzettek, munkát találtak száma, munkaadók, öregdiákok véleménye. Ezen a ponton kapcsolódik az AVIR a DPR –el, mivel a DPR –ben végzett hallgatói és öregdiák felmérések eredményei hasznosíthatók az elemzések során.

A képzés minőségét mutató adatok a hallgatói – oktatói létszám viszonya, tudományos- és oktatói fokozattal bíró oktatók száma, aránya, kutatási eredmények, tantermek, laboratóriumok száma, területe, számítógépek száma, elektronikus tananyagok mennyisége, melyik szakon, melyik tantárgyat hányan hagyják abba, melyik szakon, melyik tantárgyat hányan tanítják, bukások, TDK –k száma, vizsgaátlagok, tehetséggondozás állapota. Hány oktató végzett több egyetemet, mekkora a gyakorlati tapasztalata, publikációinak száma, milyen kutatásokban vesz részt. Mentoráltak, külföldi hallgatók száma, 1 hallgatóra jutó zöld terület nagysága. Kollégiumi ágyak száma, azok feltöltöttsége. Egy éven belül munkát találtak aránya, átlagfizetésük nagysága.

A hatékonysági adatok az oktatás költsége, úgymint az oktatók fizetése, fűtés, víz, villany, telefon költség, hallgatók – oktatók – vezetés aránya, vezetés költsége, az egyes szervezeti egységek általi produktumok, munkamennyiségek, munkaidők és a szervezeti egység működési költsége. Pályázat írásnál kimutatható, hogy hány fő, hány órát fordított a kidolgozásra, milyen erőforrásokat használt (számítógép, telefon, gépkocsi stb.), ez mennyi bevételi forrást jelentett. Az elnyert pályázat eredményessége milyen volt, teremtett-e az új munkahelyet, mennyivel növelte a személyi juttatásokat, esetleg a közreműködő KKV –k külső más résztvevők bevételeit, mennyi új eszköz került vásárlásra, milyen felújítások történtek, mennyire járult hozzá a tudás növeléséhez (kutatási eredmények, publikációk,

tananyagok, magasabb képzettség), az intézmény imásának, ismertségének növeléséhez. A nem nyert pályázatok mekkora költséggel jártak.

A stratégiai adatok valójában a fontos mutatószámok halmazát jelentik. Az AVIR azonban nemcsak mutatószámokat állít elő, hanem ezekből a mutatószámokból új mutatószámokat tud generálni a meglévők összevetésével, amelyek a jelentések elkészítésénél játszanak fontos szerepet.

Az ad-hoc lekérdezések azok, amelyek valami hirtelen felbukkanó kérdések megválaszolását jelentik, egy szélsőséges esetre kérdezzük rá, ezek köre szinte meghatározhatatlan. Minden vezető életében előfordul, hogy azonnali válaszadási igénnyel meglepő kérdést kap a feljebbvalójától vagy együttműködő partnerétől. Az EDUCATIO és más AVIR –t kiépítők körében eddig felbukkant kérdések jól szemléltetik az ad hoc jellegét. Az üzleti életben gyakran reklám vagy más megelőző (baleset, betegség stb.) tevékenység előkészítésekor találkoztak ad hoc jellegű problémákkal. Ilyenek voltak: Mutasd ki, hogy a keleti térségekben mennyi volt a gazdasági kommunikációt hallgatók létszáma. Keresd azt a tanszéket, ahol a legfiatalabb nyugdíjas tanul és szemüveges, elvált. Ki a legfiatalabb PhD hallgató. Adott oktató melyik szakon, milyen tantárgyat tanít, melyik osztályokban, hány fővel. Melyik tanár buktat a legtöbbet. Tanárok vizsgáztatási átlaga. Melyik oktató hallgató is. Kik a PhD fokozattal rendelkező, angol nyelvet beszélő, nyugdíjasként visszafoglalkoztatott, docensi fokozattal rendelkező, hajóvezetői engedéllyel bíró, térinformatikai kutatásokat végző személyek. Az ad-hoc lekérdezések megkönnyítése érdekében célszerű lehetővé tenni az AVIR –ből Excel és Access adatkezelőkbe az adatimportot, ebben az esetben programozói ismeretek nélkül is lehetséges az egyszerűbb üzleti logika kidolgozása a Kompetencia Központ munkatársai által.

A listák a különböző szempont szerinti csoportosítások lekérését jelentik. Ilyen lehet például az oktatók, kutatók névsora.

A szűrések a különböző listák további jellemzők szerinti szűkítését jelentik, mint például az oktatók listájából a tudományos fokozattal rendelkezők kiszűrése, a hallgatók közül a fizetős hallgatók leválogatása.

A keresések egyedi esetek, jellemzők kinyerését jelentik az adatbázisból. Ez a szolgáltatás csak egy teljes mértékben kiépített AVIR –ban lehetséges, amikor a forrás adatbázisokhoz közvetlenül hozzáfér az AVIR vagy az AVIR –ba integrálásra kerülnek a forrás adatbázis adatai. A keresések történhetnek például névre, tanterem számra, adott nyilvántartási számú számítógépre.

A riportok (jelentések) valamely folyamatot, objektumot leíró, egymással összefüggő, többnyire időbélyeggel ellátott rendezett adathalmaz összeállítását jelentik. Egy ilyen jelentés lehet például, hogy öt évre visszamenőleg összefoglaló jelentést kell készíteni arról, hogy melyik szakra, melyik megyéből, hányan jelentkeztek. Ebben az esetben öt táblázat keletkezik, az időbélyeg az öt különböző év.

A dedikált riportok, tematikus jelentések az előző kategória speciális megnyilvánulásai, azaz előre megszerkeszthető, strukturálisan kialakítható jelentések, amelyek bizonyos időszakonként folyamatosan ismétlődnek (HM felé, Szenátusnak), ahová beépülnek a szükséges adatok, történetesen a hallgatói létszám, oktató – hallgató arány, DPR felmérések.

A táblázatok, grafikonok rendezett formában, logikai összefüggésekben tartalmazznak adathalmazokat, azok megjelenítését szemléletessé teszik. Ezek többek között lehetnek összehasonlítások, összegzések, átlagok, szórások, előrejelzések vagy összegfokozatos összehasonlító jelentések (időbélyeggel ellátott adathalmazok, változás százaléka, kiugrások, új jelenségek). A statisztikai elemzések, prognózisok készítéséhez, költséghatékonyságok kimutatásához, statisztikai sorok, különböző számítások elvégzéséhez adnak segítséget, ezek eredményeit a különböző grafikonok nagyon szemléletesen tudják kifejezni, főleg, ha térinformációs megjelenítéseket is alkalmazunk.

Az OLAP kocka készítés a mélyebb elemzések elvégzését szolgálja. Itt kap szerepet az adatok több dimenziós és ismétlődő jellege. Ahány dimenziót meghatározunk egy adathalmaznál, annyi ismérve lehet az OLAP kockának. Egy ilyen elemzés lehet annak feltárása, hogy melyik szakon, hányan nem tudtak diplomát szerezni nyelvvizsga hiányában, melyik volt ez a nyelv, ezek a hallgatók milyen előképzettséggel rendelkeznek, melyik régióból, melyik középiskolából érkeztek, fizetős hallgatók-e. Ilyen jellegű kimutatások jelenleg is léteznek, de külön, szigetrendszerűen. Külön nyilvántartás van a diplomát nem szerzőkről, más nyilvántartás van a területi eloszlásról és egy harmadik kimutatás foglalkozik a fizetős

hallgatókkal. Manuálisan nagyon ritkán vetik össze ezeket a dimenziókat, ha mégis megteszik, az jelentős munkát és időt igényel. Az OLAP kocka definiálása esetén a számítógépi algoritmusok ezen dimenziók összevetésére gyorsan, pontosan képesek. Az adatbányászat, adat lefűrés szintén az összefüggések, okok feltárására szolgál. Például egy ilyen számítógépi algoritmussal kimutatható, hogy melyik gimnázium a legjobb a felvételi arányok alapján, ennél fogva ezekből az intézményekből célszerű hallgatókat toborozni. Adatlefűréssel mutatható ki az is, hogy a jogszabályváltozások hogyan érintik az oktatási lehetőségeket, vagy az ALUMNI tevékenységünk melyik megyében volt a legeredményesebb és miért.

A rendszer hatékony működtetésének szervezeti kereteit az intézményi AVIR-kompetenciaközpont (a továbbiakban KK) biztosítja.

A KK olyan szervezeti egység, mely az AVIR -hez kapcsolódó területek emberi, tapasztalati, képességbeli és tudásbéli kompetenciákat összegyűjti, és ezeket felhasználva koordinálja az AVIR teljes szervezeten átívelő működését és a felhasználói igényeknek való minél jobb megfelelést.¹¹

Az intézményi KK feladata az AVIR-hez kapcsolódó stratégia kidolgozása, annak a Rektor és a Szenátus elé terjesztése, az intézményi stratégia teljesülésének figyelemmel kísérése, az intézmény fejlesztési tervben vállalt mutatók alakulásának nyomon követése.

A KK figyelemmel kíséri az AVIR alrendszerek működését, beszámoltatja az alrendszerek adattartalmáért felelősöket, segíti a felhasználókat az AVIR használatában, kijelöli a rendszer továbbfejlesztésének útjait.

A KK magas szintű tanácsadói és felügyelői szerepet tölt be a szervezeti AVIR törekvések felett, projekt terv sablonok, standardok kialakításához, a speciális tudások és képességek területén támogatást biztosít, program és adat minőség koordinációt lát el, oktatási folyamatok koordinálását végzi.

¹¹ Követendő példák, forrás: Miskolci Egyetem http://www.uni-miskolc.hu/system/file.php?&file_id=968

A KK a képzési stratégia és portfólió alakítása terén hozzájárul a stratégia és fejlesztési irányok meghatározásához, a feladatok priorizálásához és szétosztásához, a felhasználói igények kielégítéséhez, a felhasználói kimenetek előállításához (riportok, mutatószámok, ad-hoc elemzési felületek), az informatikai oldalt illetően elősegíti a projektszerű fejlesztéseket és működést, adatok betöltését és kinyerését az adattárból.

Az intézményi KK –t, funkciójából adódóan a rektori szint alá célszerű szervezni. Az intézményi KK lehet virtuális (a KK munkatársai egyéb beosztásuk mellett látják el tevékenységüket) és külön szervezeti egységet képező intézmény, 5-15 fővel. Alkalmazható a hibrid megoldás is, a KK vezető beosztású személyei az eredeti munkakörük mellett végzik feladatukat.

A KK –al kapcsolatos részletes információk a <http://www.felvi.hu/> URL –en, a Felsőoktatási műhely / Elkészült az AVIR projektet bemutató folyamatleírásunk linkeken szerezhetők: (http://www.felvi.hu/felsooktatasi Muhely/avir/vir_intezmenyi_model http://www.felvi.hu/felsooktatasi Muhely/avir/rendezvenyek/fogalomtar_es_vir_kompetencia_kozpont))

Az intézményi KK feladata az AVIR kiépítése, bevezetése, a projekt zárása után annak működtetése. Végzi a szükséges adatok gyűjtését, tisztítását, elkészíti a jelentéseket, folytatja az adatszolgáltatást a megfelelő szervek felé, biztosítja az informatikai szolgáltatásokat, végrehajtja az alkalmazók felkészítését, folyamatosan segítséget nyújt a rendszert használóknak.

Befejezésül, a globalizálódó világban az „információ hatalom” szlogen egyre inkább meghatározó elemévé válik a sikeresen működő menedzsmentnek, amely egyaránt igaz az üzleti világra és az oktatási intézményekre is.

Az aktuális és jó minőségű információk biztosítása nagy kihívást jelent minden szervezet számára.

A létrehozandó intézményi AVIR elsődleges célja, hogy a ZMNE-n, illetve az új Nemzeti Közszolgálati Egyetemen a meglévő forrásrendszerek adataira építve egy olyan vezetői információs rendszer legyen kifejlesztve amely biztosítja az intézményen belüli adattári

adatok könnyű, gyors elérését, a hatékony –információgazdálkodást, irányítást valamint az ágazati automatikus információszolgáltatást.

Az AVIR kiépítése az új Nemzeti Közszolgálati Egyetem számára még nagyobb aktualitással bír, hiszen egy új struktúrában működő szervezet vezetése számára kell a szükséges adatokat, információkat biztosítania.

Felhasznált irodalom

- Frisssdiplomások 2010, EDUCATIO Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft, Budapest 2011.
- Stratégiai gondolkodás a felsőoktatásban, EDUCATIO Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft, Budapest 2011.
- AVIR kézikönyv, EDUCATIO Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft, Budapest 2011.
- Albert – Balássy: A .NET Framework és programozása, SZAK 2004.
- ARNOLD Kaufmann: A döntés tudománya, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1975.
- Bana István: SSADM, LSI
- Philip Kotler: Marketing Menedzsment, MK
- Robert Vieira: Kezdkönyv az SQL programozásához, SZAK 2006.
- Vidovenyecz: Térinformatika, MicroStation
- www.diplomantul.hu 2011. március 9. állapot
- www.avir.hu 2011. március 9. állapot

Belsőhatár-ellenőrzés ideiglenes visszaállítása és annak informatikai problémái
(Belsőhatár-ellenőrzés ideiglenes visszaállításának kérdései az EU Schengeni térségében)

Bevezetés

Az EU közösség egyik fontos jellemzője a négy szabadság elvének (azaz az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a személyek szabad áramlása) az érvényesítése.¹² A 27 tagállamot számláló közösséget egyelőre, e négy elv érvényesülése másképpen érinti. Létezik az úgynevezett euróövezet, amely azt a 17 tagállamot foglalja magában, ahol bevezették az Eurót törvényes fizetőeszköznek.¹³ A négy szabadság eleve legteljesebben a Schengeni térségben jut kifejeződésre.¹⁴

A Schengeni térség kialakulásával létrejöttek az úgynevezett külső és belső határok.¹⁵

Leegyszerűsítve a külső határok az EU és az azon kívüli országok közötti államhatárok, a belső határok a két schengeni tagállam közötti államhatárok.¹⁶ Mivel nem minden EU tag teljes jogú schengen tag, így a schengeni térség vonatkozásában, Magyarország szempontjából a magyar – román államhatár a külső határokra vonatkozó szabályok szerint kerül őrizetre, ellenőrzésre.

A Schengeni térség egyik jellemzője, a személyek és járművek szabad mozgása. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a két schengeni tagország közötti államhatár (belső határ) bárhol átléphető, nemcsak a korábban kijelölt határátkelőhelyeken, másrészt az államhatár határellenőrzés nélkül léphető át.

A köztudatban a belső határokkal kapcsolatban pár téveszme látott napvilágot, egyik ilyen, hogy megszűntek az államhatárok a két schengeni tagország között, a másik, hogy nem kell semmi féle úti okmány a szabad mozgáshoz. Természetes, ez nem így van. Az államhatárok

¹² <http://www.euvonal.hu/index.php?op=szerzodesek>

¹³ http://europa.eu/index_hu.htm 2010. január 20.

¹⁴ http://www.euvonal.hu/kulugy/upload/M_26/rek5/4.pdf

¹⁵ Sallai János: Államhatárok a Kárpát-medencében, Jog és politikatudományi Folyóirat II. évfolyam 2008/1

¹⁶ Lipics-Zsigovits: Határellenőrzés visszaállítása a belső határokon, Hadtudományi Szemle 2010. 3. évfolyam 4. sz. 6. o.

megmaradtak, csak az államhatárokon az ellenőrzés lett megszüntetve, sőt a határnyiladék tisztán tartása továbbra is kötelessége a határterületi rendőrségnek. A schengeni állampolgárnak is kell rendelkeznie a személyét azonosító okmányokkal, csak ennek a birtokában lépheti át az államhatárt.¹⁷

Vizsgáljuk meg, hogy a biztonság szempontjából mit jelent a schengeni térség kialakítása. Abból kell kiindulni, hogy a schengeni térségben szabad a személyek mozgása, amely azt jelenti, hogy például Magyarországról elindulva, bárki elvileg ellenőrzés nélkül eljuthat Párizsba. Ez a lehetőség a bűnelkövetők számára jelent számos előnyt. Az egyik ország területén bűncselekményt elkövetők, a rablott árukkal, eszközökkel minden akadály nélkül átmehetnek a másik országba, országokba, amely a felderítést, az elfogásukat nagymértékben nehezíti. Ez a mozgó bűnözők számára kiváló lehetőségeket teremt a jogellenes cselekményeik elkövetéséhez. Az úgynevezett „belső csempészetnek” sem állja semmi az útját, a drogok, fegyverek, színesfémek, hasadó anyagok akadály nélkül vándorolhatnak át egyik országból a másikba a schengeni térségen belül. A másik problémát az illegális migránsok szabad mozgása jelenti. Ha a külső határokon az illegális migráns bejut a schengeni térségbe, akkor elvileg az egész schengeni térséget bejárhatja. Ezek a tényezők okozzák az EU megfogalmazása szerint döntő mértékben a biztonsági deficitet.

A külső határok biztonságával kapcsolatos követelmények

Annak ellenére, hogy a belső határok bárhol ellenőrzés nélkül átléphetők, vannak olyan helyzetek, amikor a belső határokon is vissza kell állítani az ellenőrzést, részben vagy teljes egészében hasonlóan a külső határokon történő ellenőrzéshez. Ezért a belső határok ellenőrzése követelményeinek meghatározásához át kell tekinteni a külső határok biztonságának, védelmének rendszerét.

A probléma megközelítéséhez, a komplex biztonság alapvetéséből célszerű kiindulni.

A biztonság olyan állapot, amelyben a fenyegetések, veszélyhelyzetek feltárára kerültek és ki lettek dolgozva azok a megelőző, védelmi, elhárító, felszámoló intézkedések, amelyek kizárják, akadályozzák, enyhítik, helyreállítják a bekövetkezett káros hatások

¹⁷ Lipics - Zsigovits: Határellenőrzés visszaállítása a belső határokon, Hadtudományi Szemle 2010. 3. évfolyam 4. sz. 7. o.

következményeit, valamint ezek végrehajtásához rendelkezésre állnak a megfelelő tervek, modellek, felkészült erők, eszközök.

Ha biztonságot a komplex értelmében vizsgáljuk, megállapítható, hogy az nagyon széles területet ölel fel.

Ezek közül, a teljeség igénye nélkül, néhány fontosabb elem felsorolása is jól mutatja a bonyolultságát, összetettségét: pénzügyi- gazdasági biztonság, katonai biztonság, államhatárok biztonsága, rendvédelem biztonsága, katasztrófák elleni biztonság, tűzvéz elleni biztonság, élelmiszer biztonság, ökológiai biztonság, egészség biztonság, egyéni biztonság, információbiztonság, jogbiztonság és még hosszan sorolható lenne a biztonság elemrendszere.

A komplex biztonság ezen elemei szorosan összefüggnek egymással, hatnak egymásra, feltételezik egymás érvényesülését. Például, pénzügyi- gazdasági biztonság nincsen katonai biztonság, államhatárok biztonsága, rendvédelem biztonsága, információbiztonság, jogbiztonság nélkül. De az államhatárok biztonsága sem tartható fenn a pénzügyi- gazdasági biztonság, katonai biztonság, rendvédelem biztonsága, információbiztonság, élelmiszer biztonság, jogbiztonság nélkül. Az összefüggések hosszan, bonyolultan sorolhatók lennének.

A kiépített biztonsági állapot csak akkor marad tartós, ha az megvédésre kerül.

A belső határokon való ellenőrzés megszüntetése a komplex biztonságot veszélyezteti, egy biztonsági deficitet generál.

A biztonsági deficit csökkentésének egyik eszköze a külső határok biztonságának szilárd fenntartása, megfelelő védelme. A külső határok védelmének fogalomrendszere eléggé rendezetlen még, sokan sok mindent értenek alatta. Határellenőrzés, határvédelem, külső határok biztonsága, zöldhatár ellenőrzés, határrendészet, határőrizet, határbiztonság és ehhez hasonló fogalmak, alapvetések láttak napvilágot. A hivatalos EU dokumentumok fordításaiban lehet találkozni integrált határellenőrzés, integrált határvédelmi modell, Integrált Határmenedzsment (IBM – Integrated Border Management), integrált határbiztonsági rendszer, operatív határbiztonság, határellenőrzés és a határőrizet a külső határokon, európai határőrizeti rendszer (EUROSUR), Európai Határőrizeti Ügynökség, Európai

Határrendőrség, külső határok igazgatása, Tagállamok Határőrségei (Member States' Border Guards), Európai Határőr Hadtest kifejezésekkel, törekvésekkel. (Ezek a fogalmak egyaránt értelmezendők a külső és belső határok vonatkozásában is)¹⁸

A hivatalos álláspontokat, szakirodalmakat, EU szakanyagokat, azok magyarra történő fordítását alapul véve, leggyakrabban talán a határellenőrzés¹⁹ általános megnevezés áll a középpontban, amely hellyel-közzel, részben lefedi a külső határbiztonság tevékenységeit.²⁰ Bárhogyan csűrjük, csavarjuk is a fogalmakat, három alapvető tevékenységfajta létezik a gyakorlatban, ha a legszélesebb értelemben vesszük a külső határok védelmének problémakörét. Az egyik a kijelölt határátkelőhelyeken a határforgalom lebonyolítása és ellenőrzése, a másik a határterület felügyelete, a harmadik a határterületen kívül (az ország belső területein) folytatott idegenrendészeti ellenőrzés.

Jelen cikk vonatkozásában a külső határvédelem alatt értjük, hogy a határforgalom számára kijelölt határátkelőhelyeken biztonságos, gyors, kulturált határátléptetés történjen (EU megfogalmazás: ellenőrzés), a határterület felügyelete térben és időben folyamatos legyen (EU megfogalmazás: a határátkelőhelyek közötti külső határok őrizete), a határterületen kívül is felfedésre kerüljenek az idegenrendészeti szabályokat megsértők. Mindehhez szükséges a jogi és egyéb környezet megteremtése, a határvédelmet ellátó szervek gyors, hatékony, eredményes reagáló képességgel rendelkezzenek a külső határok biztonsági fenyegetéseinek megelőzésére, megakadályozására, a bekövetkezett események kezelésére.

Ebben az értelemben a biztonságos határátléptetés azt jelenti, hogy csak azok a személyek léphessenek be és áruk juthassanak be az Európai Unió, Schengeni térség területére, amelyek nem jelentenek veszélyt a térségre és rendelkeznek a belépéshez, bejutáshoz érvényes, valódi okmányokkal, belépési feltételekkel. Az Európai Unió, Schengeni térség területéről való kilépés biztonsági szempontjai első sorban az árukivitel ellenőrzését, a körözött személyek tárgyak felfedését, az érvénytelen vagy hamis úti-okmánnyal utazók kiszűrését jelentik.

¹⁸ Lipics László: A vízumpolitika hatása az integrált határbiztonsági rendszerre, Hadtudomány 2010/4 114.o.

¹⁹ Schengeni Egyezmény 101. cikk

²⁰ Az illetékes hatóságok a határátkelőhelyek közötti külső határok őrizetének ellátása érdekében járőröket alkalmaznak; ugyanez vonatkozik rendes nyitvatartási időn kívül a határátkelőhelyekre is. Ezt az őrizetet oly módon kell végrehajtani, hogy az visszatartsa a határátkelőhelyeken történő ellenőrzés kikerülésétől. A Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a külső határok mentén történő ellenőrzések és őrizet végrehajtásához megfelelő létszámú és képzettségű személyi állományt biztosítsanak. Schengeni Egyezmény 2. fejezet 6. cikk 3-4. pont. További EU-s fogalmakat a Schengeni Egyezmény I. CÍM MEGHATÁROZÁSOK 1. cikk tartalmaz.

A gyors határátléptetés a várakozások, torlódások kialakulását hivatott megelőzni. A kulturáltság az emberi méltóság biztosítását, a törvényesség betartását, a rend, tisztaság fenntartását, a korszerű, magas technikai kiszolgálást, -szolgáltatásokat jelenti.

A határátléptetést végző hivatalos személyeknek speciális felkészültségre van szükségük, amely jogi, személyazonosítási, úti-okmányfajta, okmányvizsgálati, okmányhamisítási, ellenőrzési eszközzel, informatikai ismereteket igényel.

A határterület (az államhatárral párhuzamosan kijelölt területsáv) időben és térben folyamatos felügyelete általában járőrökkel, terepfelügyeleti eszközökkel, operatív adatszolgáltatással végezhető. Elvileg a határterület felügyelete biztosítja, hogy az államhatárt nem a kijelölt határátlépési pontokon és határátlépési időben megközelítő személyek, járművek felfedésre kerüljenek, jogellenes határátlépési kísérletük megszakítható legyen. A járőrök fegyveres, hivatalos személyek, terepbejárást, tereptárgy átvizsgálást, figyelmet folytatnak, személyek okmányainak, járművek szállítmányainak ellenőrzését végzik. Az államhatárt illegálisan átlépni kívánó személyeket és szállítmányokat fedik fel, fogják el. A terepfelügyeleti eszközök a határterület térben és időben történő teljes lefedésére hivatottak, az-az a határterületre belépő személyekről, járművekről információkat szolgáltatnak a határrendészeti szerveknek. Ezek az eszközök tornyokba telepített, gépjárműbe szerelt vagy hordozható hő-kamerák, más éjjellátó eszközök, mozgás- és lépésérzékelők, infra- és lézer berendezések, hang, szag detektorok.

A határterületen kívüli idegenrendészeti ellenőrzés több, rendvédelmi és más hatóság szervezett, közös tevékenysége a rendőrség határrendészeti szerveinek koordinálásával.

A határforgalom lebonyolítása és ellenőrzése egyértelmű tevékenység, ebben különösen nincsenek is viták, véleménykülönbségek. Ez az ellenőrzés a külső határokon folyamatos, a belső határokon ideiglenesen visszaállítható az EU jogszabályok alapján.

A határterület felügyelete viszont eléggé ellentmondásos, zavaros fogalomrendszert takar. Bármelyik megközelítést vizsgáljuk, határőrizet, határellenőrzés, határigazgatás, IBM, egyik sem fejezi ki a valóságos tevékenységrendszerét. Azért nem fejezi ki, mivel itt valóban egy területsáv felügyeletéről van szó, a határterület felügyeletéről. Mi ennek a lényege? A terület felügyeletnek az a lényege, hogy a terület felügyeletet ellátó hivatalos szervek azonnal

szerezzenek arról tudomást, hogy erre a területre személyek, járművek, nagyobb állatok beléptek, illetve a terület jellegében jelentős változás (árvíz, rombolás, tűz stb.) következett be.

Ez a felügyelet csak élő erővel nem látható el, szükséges a magas technikai színvonalú elektronizált és automatizált terepfelügyeleti rendszer is.²¹ A terepfelügyelethez tartozik továbbá, a változásokra gyorsan reagálni képes erők és eszközök megléte, felkészültsége, intézkedő képessége. (Az 1. számú melléklet tartalmaz jó néhány utalást, URL –t a digitalizált hadviselésre vonatkozóan.)

A határterület felügyeletével kapcsolatosan egy új információszerzési módot is meg kell említeni. A klasszikus információszerzési módok között kettő lett napjainkig a szakirodalmakban definiálva, a titkos és a nyílt információszerzés. Követve a társadalmi, elektronikai, informatikai fejlődési trendeket, azoknak a valóságba, napi életbe való átültetését, a 21. század elején megjelent az információszerzés harmadik módja, a „globális elektronikai” információszerzés is. A globális elektronikai információszerzés nem más, mint a videó- és hő-kamera rendszerek elterjedése, a különböző szenzorok, lézerkerítések, gépjármű sebességét mérő berendezések, nyomkövetők, mozgásérzékelők, globális helymeghatározók alkalmazása. A műholdakra, épületekre, tornyokra, helyiségekbe szerelt kamerák minden lépésünket figyelik, netán rögzítik. Ez az információszerzés nyílt abban a tekintetben, hogy mindenki előtt közismertek a kamera rendszerek, azok néhol láthatók is, titkos abban a vonatkozásában, hogy nem mindig tudjuk, mikor, ki figyel meg bennünk ezekkel az eszközökkel. Abban a vonatkozásban is eltér ez az információgyűjtés az előző két kategóriától, hogy itt folyamatos, automatizált és digitálisan eltárolt információgyűjtésről van szó, amelyben keresések, összehasonlítások végezhetők (képzazonosítás). Ez az információgyűjtés informatikai szaknyelven megfogalmazva valós idejű és on line (közvetlen adatkapcsolaton nyugvó) információgyűjtésnek minősül és ez azaz ismérve, amely minőségileg megkülönbözteti a hagyományos két módtól.

A határterület felügyelete során is, abból fakadóan, hogy ezt a területet időben folyamatosan figyelni kell, a változásokat fel kell ismerni, a változásokról riasztást kell küldeni az illetékes személyeknek, adódik a valós idejű és on line információgyűjtés szükségessége. A valós idejű

²¹ Zsigovits László: A HATÁRŐRSÉG INFORMATIKAI RENDSZERE FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI ÉS FELADATAI, PhD ÉRTEKEZÉS, ZMNE 2001.

információgyűjtés a határterület felügyeletében alapvetően a tornyokba telepített, gépjárműbe szerelt hő-kamerákkal valósul meg, amely összefüggő rendszert képez. Ezen kívül még egyéb eszközök is alkalmazásra kerülnek, inkább lokális feladat megoldására, illetve határterület felett végzett repülések szolgálják az elektronizált terepfelügyeletet. Az on line követelményt a kiépített mobil és vezetékes kommunikációs rendszer biztosítja, amelyen keresztül bizonyos esetekben a beszéd mellett a kamerák képei is továbbíthatók.

Nem egy új keletű megközelítés az automatizált terepfelügyelet, hiszen a katonai gyakorlatban évtizedekre visszamenően már találkozhattunk a digitalizált harcmező, digitalizált harcos, robothadviselés, automatikus harcmező felügyelet tevékenységek kialakításával, alkalmazásával. Minderre azért van szükség, mivel a kor technikai színvonalán már a személy a saját érzékszervei segítségével nem képes megfelelni az elvárásoknak, segítségül kell hívnia a kiterjesztett elektronizált és automatikus érzékszerveket is.²²

Ez a trend jellemző a külső határok biztonságának fenntartása során is²³. A határterület felügyelet sok tekintetben hasonlóságot mutat az automatikus harcmező felügyelettel, ezért, ezen utóbbinál használatos elvek, eljárások, technológiák, eszközök adaptálhatók a határterület felügyeleti rendszerbe²⁴. 2010. júniusi hírek szerint („*Drónokat vet be az USA a mexikói határon*”) az USA határőrizeti szervei a mexikói határon rendszerbe állítják a pilóta nélküli repülőket.²⁵ Ezt a C4I technológia jegyében tervezik, Command (vezetés), Control (irányítás), Communication (híradás), Computer (számítógép), Intelligence (hírszerzés). A C4I elemei nagy sebességű, mobil számítógép-hálózatra épülő intelligens vezetési rendszert alkotnak. A pilóta nélküli repülők (robotrepülők, drónok) lesznek az adatszolgáltatás alapvető eszközei, természetesen fennmaradnak a többi információszerzési és terepfelügyeleti elemek, műholdak is. Kísérleteznek a fedett területek átfogására szag detektorokkal, a veszélyes területek megközelítésére robotokkal, távirányított szárazföldi járművekkel (UGV).

²² Robotjárművek: http://hadmernok.hu/2010_4_lipics2.pdf

²³ Lipics László: A vízumpolitika hatása az integrált határbiztonsági rendszerre, Hadtudomány 2010/4 116.o. automatizált határellenőrzési rendszer

²⁴ Frank Tiboni: Border Patrol to deploy unmanned aerial vehicles USA Today 17/5/2004 Forrás: http://www.usatoday.com/tech/news/techpolicy/2004-05-17-border-uav_x.htm

²⁵ Az Irakban és Afganisztánban harci körülmények között tesztelt Predator csaknem teljesen láthatatlan a radarok számára, negyven órát képes a levegőben maradni, és tizenötezer méter magasból pásztázza a határvidéket. Infravörös kamerái az emberi test jellegzetes hő kibocsátását is képesek érzékelni. És mindezt fedélzeti pilóta irányítása nélkül. A Predator valamennyi mozdulatát távirányítással vezérlik, monitorok és egy joystick segítségével. Katonai alkalmazásban a Predator csendes, láthatatlan gyilkoló gép, amely halálos pontossággal képes lézerrányítású rakétáit a kiszemelt célpontra vezetni. Határőrként azonban kizárólagos feladata a megfigyelés és a látottak továbbítása az ügynökök számára.

Már az 1990-es évek előtti határőrizeti rendszerben is megjelentek az automatizált terepfelügyelet csírái. Hiába volt abban az időben jelentős nagyságú személyi állomány a határőrizet szolgálatában (5 km –es határszakaszra 60-65 fős őrs volt telepítve, napi 25-30 járőr szolgálatba vezénylésével), mégis kellettek a technikai eszközök. A ma, fiatal határrendészei talán el sem hiszik, hogy valaha ekkora élő erő állt a rendelkezésre. Ezt a rendszert lehetett határőrizetnek, határellenőrzésnek nevezni.

De nézzük, mik is voltak ezek a technikai eszközök?

Legelsőként, az 1950-es években a két bot közé kifeszített 30-50 méteres cukorspárgára fűzött üres konzerves dobozokba rakott kövek zörgése jelezte, ha valaki belebotlott eme jelzőrendszerbe.

Jelentős fejlődést jelentett, amikor a konzerves dobozt egy fadóbozba szerelt berregő és a 4,5 V –os zseblámpaelem váltotta fel. A spárgára gyakorolt húzó hatás zárta az áramkört és a berregő megszólalt. Ha túl hosszú volt a spárga, a hajnali leszálló ködtől is az olyan nehézzé vált, hogy jelzést indukált. A későbbiekben vékony acéldrót váltotta fel a cukor spárgát.

Már egész korszerű eszköznek számított a H-63-as jelzőkészülék, amelyben az elemes dobozt egy kis rakétakilövő a benne lévő rakétával helyettesítette. Ezzel az eszközzel már 600 méteres területszakasz lezárható volt.

Az igazi komoly technikát az elektromos jelzőrendszer (EJR, SZ-100) kiépítése jelentette a nyugati határszakaszon. Ez egy kis feszültséggel táplált, több mint 2 méter magas drótkerítés volt, amely 200 méterre osztott blokkonként adott jelzést, ha elvágták valamelyik drótszálat, vagy összeért a két drótszál.

A fentieken kívül még pár dolog megemlíthető, a nem éppen humánus aknazár, a távcsövek, majd éjjellátók és a járőrkutya. A kutyát vagy a járőr vitte magával vagy több száz méter hosszú blokírdrótra volt kikötve.

Ha áttekintjük eme, ősi technikai eszközök funkcióit, azt láthatjuk, hogy mindegyik a járőr hallásának, látásának a kiterjesztésére volt hivatott, jelezte az általa őrzött területre való behatolás tényét.

A 21. század elején sincsen ez másként, csak az eszközök lettek fejlettebbek. Első sorban videokamerák, hő-kamerák, intelligens kamerák figyelik a terepet, épületeket, infra kerítések, víz alatti szonárok, szag detektorok adnak jelzést az őrzött területen történt változásokról.²⁶

Azért is kell határterület felügyeletről beszélni, mivel a járőrök szerepe is jelentősen megváltozott a korábbi határőrizeti rendszerben betöltött funkcióikhoz képest. Az 1990-es évek előtt, a járőrök, akik sorkatonák voltak, többnyire gyalog jártak, számukat illetően jelentős akadály- és védelmi rendszert alkottak. Az akkori terminológia szerint, a határsértők valószínű mozgási idejében és irányában annyi járőr volt szolgálatba vezényelve, hogy azok fizikailag meg tudták akadályozni az őrzött területen bármely személy, jármű áthaladását. Az EJR kapujában, a főbb közlekedési csomópontokon, a határterületen közlekedő személyszállító járműveken az okmányellenőrző járőrök tömeges igazoltatást végeztek. Figyelő járőrök, rejtett figyelők, portyázó járőrök nagy száma pásztázta a határterületet több vonalasan és több lépcsősen, jelentős tartalék erők álltak rendelkezésre a razziák végrehajtásához (500-1000 fő). Ez a rendszer nevezhető volt határellenőrzésnek, határőrizetnek, mert alapvetően a járőrszolgálat megelőző, azonnali cselekvő funkciót látott el, elfogta a határsértőt annak megjelenésekor. Ebben a rendszerben a fő szerep az embernek jutott, a felsorolt technikai eszközök az emberi érzékszervek képességeit növelték meg pár száz méterrel.

Az ezredforduló utáni EU határellenőrzési rendszerben a fő szerep az automatizált technikáé lett. Ezek az eszközök figyelik a terepet és a változást észlelő riasztó jelzésükre reagálnak a járőrök. A 30-60 km –es határszakaszra vezényelt pár járőr, aki gépkocsival lát el szolgálatot nagyon ritka esetben végez azonnali elfogó tevékenységet (operatív, kockázatelemzési és fenyegetésértékelési információk alapján), többnyire a terepfelügyeleti eszközök riasztására lendül mozgásba, üldözi, elfogja a jogsértő személyeket. A járőr inkább követő funkciót lát el, a közvetlen érzékelési feladatokat az elektronikus rendszerek végzik. Ez az állapot inkább terület felügyeletnek, mint ellenőrzésnek vagy őrzésnek felel meg.

Tornyokba és gépkocsikba szerelt hő-kamerák, hordozható hő-kamerák, más éjjellátó eszközök, a fedett területeken infra kerítések, mozgás- és lépésérzékelők végzik a terület

²⁶ Cikk: http://hadmernok.hu/2010_2_papp_etal.pdf

figyelését. A FRONTEX akciók során helikopterre és repülőre szerelt kamerák alkalmazásával járulnak hozzá a határterület felügyeletéhez.

A határterület felügyelete is általában a külső határokon érvényesül, a belső határokon szintén az EU jogrend alapján csak ideiglenesen vezethető az be.

A határterületen kívüli idegenrendészeti ellenőrzésre több módszer alakult ki, ilyenek például a migrációs háló működtetése (rendőri, bevándorlási, vám és munkafelügyeleti szervek szervezett, összehangolt tevékenysége), autópályán, vendéglátó és szálláshelyeken történő ellenőrzések stb. Ennek az ellenőrzésnek az alapvető célja, az úgynevezett belső csempészet és a belső illegális migráció felfedése, akadályozása.

A három alapvető tevékenységmóddhoz szorosan kapcsolódik a jogi- és szabályozó környezet, a jogsértést elkövetőkkel szembeni eljárásrend, a vezetési és kommunikációs rendszer, az információrendszer. Itt az információrendszer a legszélesebb értelemben vizsgálandó, az operatív információgyűjtéstől kezdve, az elemző és értékelő munka (FRONTEX kockázatelemzés és fenyegetésértékelés) és az együttműködés során szerzett információkig, az összes személyi, működési, technikai feltételekkel együtt. És ez az alapvető három tevékenységfajta, a felsorolt környezeti elemekkel együtt fejezi ki talán a használatos, széles, ellentmondásos fogalomrendszert.

A feladatokat támogató információrendszer

A biztonságos határátléptetésre, az egyéb ellenőrzések során a személyek kilétének, jogos ott tartózkodásának, az áruk legalitásának megállapítására egyik, alapvető mód az utasok, okmányok, járművek, szállítmányok ellenőrzése. Az ellenőrzés lefolytatásához olyan adatokra van szükség, amelyekből kitűnik, hogy az utasok, járművek, szállítmányok átléphetik-e az államhatárt vagy sem, illetve a felsoroltakkal szemben valamilyen intézkedést kell-e foganatosítani vagy nem. Egy ilyen ellenőrzés során a rendelkezésre álló dokumentumokból, az ellenőrzött személy megvizsgálásából sok minden megállapítható, de bizonyos információk, mint például a körözés ténye, vagy más korlátozó intézkedés elrendelése már nem, ehhez szükséges egy információszolgáltató rendszer. Ezen információszolgáltatásra a

Schengeni Információs Rendszer (SIS)²⁷ került létrehozásra és működtetésre. A SIS feladata a határátléptetési információs szolgáltatásnál sokkal bővebb, a biztonsági deficit csökkentéséhez járul hozzá.

A SIS, nevéből is érzékelhetően, informatikai infrastruktúrát, szoftvereket, adatbázisokat, működési előírásokat tartalmaz²⁸. A SIS is folyamatos fejlődésen megy keresztül, követve az igények kielégítését és a folyamatos technológiai megújulás által adott lehetőségek kiaknázását, a 2010-es években a SIS II kiépítése folyik.

Az informatikai infrastruktúra egy nemzetközi számítógép-hálózatot foglal magában, amelynek van egy központi rendszere és a schengeni tagállamokként egy-egy nemzeti alrendszere. Az infrastruktúra mellett működtetési programok, adatbázisok és alkalmazási dokumentumok szolgálják a rendszer életképességét. A nemzeti alrendszer csomópontjai általánosságban statikusan, a külső határokon létesített határátkelőhelyeken és az egyes rendvédelmi, igazságügyi szerveknél kerültek telepítésre. Egyes speciális ellenőrzési esetekre mobil ellenőrzési lehetőségek is kialakításra kerültek, de ezek korlátozott számban állnak rendelkezésre több ok miatt, mint például az informatikai biztonság, személyes adatvédelem érvényesítése, nagy sávszélesség igény.

Egy információrendszernek²⁹ mindig a szervezet működését, feladat-ellátását kell elősegítenie, a működés közben az információs folyamatokat kell gyorsá, pontossá, biztonságossá tennie. A SIS funkciója is ezt az elvet követi, nyilvántartani minden olyan személyt, aki valamilyen okból veszélyt jelent az EU biztonságára, körözés alatt áll, illetve nyilvántartani minden olyan fegyvert, eszközt, tárgyat, okmányt, járművet, amelynek a

²⁷ Schengeni Egyezmény IV. Cím 1. fejezet 92. cikk

²⁸ A technikai támogatóegység olyan adatállományból áll, amely on-line adatátvitel révén biztosítja, hogy a nemzeti egységek adatállományai azonos információkat tartsanak. A technikai támogatóegység adatállományai személyekre és tárgyakra vonatkozó figyelmeztető jelzéseket tartalmaznak, amennyiben ezek valamennyi Szerződő Felet érintik. Schengeni Egyezmény IV. Cím 1. fejezet 92. cikk 3. pont

A Schengeni Információs Rendszer célja az, hogy ezen egyezmény rendelkezéseinek megfelelően a rendszer útján szolgáltatott információk felhasználásával a Szerződő Felek területén fenntartsák a közrendet és a közbiztonságot, ideértve a nemzetbiztonságot is, és hogy ezeken a területeken alkalmazzák ezen egyezménynek a személyek mozgására vonatkozó rendelkezéseit. 93. cikk

²⁹ Információrendszer: adat- és információsükséglet meghatározása, adat, adatáramlás folyamata, adatmegszerzés formái, információképzés (adatfeldolgozás), adat, információ továbbítása, felhasználása, jogi- és szabályozó környezet, adathordozók, működtető személyek, információ alapjani döntéshozatal, adat és információtovábbító híradási infrastruktúra, adat- és információkezelésben résztvevő számítástechnika. Az informatikai rendszer a technikai, technológiai oldalt képezi le az információsükséglet alapján.

körözését valamilyen okból elrendelték³⁰, továbbá az ellenőrzést végző hivatalos személynek erről rövid idő alatt (1 percen belül) tájékoztatást adni.

Mit jelent ez a SIS szempontjából?

A SIS-nek, mint információrendszernek jó néhány követelményt kell kielégítenie, amelyek közül pár fontosabb: biztonság, aktualitás, pontosság, gyorsaság, magas rendelkezésre állás, tömegkiszolgálás, ergonómia, kezelői támogatás.

A biztonság egyrészt azt takarja, hogy, minden körözött vagy egyéb jelzéssel ellátott személy, tárgy on-line módon és valós időben az ellenőrzést végző hivatalos személy tudomására jusson, másrészt tegye lehetővé a személyes adatok és az egész rendszer védelmét, harmadrészt, ne lehessen megtéveszteni (rendszám csere, hamis úti okmány stb.) A megtévesztés kiküszöbölése érdekében vezeti be a SIS II rendszer a biometrikus azonosítást.

A biometrikus módszerek közül az arckép és az ujjlenyomat digitalizált formája került be az adatbázisba. A biztonság fokozására hivatott a Prümi Szerződés is (2005), a DNS-adatbázisok létrehozására, DNS profilok automatizált keresésére és összehasonlítására, nemzeti automatizált ujjnyomat-azonosító- és a gépjármű-nyilvántartó rendszer, valamint kapcsolattartó pontok kialakítására. A biztonság fontos eleme a jogi környezet kialakítása, megfelelő szabályozórendszer létrehozása, rezsimitézkedések bevezetése, korszerű tudás, felderítő, elhárító technológia, eszközrendszer alkalmazása.

Az aktualitás egyrészt azt jelenti, (amely egyik feltétele a biztonságknak is) ha elrendelnek egy körözést, vagy visszavonnak egy körözést, az azonnal megjelenjen a rendszer minden végpontján. Másrészt az aktualitás feltételezi az egyértelmű és kölcsönös megfeleltetést – véletlenül ártatlan személy esetén ne jelezzen találatot a rendszer vagy a jogsértést elkövetett személy ne kerülje el a szükséges intézkedést.

A pontosság, gyorsaság érvényesítésének egyik alapfeltétele az automatikus adatbeolvasás, amely vonatkozik a jármű rendszámára (formájára, színére), az utas arcára, ujjlenyomatára,

³⁰ Schengeni Egyezmény 94, 99, 100. cikkek

okmányainak adataira. Az automatikus adatbeolvasás kamerákkal, speciális szkennerekkel, különböző kódleolvasókkal valósítható meg.

A magas rendelkezésre állás a folyamatos működési képességet jelenti, négy vagy öt kilences fokon (99,99%, 99,999%-os működési állapot). A határforgalom-ellenőrzés során kritikus a rendszer leállása. Nagyon sok összetevője van ennek a követelménynek, mint például a szünetmentes áramellátás, villámvédelem, egyéb fizikai, rádióelektronikai, hacker támadásokkal szembeni védettség, backup vonalak, klaszterek, működés közbeni hardver javítás, távmenedzsment, folyamatos önteszt, hiba előrejelzés, automatikus tartalékra váltás stb.

A tömegkiszolgálás feltételezi az egy időben sok használó zavartalan információellátását, a gyors működést, a módosítások soráni ütközések feloldását.

Az ergonómia, holott sok esetben nem fordítanak rá kellő gondot, nagymértékben hozzájárul a biztonság fenntartásához. Nem mindegy, hogy az ellenőrzést végző, a rendszert használó tisztviselő mennyi idő alatt fárad el, mennyi erőfeszítésébe kerül az adott folyamat véghezvitele, mennyi zavaró körülményt kell elviselnie és még hosszan lehetne sorolni a meghatározó tényezőket. Mindez az emberi tévedés százalékát határozza meg. Főként a terepen használt eszközöknél fontos az ergonómia figyelembe vétele. Télen, fagyban, esőben, hóban, sötétben hogyan lehet az eszközt kezelni, kesztyűben lehet-e billentyűket nyomkodni, mekkora a kijelző, annak fényereje. Milyen nehéz az eszköz, az hogyan helyezhető stabil helyzetbe, az eszköz kezelése mellett figyelhető-e az ellenőrzött személy tevékenysége, arckifejezése? Bizonyos esetekben az eszköz működése hang, fény, elektromágneses kisugárzás tekintetében ad-e áruló jelet magáról.

Még ide sorolható a higiénia betartása is, már többen tiltakoztak az ujjnyom szkennerek ellen, hogy az emberek egymás után ugyanazon a felületen érintenek meg eszközt, ami fertőzést okozhat.

A kezelői támogatás szintén fontos eleme egy jól működő rendszernek. A felhasználók sok esetben jutnak olyan helyzetbe, amikor nem rendelkeznek kellő információkkal a döntésük meghozásához, ehhez kell online segítséget kapniuk a rendszertől. Ez lehet eszköz kezelési, de szakmai (például úti okmány hamisítási formák) segítség is.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy a külső határokon a SIS megfelelő működése alapfeltétele a követelmények szerinti határellenőrzés, határvédelem fenntartásának és az EU biztonsági érdekei érvényesítésének. A kijelölt határátkelőhelyeken minden harmadik országbeli személyt és járművet le kell ellenőrizni a SIS-ben, a határterületen és a határterületen kívüli idegenrendészeti ellenőrzések során is elengedhetetlen a SIS használata. A kijelölt határátkelőhelyeken kritikus a SIS működése a tömegkiszolgálás miatt (lásd a határforgalmi adatokat), a másik két esetben közvetett módon is használható (járórádióon továbbított adatok az ügyeletre, illetve az egyéb hazai adatbázisok használata) a SIS, mivel az ellenőrzések száma nem nagy, illetve a válaszütem sem kritikus.

A SIS-en kívül még számos, az ellenőrzést, az adatfeldolgozást, információszerzést, vezetői munkát, szervezet általános működést támogató, biztosító, segítő információs alrendszer létezik, amelynek a részletes bemutatásától most itt eltekintünk. Talán külön megemlítsérem érdemes a Vízum Információs Rendszer (VIS), a harmadik országbeli állampolgárok belépés idejével és helyével, az engedélyezett tartózkodási idő hosszával kapcsolatos információk rögzítésére, automatikus figyelmeztetések küldésére eltérés észlelése esetén majdani információrendszer és az Elektronikus Utazási Engedély Rendszer (ESTA), amelyeknek használata kapcsolódhat az ellenőrzéshez, illetve a tervezett SIS II + VIS = BMS. Azért a SIS vizsgálata a lényeges, mivel a belsőhatár-ellenőrzés visszaállítása során a kijelölt határátkelőhelyek működtetésére esik a fő hangsúly az informatikai rendszerek tekintetében, amelynek alaprendszere a SIS. A vezetési és tájékoztató multimédiás információk továbbítása is szükségesé válhat, de bizonyos helyzetekben, a belsőhatár-ellenőrzés visszaállításának okától függően más, egyéb információs alrendszerek üzemeltetésének fenntartása is elengedhetetlen lehet.

Az viszont megállapítható, hogy ezen információs rendszerek többnyire mind statikusan kerültek kiépítésre, azaz helyhez kötöttek, a belső határok határterületein fokozatosan megszűntek, kivéve a működő rendőri, önkormányzati objektumokba telepítetteket.

A kommunikáció egyéb formái bizonyos adatfajták esetében a mobilitás tekintetében a digitális rádiórendszeren keresztül alapvetően biztosítottak.

De további, inkább kényelmetlenségi problémákat fognak generálni a belsőhatár-ellenőrzés során, a külső határokon megszokott automatikus átlépésére telepített rendszereknek a

hiányai. Az elképzelések alapján automatizálható lesz azon uniós polgárok külső határátlépése, akik biometrikus útlevelel rendelkeznek és ez bizonyos feltételek esetén kiterjeszhető lesz a vízummentes harmadik országok állampolgárai számára is.

A belsőhatár ellenőrzés visszaállításának informatikai kérdései

Előfordulhatnak azonban olyan helyzetek, amikor a belső határokon is vissza kell állítani a határellenőrzést és működtetni kell a SIS –t, illetve az egyéb információs alrendszereket.³¹ Az EU jogszabályok értelmében a személyek szabad mozgása bizonyos esetekben korlátozható, a Schengeni belső határokon az ellenőrzés ideiglenesen visszaállítható, ha valamely tagállam közbiztonsági, nemzetbiztonsági érdekei ezt indokolják.³²

A SIS alapvetően statikus módon, helyhez kötötten került kiépítésre, épületben, helyiségekben telepített asztali informatikai berendezésekkel és vezetékes és mikrohullámú adatátviteli hálózattal, az adatbiztonsági követelmények kielégítése érdekében. Az ideiglenesen visszaállított határellenőrzés során a külső határokhoz hasonló követelményrendszerrel kellene működtetni a SIS –t olyan körülmények között, ahol nincsenek épületek, telepített eszközök, vezetékes adatátviteli hálózat, mikrohullámú infrastruktúra. Ennek egyik megoldási lehetősége olyan hordozható eszközök alkalmazása, amelyek hasonló adottságokkal rendelkeznek, mint az útlevelező fülkében telepített asztali berendezések, továbbá képesek a vezeték nélküli adatátvitelre. Másik elképzelhető megoldás, hogy a határ közeli kormányzati, önkormányzati objektumok (okmányirodák) mint átjátszó állomások működnek, ezen átjátszó állomások és az ideiglenes határellenőrzési eszközök között mobil kommunikáció kerül kiépítésre.

Ezeket a feltételeket azonban mobil eszközök tekintetében nehéz kialakítani.

Egyik problémát az automatikus adatbevitel jelenti. Pár olyan hordozható eszközzel rendelkezik ugyan a Rendőrség, amely képes beolvasni ujjnyomot, illetve okmányt szkennelni, de ez két különböző eszköz. Vannak rendszám leolvasó kamerák is, de ezek megint különálló eszközök. Három különféle berendezést kell működtetni egy időben. Ha az

³¹ Lipics - Zsigovits: Határellenőrzés visszaállítása a belső határokon, *Hadtudományi Szemle* 2010. 3. évfolyam 4.sz. 9. o.

³² http://www.euvonal.hu/kulugy/upload/M_26/rek5/4.pdf

arcképet adatbázisban való élő azonosításra akarjuk használni, nemcsak az okmány fényképét küldjük ellenőrzésre, akkor egy arcfelismerő kamerára és szoftverre is szükség van. Ez már a negyedik különálló eszköz. A külső határokon a statikus alkalmazás során legalább kettő, a rendszám leolvasó és az okmány szkennel a működés vonatkozásában integrálva lett. A legújabb eszközök tartalmazni fogják az ujjnyom szkennert is.

Másik probléma, az adatbázisokkal való kommunikáció. Személyes adatok kerülnek továbbításra, az adatvédelem első rendű feladat, titkosított adattovábbítást kell alkalmazni. A sávszélesség is kritikus elem, főleg, ha a biometrikus adatokat is használjuk az ellenőrzés során. A Rendőrség nem rendelkezik saját, nagy sávszélességű, titkosított mobil kommunikációs képességgel. A mobil kommunikációt egyrészt az EDR (kis sávszélesség, főleg, ha a titkosítás be van kapcsolva) biztosítja, másrészt az a mobil szolgáltatóktól kerül bérletre. A jelenlegi SIS rendszer még csak alfanumerikus adatokat kezel, ezek továbbítására az alkalmazott technológia még megfelelő, de a biometrikus adattovábbításra ez a jelenlegi sávszélesség nem lesz alkalmas a SIS II-ben. A gyakorlat több esetben bizonyította, hogy a mobil szolgáltatók nem bírják kapacitással a hirtelen megnövekedett kommunikációs igényeket. Ha valamely rendkívüli esemény kapcsán nagyon sokan telefonálnak, SMS – eznek, forgalmi problémák adódnak. Az EDR tornyok is csak meghatározott rádió kiszolgálására képesek. Ha sok mobil eszközt kell alkalmazni, képes lesz-e a rendszer egy időben azok kiszolgálására. De a vezetői rendszer is ezen a kommunikációs bázison alapul, ezzel csökkentve a rendelkezésre álló kapacitást. Természeti katasztrófa, terrortámadás során az EDR torony, a szolgáltatók rendszere is megsérülhet.

Az ergonómiai követelménynél említésre kerültek a mobil eszközök problémás vonatkozásai. Az integráltság elvárás, de ez mennyiben rontja az ergonómiai követelményeket, növeli az energiaigényt. A súly mindenképpen nő, több kezelőszervre van szükség. Mekkora legyen a képernyő, hogy lapozás nélkül elférjen rajta az információ, az látható legyen, de a súlya is elviselhető maradjon. Vállra akasztható kivitelű legyen, hogy mindkét kéz szabaddá váljon, vagy kézben legyen a könnyű mozgathatóság, ráirányítás miatt? Hogyan vihetőek ba azok az adatok, amelyeket a kamera, szkennel nem tud beolvasni?

Az eszközök egyéb képességei is kritikusak, például az okmány szkennel hány féle okmányt tud beolvasni? Hagyományos, kártya alapút, gyűröttet, szakadtat, tud-e vonalkódot, csipet, rádiófrekvenciás jelet (RFID), egyéb kódolást felismerni? Fényképet is feldolgoz? A

hamisításokat milyen mértékben képes felismerni? Másik ilyen képessége az eszköznek, az integráltság. Legalább három funkciót kell tudnia egy berendezésnek, a rendszámbeolvasást, okmány szkennelést, ujjnyom beolvasást. Az eszközök energiaigénye mekkora, áramellátását hogyan lehet hosszú távon biztosítani? Az akkumulátorok lemerülnek, a terepen hogyan tölthetők? Hányat kell tartalékban szolgálatba vinni? Hogyan állnak ellent az eszközök az időjárás viszontagságainak? Mennyire ütés- és vízállóak?

Kezelői támogatás is fontos szempont, főleg olyan esetben, amikor olyan személynek kell úti okmány ellenőrzést végeznie, aki eddig mással foglalkozott. Fontos kérdés, hogy ebben az esetben képes lesz-e a mobil eszköz on-line támogatást biztosítani valamelyik oktató vagy dokumentum rendszerből?

A statikusan telepített eszközök tekintetében a funkcionalitási, ergonómiai követelmények jól érvényesíthetők, hiszen a súly, nagyság, elhelyezés, forma, energiaigény nem jelent korlátot. Az adatátvitelt kiépített vezetékes rendszer és a kormányzati gerincháló szolgálja, amely biztonságot, nagy sávszélességet eredményez.

A kialakult helyzet jellege, súlyossága határozza meg a belsőhatár ellenőrzés bevezetésének mértékét, módját, kockázati mutatóit, amely különböző igényeket támaszt a SIS-el szemben. Lehet, hogy csak a közutakon, azok egy részén, vasúton vagy a vízi útvonalon kell visszaállítani a határellenőrzést, de olyan helyzet is kialakulhat, hogy a külső határokhoz hasonló térben, időben, szigorban megfelelő határellenőrzést kell működtetni. Ezek a körülmények különböző módon és intenzitással veszik igénybe a mobil ellenőrzési rendszer egyes elemeit, funkcióit.

Melyek azok a valószínűleg előfordulható esetek, amelyek kiváltják a belsőhatár ellenőrzés visszaállítását? Reális veszélyforrások azok, amelyek előidézhetik a határellenőrzés visszaállítását. (Volt Délszláv válság, csernobili katasztrófa, madárinfluenza, földrengés, árvíz, vegyi szennyezés, folyók szennyezése, határ közeli hulladékégető). A schengeni tagság ellenére is keletkezhetnek érdekellentétek két szomszédos schengeni tagállam között. (Osztrákok Zsiránál kitették a behajtani tilos táblákat, annak a magyar állampolgárnak, aki dolgozni megy Ausztriába, 40 km-t kell kerülnie e miatt. Arra hivatkoznak, hogy ne zavarják

a közeli fürdő csendjét. A Rába folyamatos szennyezése, Szentgotthárd mellett tervezett osztrák szeméttégető miatti tiltakozás.)³³

Ezen különböző esetek mind más és más igényeket támasztanak a SIS működtetése tekintetében.

Ha feltételezzük, hogy mindenki jogosan tartózkodik a schengeni területen, nem áll körözés alatt, nincs szükség ellenőrzésre. (Hozzávetőleg 1 millió személy, 3,5 millió jármű, 30 millió tárgy van a SIS-ben) De ennek mekkora a valószínűsége? Mennél kisebb a valószínűség, annál nagyobb a kockázati tényező, a biztonság veszélyeztetettségi foka.

A SIS alkalmazási szükségességét a kialakult helyzet fajtája, jellege, súlyossága határozza meg. Lehet, hogy elegendő csak a személynél lévő személyazonosító okmányok vizsgálata, személyazonosítás elvégzése, illetve a jármű, szállítmány átnézése, hogy mit visznek. Az általános rendőri, főleg közúti ellenőrzés esetén ilyen típusú ellenőrzés a jellemző.

Merőben más a helyzet, amikor célzattal rendelik el az ellenőrzést, amikor el kell fogni egy súlyos bűncselekményt elkövetett személyt, meg kell találni valamilyen nagy értékű tárgyat. Ebben az esetben már nem elegendő az ellenőrzést végző helyszíni tevékenysége, személyes döntése, igénybe kell venni az informatikai támogatást, meg kell tudnia, hogy valamely rendvédelmi adatbázisban az éppen ellenőrzött személy, tárgy, szállítmány szerepel-e valamilyen bejegyzéssel. A SIS mellett az adott tagállam rendelkezhet egyéni adatbázissal is, amelyben olyan bejegyzések vannak, amelyek a saját ország számára fontosak, de nem vihetők be a SIS –be.

³³ Lipics-Zsigovits: Határellenőrzés visszaállítása a belső határokon, Hadtudományi Szemle 2010. 3. évfolyam 4. sz. 11. o.

Az alábbi mátrixban került összefoglalásra, hogy milyen kialakulható helyzet, milyen követelményeket támaszt az ellenőrzéssel szemben.

<i>Mutatók Esetek</i>	<i>Kockázat</i>	<i>Biztonság</i>	<i>Gyorsaság</i>	<i>Kulturáltság</i>	<i>Informatikai támogatás</i>
Rendezvény	alacsony	erős	lényegtelen	fontos	közepes intenzitású
Fertőzés	magas	gyenge	lényegtelen	elfogadható	kis intenzitású
Baleset	alacsony	gyenge	lényegtelen	elfogadható	kis intenzitású
Természeti katasztrófa	alacsony	gyenge	lényegtelen	elfogadható	kis intenzitású
Közbiztonsági vészhelyzet	közepes	erős	lényegtelen	fontos	teljes körű
Illegális migráció	közepes	erős	fontos	fontos	teljes körű
Illegális kereskedelem	magas	erős	fontos	fontos	teljes körű
Nemzetbiztonsági ok	magas	erős	fontos	fontos	teljes körű

Információ(s) alrendszer – kezelendő helyzet mátrix

<i>Információ(s) rendszer Esetek</i>	<i>SIS</i>	<i>Vezetési Helyzet</i>	<i>Adat feldolgozó</i>	<i>Információ szerző</i>	<i>Egyéb szakmai</i>	<i>Működési Készlet</i>	<i>Média</i>	<i>Internet</i>	<i>Írott, képi</i>	<i>DM</i>
Rendezvény	X						X	X	X	X
Fertőzés	X	X				X	X	X	X	X
Baleset	X						X	X	X	X
Természeti katasztrófa	X	X				X	X	X	X	X
Közbiztonsági vészhelyzet	X	X	X	X	X					
Illegális migráció	X	X	X	X	X					
Illegális kereskedelem	X	X	X	X	X					
Nemzetbiztonsági ok	X	X	X	X	X					

A mátrix az elengedhetetlen működtetés szükségességét fejezi ki.

A Vezetési és a Helyzet alrendszer a szükséges alfanumerikus információkon túl tartalmazza a térinformációs és a multimédiás kommunikációt is (kialakult helyzet, események helyszíni közvetítése).

Az Adat feldolgozó és Információ szerző alrendszerek a statisztikai, elemző, kockázati, fenyegetési, operatív adatgyűjtést és feldolgozást, információ előállítás hivatottak biztosítani, beleértve az elérhető civil rendszereket is (árvízi, meteorológiai, környezeti, katasztrófa, ABV stb.).

Az Egyéb szakmai alrendszer a használatos alkalmazásokat öleli fel (Robotzsaru-tól a TrafficPOINT -ig).

A Működési és Készlet alrendszer a logisztikai lehetőségeket, beleértve a civil erőforrásokat is (teherautó, kórházi ágy stb.) foglalja magában.

A táblázat többi oszlopa a nemzeti információrendszer egyes alrendszereit képviseli.

Magyarázatra szorul, hogy a **Fertőzés** esetén a **Biztonság** értéke miért gyenge? A biztonság az ellenőrzés fontosságát fejezi ki, azt, hogy kiszűrésre kerüljön minden olyan személy, áru, szállítmány, amely veszélyezteti az ország biztonságát, egy fertőzés továbbterjedésének megakadályozása miatti teljes határlezárás esetén nincsen határátléptetés, illetve csak bizonyos esetekben a teljes fertőtlenítés elvégzése után. A biztonság követelménye ezáltal egy más szempont alapján értelmezhető, hogy senki nem lépheti át az államhatárt.

1. Az eddigi gyakorlat alapján a legvalószínűbb eset valamilyen jelentős nemzeti vagy nemzetközi esemény zajlása miatti belsőhatár-ellenőrzés visszaállítás, mint például nemzetközi konferencia, tárgyalás, futball bajnokság, amelyek alkalmából már történt részleges határellenőrzés visszaállítás. Az ilyen békés jellegű eseményeknek a kockázata a legkisebb, még akkor is, ha alapvetően a terroristagyanús, rendezavaró és csempész személyek kiszűrése a cél. Annak ellenére, hogy politikai- és sportrendezvényeken történtek terrorcselekmények, a jellemző, nem a belső határokon való terroristamozgás volt. A külső határok és a rendezvény biztonságának a fenntartása a fő feladat ezekben az esetekben. A kiváltó ok alapján elég az egyes közlekedési útvonalakon bizonyos utas vagy járműkategóriák ellenőrzése. A határellenőrzés „gyorsaság” követelménye ebben az esetben nem kritikus elem, mivel nem az összes jármű utasainak ellenőrzése folyik, hanem csak egyes rendszám vagy típus kategóriáké, így ha a 20-40 másodperces válaszütem (a SIS-ben való ellenőrzés során az utas személyi adatainak elküldése és a SIS-ből a válasz megérkezése között eltelt idő) nem tartható, nem alakulnak ki utas várakozások és járműtorlódások.

A szakértelemmel (speciális eszközismeret, SIS használata, úti okmány ismeret, személyazonosítás, hamisítások felismerése stb.) bíró rendőri állomány is rendelkezésre áll ezen, pár ellenőrzési pont fenntartásához.

A mobil eszközök száma sem jelent problémát, mivel 8-12 határellenőrzési pont kerülhet működtetésre, a rendelkezésre álló eszközszám elegendő ezek kiszolgálásához. A mobil eszköznek képesnek kell lennie a jármű rendszámának, az utas úti okmányai adatainak automatikus beolvasására, bizonyos hamisítási eljárások felismerésére, ezen adatok elküldésére a SIS-be, a SIS-ből érkező válasz megjelenítésére. Ez egy ideális

teljesítőképeség, a valóságban ilyen mobil komplex eszköz nagyon ritkán fordul elő, ez a követelményrendszer a statikusan telepített útlevel kezelő fülkékben került megvalósításra. A Magyar Rendőrség rendelkezik azonban számos úti okmány adatait beolvasni képes és a SIS-ben ellenőrzést végző kézi eszközzel, ellenőrzési adatokat továbbító notebook-kal, illetve úgynevezett Schengen buszokkal, amelyek fel vannak szerelve a mobil ellenőrzéshez szükséges informatikai és okmányvizsgáló berendezésekkel.

A csekély ellenőrzési esetek miatt, a digitális rádióon továbbított adatközlés útján is végezhető az ellenőrzés a SIS-ben.

Egy kis kockázatot jelentő, a gyorsaság kritérium alacsony prioritását követelő helyzetekben ez a mobil ellenőrzési képesség megfelel az elvárásoknak, az informatikai biztosítás intenzitása közepes fokú a SIS eredményes működtetéséhez.

2. A bekövetkezés valószínűsége tekintetében második helyen áll valamilyen nagyméretű fertőzés kialakulása, mint a madárinfluenza vagy az ehhez hasonló kórokozók terjedése.

Ebben az esetben a kockázati tényező magas, nem elegendő csak az egyes útvonalak ellenőrzése, minden határátlépésre alkalmas úton vissza kell állítani a határellenőrzést, de ezen kívül meg kell valósítani a határterület felügyeletét is.

Erő igény tekintetében ez a helyzet a legkritikusabb. Ha például a magyar – osztrák államhatárt vesszük vizsgálat alá, amely 356 km hosszú, leszámítva a „határvonaltöréseket” 250 km –re tehető a határterület hossza, 1 autópályát, 6 olyan főbb és 7 olyan sűrűn használt közlekedési útvonalat találunk, ahol nagy forgalom zajlik, az utasok, áruszállítók között sok a külföldi személy. Ezekon kívül számtalan olyan egyéb útvonal is található, amelyet a helyi lakosok használnak.

Ezeknek az útvonalaknak az ellenőrzéséhez, ha a személyi állomány fokozott igénybevételét rendelik el (napi 12 óra szolgálat), akkor is naponta 50 főre van szükség.

Bármekkora is a kockázata a fertőzés áthurcolásának, bizonyos esetekben szállítmányok, hivatalos személyek átléptetését engedélyezni kell, ezeken a helyeken viszont mentesítő állomásokat kell felállítani, amelyek növelik az ellenőrzést végzők létszám igényét.

A határterület felügyelete szintén jelentős erőforrást igényel. Mivel magas a kockázati tényező, a határterületet teljes ellenőrzés alatt kell tartani. Alapul véve a közös magyar – osztrák határszakasz hosszát, az időjárási, domborzati és növényzeti jellemzőket, egy 24 órára becslésünk szerint mintegy 500 főre van szükség a biztonságos határterület felügyelet ellátásához. Ha figyelembe vesszük, hogy a fertőzés továbbterjedésének megakadályozása

mindkét szomszédos állam közös érdeke, ennél fogva a másik állam is végez ellenőrzést, az együttműködési megállapodások alapján ezáltal felére vehető a létszám szükséglet, de ez is olyan nagy, hogy az előteremtése nehézségekbe ütközik. De még nem beszéltünk olyan körülményekről, amikor a négy lábú állatok mozgásának gátlása is kívánatos lenne.

Ezt az óriási, szinte előteremthetetlen létszám igényt képes csökkenteni az automatizált terepfelügyeleti rendszer, amely viszont részben statikusan (toronyokon lévő hő-kamerák, infra kerítések) a külső határokon került telepítésre.

De miért szükséges a határterület felügyelete, miért nem elég csak az útvonalak lezárása? Ez magából a Schengeni Egyezményből adódik, hogy az államhatár bárhol átléphető és ez a helyi lakosság körében gyakorlattá is vált, főleg a mezőgazdasági munkák végzése során.

És ez jelenti a problémák gyökerét.

A lakosság között végzett felmérés azt mutatja, hogy nem tudnak a határellenőrzés visszaállítási lehetőségeiről, öröknek hiszik a mostani állapotot, a szabad mozgást. Ez az örök jog képzet a legveszélyesebb a lakosságot illetően. A lakosság tudatában, helytelenül az él, hogy megszűntek a határok, de nem a határok szűntek meg, azok megmaradtak a nemzetközi kifizetési egyezmények, szerződések alapján, csak az akadályrendszer lett eltávolítva és az ellenőrzés lett megszüntetve.

Foglalkozik-e valamely kormányzati, önkormányzati szerv a lakosság ilyen irányú felkészítésével vagy ez talán a Rendőrség feladata lenne? A napi élet bizonyítja, hogy az egykori határátkelőhelyek területén végzett ellenőrzéskor minduntalan kiütközik az állampolgárok e béli ismerethiánya.

A biztonság szempontjából az államhatárt átlépni kívánók alacsony prioritású kockázatot jelentenek, mivel általában békés utazókról, munkát végzőkről, áru szállítókról van szó, akik részéről nem számolunk bűncselekmény elkövetésével, illegális tevékenység végzésével. A helyi lakosság részéről fordulhat elő engedetlenségi kísérlet, mivel például egyesek mindenáron át akarnak menni a földjükre dolgozni.

Képes-e a Rendőrség ekkora erőt biztosítani a határellenőrzés fenntartására, amikor egy vészhelyzet során egyébként is megnövekednek a feladatai?

Kormányzati szinten gondolt-e arra valaki, milyen erők és eszközök vonhatók be a feladatok ellátásába, ezek az erők kapnak-e valamilyen felkészítést?

Vannak-e ilyen veszélyhelyzeti tervek? Az ORFK és a rendőrség határrendészeti szervei rendelkeznek bizonyos végrehajtási tervekkel, okmányokkal, amelyek a problémák kezelésére hivatottak.

A külső határokon az élő erő szükséglet megállapításánál a számvetés egyik alapja a modern terepfelügyeleti eszközrendszer alkalmazásának figyelembe vétele volt, a statikus és kézi hő-kamerák, hő-kamerás járművek, mozgásérzékelők bevonása a terepfelügyeletbe.

Össze tud-e a Rendőrség szedni ennyi terepfelügyeleti eszközt? Van ezekből raktáron? Van elég kiképzett kezelő? A hő-kamerás járművek alkalmazásához jól felkészített, speciális, mély szakmai ismeretekkel rendelkező kiszolgáló személyzetre van szükség. Ez a jármű, csak jó minőségű földúton tud közlekedni, csak ott telepíthető, ahol legalább 10 km sugarú nyílt területet tud átfogni. Van-e egy összefüggő rendszert alkotó alkalmazási terv?

Amíg a Határőrség önálló szervezatként működött, addig ezek a feltételek biztosítottak voltak.

A SIS működtetése szempontjából az informatikai biztosítási igény kis intenzitású, mivel a határátlépés csak minimális, a gyorsaságnak sincsen jelentősége, de más információs alrendszerek működtetése (vezetési, térinformációs, helyzet multimédiás bemutatása, tájékoztatási) szükségessé válhat.

Magánjogi szempontból is sok probléma vetődik fel. Valamikor a magyar – osztrák határon voltak járőr utak, nyomsáv, manőver utak, amelyeket a Határőrség kizárólagosan használt.

Tovább fokozza a problémát a torlódások, várakozások kialakulása, amely úgy a helyi lakosságot, mint a gyanútlan, ország mélységéből érkező utazókat kellemetlenül érinti.

A nemzeti információrendszer egyéb ágainak (internet, sajtó, rádió, TV, fényreklám, tájékoztató tábla, szórólap, tájékoztató kiadvány, DM levél) kell a fenti problémákat kezelnie, főleg a helyi lakosság jogainak korlátozását, illetve a távolról érkezők tájékoztatását illetően.

A pár évvel ezelőtti szlovéniai kamionstop elrendelése számos intő példát generált a rédicsi térségben. Ebből az egyszerűnek tűnő esetből is jól érzékelhető, hogy amikor csak arról volt szó, hogy a szlovén állampolgárok panaszkodtak a hétvégi nagy átmenő forgalom zavaró hatásai miatt és ennek eredményeképpen lett a kamionstop elrendelve, nem valami más veszélyhelyzet miatt, az mégis mennyi problémát okozott.

Ha a szlovén hatóságok időben értesítik a magyar hatóságokat a kamionstop elrendeléséről, akkor már az ukrán és román államhatáron belépő kamionosokat tájékoztatni lehetett volna, a benzinkutaknál, kamionos pihenőhelyeken figyelmeztető feliratok lettek volna elhelyezhetők, a rendőrség elterelő utakra irányíthatta volna a kamionokat. De ha az elterelés valamilyen oknál fogva nem lett volna lehetséges, akkor pihenőhelyek lettek volna kijelölhetők vagy a rédicsi önkormányzat felkészíthető lett volna a kényszervárakozás megfelelő kezelésére. Ugyan az élő állat és romlandó anyagszállító kamionok át lettek

engedve, de a rédicsi tapasztalatok feldolgozásából kitűnik, hogy a sorban álló ilyen kamionosok értesítése nehéz volt, olyan kamionos is akadt, aki nem tudott róla, a másik nem tudott kisorolni és előremenni, de olyan is akadt, aki nem tudván erről a lehetőségről, önhatalmúlag akart átjutni az államhatáron.

Ezek a gondok a nemzeti információrendszer (országos vezetési, információs, tájékoztatási) ilyen irányú fejlesztésének gondolatát is felvetik.

A kamionok éjjel járaták a motorokat, mert hideg volt és fűteniük kellett. Több mint 100 kamion ontotta a füstöt. A helyi lakosságot a motorok zúgása is zavarta. De olyan probléma is volt, hogy az egyik kisebb boltból, a helyi lakosság szükségletének megfelelő kenyeret és más élelmiszert a megrekedt kamionosok felvásárolták, hét vége lévén a boltos nem tudta pótolni készletét, a helyi lakosoknak el kellett menniük távolabbra bevásárolni.

Voltak, akik tüzet raktak, olajos rongyot és más a környéken talált szemetet égettek, biodiverzitási problémákat okozva, a 100 kamionos a két nap alatt rengeteg emberi ürülékkel, vizelettel, szemetet, ételmaradékot hagyott maga után.

De az is jól látszik, hogy egy ilyen határlezárásban mennyi szerv és személy érintett, milyen szerteágazó és szervezett intézkedést kell foganatosítani. Egy átfogó, komplex vészhelyzeti terv, intézkedés csomag nincsen kidolgozva, az egyes érintett szervek nem is tudnak róla, hogy ilyen feladataik is lehetnek. Ha megfelelő a felkészültség, akkor a fenti jellegű torlódások kezelhetők, ezáltal a mérgező anyag kibocsátás (kamionok kipufogó gáza), motorok hangja által okozott probléma jelentősen csökkenthető, a káros energiák használata is korlátozható.

2005 tavaszán a ZMNE Határőr Tanszék által végzett felmérés szerint a felkeresett önkormányzatok 90%-a nem rendelkezik torlódási veszélyhelyzet kezelési tervvel, a megkérdezett helyi lakosok 72%-a véli úgy, hogy megszűntek az államhatárok.

Az elemzett várakozás nem is természeti katasztrófa vagy sugár-, vegyi szennyeződés, illetve járvány, tömeges migráció miatt alakult ki, hanem csak azért, mert a békés utazók valamilyen ok miatt nem tudtak továbbhaladni, mégis milyen komoly helyi gondokat okozott a lakosságnak, az önkormányzatnak. Ez a példa is arra utal, hogy a szomszédos országoknak ki kell alakítaniuk egy közös jogszabályi és eljárási rendet, hogy a megfelelő és időbeni tájékoztatással elkerülhető legyen a rédicsi eset.

3. Baleset, természeti katasztrófa bekövetkezése esetén többnyire korlátozott területű, nem nagy kiterjedésű határellenőrzés visszaállítása következhet be.

A kockázati tényező nem jelentős, hiszen alapvetően az utazók, áruszállítók védelme érdekében kell bevezetni az intézkedéseket, ebben az esetben is inkább útvonal lezárásról van szó és forgalomelterelésről. Határátléptetés csak a hivatalos szervek, mentést végrehajtók tekintetében történik, ezért a többi mutató sem kritikus (lásd mátrix).

Bizonyos fokú problémát a bizonytalan helyzetet kihasználó fosztogatók elfogása, jogellenes cselekedeteinek megakadályozása okoz.

A SIS működtetéséhez elegendő pár mobil eszköz.

4. A közbiztonsági vészhelyzet, illegális migráció, illegális kereskedelem, nemzetbiztonsági ok miatt elrendelendő belsőhatár ellenőrzés visszaállítás olyan mutatókkal rendelkezik, amelyek mind a legmagasabb prioritásúak, kivéve a közbiztonsági vészhelyzet egyik esetét. A közbiztonsági vészhelyzet két formáját lehet megkülönböztetni, az egyik az államhatár közelében elkövetett súlyos bűncselekmény, a másik, az általánosságban kialakult rossz közbiztonsági állapot.

(Az államhatár közelében elkövetett súlyos bűncselekmény esete némileg eltér a többi esettől, mivel ebben a helyzetben általában kis területre és korlátozott időtartamra vonatkozik a határellenőrzés visszaállítása, de ez az ellenőrzés nem is valószínű, hogy az államhatáron történik. A kockázat ugyan nagy, a biztonság is fontos, de a SIS szempontjából a probléma jól kezelhető, mivel pár ellenőrzési helyszín kialakítását igényli csak a bekövetkezett esemény.)

Előfordulhat, ha a külsőhatár ellenőrzés színvonala nem kielégítő, az EU elrendeli a belsőhatár-ellenőrzést is? Intő példa lehet a Ferihegyi repülőtér biztonságának leminősítése 2010. nyarán az EU ellenőrző bizottság által.

Ez a negyedik eseménykategória képviseli a legmagasabb kockázatot, igényli a legfokozottabb biztonságot.

Általában nagy területre irányul a határellenőrzés, amely jelentős, jól felkészült személyi állományt, sok mobil eszközt igényel. Az ellenőrzés mélysége, szigorúsága hasonló a külső határokon folytatott ellenőrzéshez. Az információrendszer igénybevétele ezáltal magas intenzitású lesz.

A nagy területi kiterjedés az eszköz számban és a kommunikáció intenzitásában vet fel problémákat. Lehet-e ennyi eszközt összegyűjteni? Az adatátviteli csatornák bírják-e kapacitással a terhelést? Van-e annyi jól képzett szolgálati személy, aki rendelkezik a speciális ismeretekkel és megfelelő rutinnal, gyakorlattal is bír?

A belső határokon a határ közeli rendőrkapitányságokon a Határrendészeti Alosztályok gyakorlati létszáma a 10 főt sem közelíti meg, de ők sem végeznek naponta konkrét határellenőrzési tevékenységet, nem használják a határellenőrzési eszközöket, berendezéseket. A schengen buszok vagy átalakításra kerültek, vagy kiszereztek belőlük a priorálásra alkalmas notebookokat. Ez azt jelenti, hogy a korábbi jól képzett személyi állomány szakmai képességei is fokozatosan gyengülnek. Jelentős a nyugdíjba vonulók hányada is a korábban Határőrségnél szolgálatot teljesítők közül, amely szintén a szakmai hozzáértés állapotát gyengíti.

A közel 10 fős Határrendészeti Alosztály állománya egy, nagyobb forgalmú határátkelőhely hosszabb távú működtetésére sem elegendő.³⁴

A fenti négy nagyobb kategóriába sorolható a belsőhatár ellenőrzés visszaállítási esethalmaz.

A belsőhatár ellenőrzés visszaállítás nemcsak a SIS –re gyakorol hatást, hanem a rendvédelmi és a nemzeti információrendszerre is. Több olyan tény, körülmény játszik közre a tevékenységeknél, amely az információrendszerek leterhelését növeli.

A feladatokba bevonásra kerülhetnek a Növény- és Állategészségügyi állomások, Súly- és tengelynyomás mérő állomások, speditőr szervek, Vám és Pénzügyőrség, Statisztikai Hivatal, valutaváltók. Ezen szervekkel, illetve az egyes szerveken belüli vezetékes kommunikációs rendszer a külső határokon kiépítésre került, amelyet a belsőhatár ellenőrzés visszaállítás során újra meg kell teremteni, amelyre csak mobil módon van lehetőség.

Ha esetleg a határellenőrzésbe be kell vonni más rendvédelmi szerveket (osztrákoknál a hadsereg sorállománya őrizte az államhatárt), polgári védelem, egyéb szervezetek, szomszédos állam erőit, velük szintén ki kell építeni a kommunikációs csatornákat.

Az intézkedések kiadására, az általános tájékoztatás végrehajtására az alábbi tényezők hatnak, amelyek különböző informatikai támogatási igényeket támasztanak:

- egyes esetekben rövid idő alatt, bonyolult helyzetben kell speciálisan képzett erőket és eszközöket előteremteni, felvonultatni és működtetni;
- biztosítani kell a kihirdetés időbeliségét és széleskörűségét, a tájékoztató, tiltó, irányító jelzések kihelyezését, lakosság, utazók tájékoztatását;

³⁴ Lipics - Zsigovits: Határellenőrzés visszaállítása a belső határokon, Hadtudományi Szemle 2010. 3. évfolyam 4.sz. 10. o.

- intézkedéseket kell eljuttatni a rendvédelmi és a határforgalom ellenőrzésben érintett más országos szervekhez, az önkormányzatokhoz, civil szervezetekhez;
- helyi lakosság anyagi kárigényeinek továbbítása, amely a szomszédos országba való szabad átjárás, munkavégzés, látogatás, vásárlás korlátozása, földterületének igénybevétele (hő-kamerás autó, járőr útvonal stb.) miatt keletkezett;
- a távolabbról utazók szabad mozgása gátlásáról tájékoztatás;
- jelentős várakozások kialakulása a közutakon;
- várakozások során fázás, éhezés, szomjúság, hisztéria, agresszivitás, természetes szükségletvégzési, tisztálkodási gond megoldási igényének közvetítése, tájékoztatás a kialakult helyzetről;
- tájékoztatás a vonatok, autóbuszok menetrendjét megváltozásáról a menet közbeni útlevel-ellenőrzés miatt;
- személyi szűrőállomások, sugárkapuk és vegyi mentesítő állomások felállításának elrendelése;
- jogszabály módosítást igény közvetítése;
- állampolgárok ellenszegülése, a korlátozó intézkedések megszegése esetén teendő intézkedések.

A nemzeti információrendszer felkészítéséhez az alábbi tényezőket célszerű figyelembe venni:

- milyen előjelek utalnak a belsőhatár ellenőrzés visszaállítás elrendelésére, mikor kell azt elrendelni, ki kezdeményezze és hogyan az elrendelést;
- milyen mértékben kell az időbeli előrejelzés érdekében a harmadik országok irányába információszerzést folytatni – a külső határokkal rendelkező tagállamok felelősek az egész EU biztonságáért a külső határaikon átható veszélyforrások tekintetében;
- hogyan lesz elrendelve, kihirdetve a belsőhatár ellenőrzés visszaállítás, kiértésítés, milyen korlátozások, okmányok, táblák, útburkolati jelek szükségesek, ezeket hogyan lehet előre elkészíteni, hol tárolhatók, ki köteles elkészíteni és kihelyezni azokat, mi lesz a média szerepe;
- milyen előzetes intézkedési és válságkezelési terveket kell kidolgozni, ki dolgozza ki ezeket, ki és kiket készít fel ennek a végrehajtására;
- milyen különleges rendszabályok szükségesek, ha Magyarország egy tömeges migráció során gyűjtő országgá válik;

- hány közúti, vasúti, vízi határátkelőhelyet kell működtetni (minden schengeni határon vagy csak irányokban), ennek az erő-eszköz igénye;
- hogyan valósul meg a vezetés, konténerből, mobil eszközökkel (hang, kép, szöveg, számítógépi adat átvitele);
- hogyan váltható ki a hamis okmánydokumentáló rendszer (repro-állványon lévő digitális fényképezőgép – számítógépi feldolgozás – szélessávú adatátvitel az ORFK Dokumentációs Osztályra) mobiltelefon kamerával, WAP kommunikációval mobil interneten;
- a honvédség és más EU tagállam fegyveres szerve milyen módon nyújthat segítséget;
- hogyan lesznek biztosítva, helyettesítve az útlevélező fülkék és forgalmi sávok, sorompók, egyéb akadályok;
- hogyan lesz pótolva a Schengeni Információs Rendszerben ellenőrzést lehetővé tevő biztonságos, nagy sávszélességű adatátviteli hálózat;
- hogyan történik a várakozások, torlódások kezelése;
- honnan lesznek előteremtve a speciálisan felkészített erők, eszközök (kialakulhat olyan helyzet, hogy annak kezelését a rendvédelmi erők csak fokozott intenzitással tudják ellátni, nem marad tartalék erő és eszköz);
- milyen felkészítési feladatok jelentkeznek a rendvédelmi képzésben;
- mennyi nagy értékű speciális eszköznek kell tartalékban lennie, illetve ezek hogyan hasznosíthatók az egyéb időszakban;
- hogyan oldható meg rövid idő alatt (a külső határokhoz hasonlóan) stacionális eszközök és számítógéprendszerek letelepítése a belső határra vagy csak mobil technika alkalmazható;
- milyen tartalék erők állnak rendelkezésre (nyugdíjasok, leszerelt katonák, -rendőrök);
- az elrendelés okától függően mire kell a fő hangsúlyt fektetni;
- hogyan történik a lakosság és az önkormányzatok felkészítése, távolról utazók tájékoztatása (a felmérések szerint, az osztrák határterületi lakosság örökös jogának tartja az erdőn-mezőn való szabad átjárást Ausztriába, mint a rég múlt időkben);
- mi a teendő tömeges mérgezés, baleset, fertőző betegség esetén (nemzetközi szállítmányozást végző cégek érdeke is csorbulhat, élő állat, romlandó anyag szállítása esetén, ezek kezelésére is fel kell készülni, ki kell dolgozni a korai előrejelző rendszert);

- mi a teendő, ha EU állampolgár együtt menekül a tömeges migránsokkal (egy nukleáris katasztrófa miatt együtt menekül a schengeni állampolgár a tömeges harmadik országbeli migránsokkal, akik fertőzöttséget hurcolhatnak magukkal);
- a kényszerellenőrzés- és mentesítés (drogsempészet, járvány, fertőzés esetén) milyen jogi háttérrel valósítható meg;
- hogyan kezelhető az információrendszer ellen indított terrortámadás, az információrendszer részbeni megsérülése (például az EDR torony eldől a földrengés következtében);
- az információrendszert egy épületek nélküli, vezetékes adatvonalakat nélkülöző területen, rövid időn belül kell üzemképesé tenni;
- mi a teendő, ha a külső határőrizeti rendszer is megsérült.

Milyen megoldási alternatívák léteznek a vezetékes és lokális információrendszer és egyéb eszközök pótlására?

1. A várható, legrosszabb helyzetnek megfelelő nagy mennyiségű eszköz beszerzése, raktározása. A költséghatékonyság szempontjából a legkedvezőtlenebb megoldás. Sokba kerülnek az eszközök, raktározás is pénzbe kerül, ugyanakkor nem hoznak hasznot, nincsenek használatban, csak amortizálódnak állás közben. Az is gondot jelent, hogy az alkalmazó személyi állomány hogyan lesz felkészítve ezen eszközök kezelésére.
2. Jelenleg alkalmazott eszközrendszer átcsoportosítása a veszélyeztetett körzetekbe. Lehet-e annyi eszközt találni, amennyire szükség van, ezek nem fognak-e hiányozni az eredeti feladatkörből? Az eszközök a kezelőkkel együtt kerülnek átcsoportosításra vagy azok nélkül? Utóbbi esetben lesz-e elég szakismerete az új kezelőknek? Van-e a külső határon annyi schengen busz, mobil bevetési központ, hő-kamerás gépkocsi, ami onnan kivonható és elegendő például 20-25 határátkelőhely működtetésére, 350 km határszakasz ellenőrzésére.
3. Legcélravezetőbb megoldás az lenne, ha kifejlesztésre kerülne egy olyan integrált automatikus adatrögzítő – kommunikációs eszköz, amely a napi életben is jól alkalmazható. Egy könnyen mozgatható berendezésbe lehetne integrálni a rendszámleolvasó kamerát, az ujjnyom és az okmányszkennert, amelynek a kommunikációját a honvédségnél alkalmazott digitális rádióhoz hasonló eszközzel lehetne biztosítani. A digitális rádiók sávszélessége már

elfogadható az ellenőrzési adatok átvitelére, illetve képesek a titkosított kommunikációra is. Ezek a berendezések a napi feladatokat is jól szolgálnák a járőröknél, autópálya rendőrségnél. Ebben az esetben az eszközök száma elégséges lenne egy rendkívüli helyzet kezelésére, a személyi állomány is felkészült lenne, hiszen naponta alkalmazza ezen berendezéseket.

4. Természetes, továbbra is szükségesek speciális járművek, gondoljunk csak arra, hogyan lehet terepi körülmények között írás-szakértést, hamisítás felfedésére okmányvizsgálatot végezni, illetve gépjármű rejtkehely ellenőrzést, kábítószer, hasadó anyag felfedést végezni. Ezek a speciális járművek a napi gyakorlatban a mélységi határellenőrzés során tölthetnének be hasznos szerepet.
5. A vezetési rendszer technikai, informatikai kiszolgálásáról sem lehet megfelekedezni. Magas kockázati tényező miatt elrendelt belsőhatár ellenőrzés visszaállításakor már a helyszínrre vezetési elemeket is telepíteni kell. Az előző pontban említett speciális járművek lehetnének felkészítve a vezetési funkciók támogatására. Azért is elengedhetetlen a mobil vezetési pontok működtetése, mivel ezek fontos elemei az IBM (Integrated Border Management) –nek és a hozzá szorosan kapcsolódó kockázatelemzési tevékenységnek.
6. A korábbiakban említett Frontex akciók során bevezetett repülések végrehajtása. A repülésekkel kapcsolatban több aggály merült fel. A költség – eredmény hatékonysága nagyon gyenge, inkább riasztó, demonstrációs hatást vált ki. Jelentős infrastrukturális háttérrel és szakértelmet kíván. Környezetszennyező, zajos. A felderítendő személyek távolról észlelik, van idejük elrejtőzni. A környezetvédők is tiltakoztak, főleg a madarak költését zavarja a zaj. Inkább a reagáló erők gyors helyszínre vitelére alkalmas, de egyes vélemények szerint a lovas járőr sokkal eredményesebben alkalmazható a helikopternél is.
7. A kikötött léggömbre szerelt kamerák és kommunikációs eszközök könnyen szállíthatók, működésük során csak az adattovábbítási energiaszükségletet igénylik, így olcsón alkalmazhatók. Gépjárművel könnyen vihetők bárhová és egyszerűen telepíthetők. A ZMNE és az egykori Határőrség is sikeres kísérleteket végzett velük. Egyéb esetekben rendezvények biztosításakor, más katasztrófa esetekben, közlekedésszabályozásban hasznosíthatók, de a külső határterület felügyeletére is alkalmas.

8. A robotjármű³⁵ alkalmazása is ígéretes eredményekkel kecsegtet. Magyarországon is több cég, tüzoltóság foglalkozik felhasználási lehetőségeikkel, a ZMNE –n is jelentős kutatások folynak ezen a területen.

Összefoglalás

Az alternatívákat elemezve, jól látható, hogy a könnyen mobilizálható, más rendvédelmi tevékenységre használható, kevés energia igényű eszközöket kell előtérbe helyezni az ideiglenes belsőhatár őrizetre történő felkészülés során.

Az uniós állásfoglalások is ezt az irányt erősítik, kimondják, hogy a kutatási-fejlesztési programok felhasználásával javítani kell a megfigyelési eszközök és érzékelők, pl. műholdak, pilóta nélküli légi járművek alkalmazási lehetőségeit a határterület felügyeletében.³⁶

A fentiekből jól érzékelhető, hogy az információrendszerre nagy felelősség hárul a belsőhatár ellenőrzés visszaállítás alkalmával.

A digitális rendszerek óriási előnye, a komplex alkalmazási lehetőségek feltárása. A kialakult helyzet függvényében már felderítési, intézkedési, logisztikai utasítások is automatikusan megjelennek a döntéshozó előtt. Nem kell gondolkodni, hogy mit is kell tenni, fontos lépések véletlenül nem maradnak ki, nem felejtődnek el. A szükséges adatok automatikusan lejönnek a megfelelő adatbázisokból, azokból elemzett, értékelt információk keletkeznek. Lehetőség van modellezésre, szimulációra. A riasztás automatikusan kimegy a reagáló erőkhöz, digitálisan, GPS, térinformatikai és multimédiás támogatással segíti a rendszer a tevékenységüket.

Az intézkedések jelentős hatással vannak a helyi lakosságra, jogszabályi környezetre, személyi szabadságra, utazókra, országos szervek tevékenységére. A nemzeti információrendszernek képesnek kell lennie arra, hogy közvetítse azokat az előjeleket, amelyek arra utalnak, hogy várhatóan a belsőhatár ellenőrzés bevezetésre, mikor lesz az elrendelve. A határellenőrzés visszaállítás hogyan lesz elrendelve, kihirdetve, milyen kiértékelési módszerek alkalmazhatók, milyen korlátozások, okmányok, táblák, médiák,

³⁵ <http://talos-border.eu/>

³⁶ európai határőrizeti rendszer EUROSUR *European Commission* Brüsszel, 2008. február 13.

útburkolati jelek alkalmazhatók, melyek a határátkelőhely forgalomellenőrző sávok, fülkék helyettesítésének lehetőségei. Az elrendelés okától függően mire kell a fő hangsúlyt fektetni, a tisztálkodás hogyan oldható meg, tömeges mérgezés esetén mi a teendő. Olyan eset is előfordulhat, hogy a külső határ is sérülhet, például egy földrengés esetén, ott is fokozott erőforrásigény jelentkezik. A belsőhatár ellenőrzés visszaállítása még számos más szervezetekre is kihathat, akik vagy végrehajtják az ellenőrzést, vagy alanyai lesznek az ellenőrzésnek.

Bonyolult a helyzet minden esetben, akár a szomszéd állam rendeli el, akár Magyarország rendeli el a belsőhatár ellenőrzést. Ha a szomszéd állam rendeli el, Magyarország gyűjtőállammá válik, egy sor hatással kell számolni. (EU javaslat az értesítés időpontjáról, rendjéről, hazai tájékoztatási - elterelő rendszer – külső határon belépők, benzinkutak, pihenők, rádió, táblák, idegen nyelvű feliratok, forgalomterelő járőr, lakosság feladata az információszerzésben - hallja, hogy madárinfluenza -, kinek jelentse, önkormányzat kit értesítsen, ki hozzon döntést - parlament, kormány, KE-, intézkedési terv, minden résztvevő szervezet számára végrehajtási akcióterv).

Ha Magyarország vezeti be, az is generál jó pár tényezőt. (Szomszédos állam értesítése, belső tájékoztatás, végrehajtók felé intézkedés, felállítási helyek kijelölése, magánterület igénybe vétel. Hipotézisek: járvány, nukleáris baleset, földrengés, tömeges migráció háborús okok miatt, drogcsempészet stb.)

A további problémát az okozza, hogy egy hipotézisen alapuló rendszert kell kidolgozni, amely számtalan bizonytalansági és kockázati elemet tartalmaz. Nem tudni, hogyan fog a határlezárással az a helyi lakosság reagálni, aki személyes szabadságában, munkavégzésében, javainak gondozásában korlátozva lesz (megtörtént esetek, hogy árvízi kitelepítéskor nem volt hajlandó elhagyni házáat a veszélyeztetett lakos, vagyonfétésből vagy lopási szándékkal beszökött a fertőzés miatt lezárt területre).

A digitális hadviselés hatása a határvédelemre

Forrás: 2010 június 20.

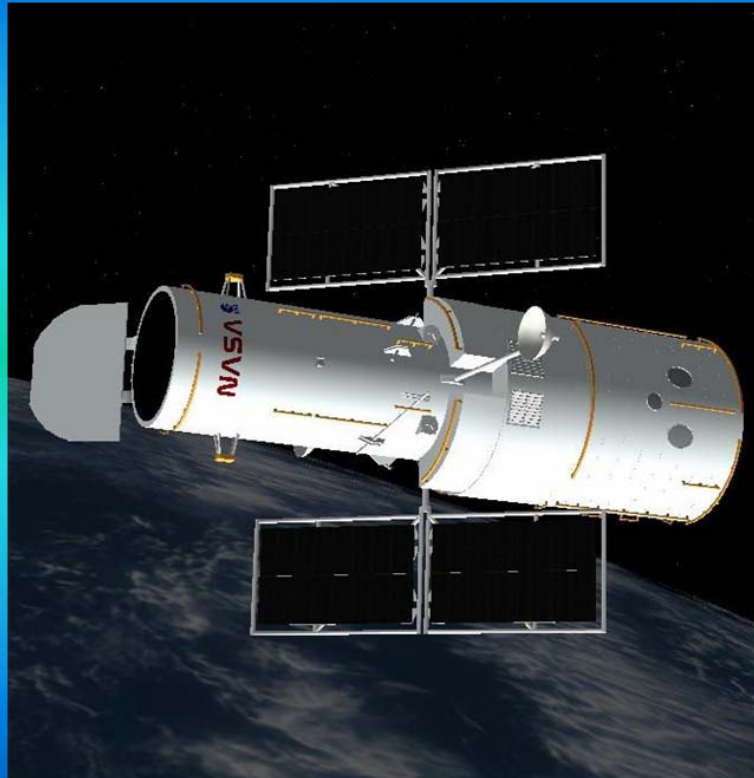
<http://www.army-technology.com/projects/horizon/>
[http://www.acronymfinder.com/Battlefield-Surveillance-Brigade-\(US-Army\)-\(BfSB\).html](http://www.acronymfinder.com/Battlefield-Surveillance-Brigade-(US-Army)-(BfSB).html)
<http://www.adthungary.com/uzleti-szektor/uzleti-cctv-es-videomegfigyelo-rendszerek-interaktiv-demo>
<http://www.c4i.org/whatisC4i.html>
<http://www.c4i.com/>³⁷
http://www.army-technology.com/contractors/data_management/
<http://www.arl.army.mil/www/default.cfm?Action=18&Page=69>
http://en.wikipedia.org/wiki/525th_Battlefield_Surveillance_Brigade
 KÖSZEGVÁRI: <http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/1999/ht-1999-1-5.html>
 Makk László http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2005/4/2005_4_9.html
 Ronkovics József http://mhtt.eu/hadtudomany/2009/1_2/057-062.pdf
 HAIG – VÁRHEGYI : Hadviselés az információs hadszíntéren http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/konyvek/elmelet/info/h/haig_i.html
<http://semmi.se/2009/03/05/az-elektronikai-hadviseles-helye-es-szerepe-a-jovo-informacios-hadviseleseben/>
<http://barikad.hu/node/29306>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:045E:0041:0047:HU:PDF>
<http://www.hm.gov.hu/files/9/9988/05.pdf>
http://hvg.hu/vilag/20100624_dronokat_vetnek_be_mexikoi_hataron
<http://semmi.se/2009/03/05/az-informacios-hadviseles-egy-pillantas-pandora-posztmodern-szelencejeben/>
[http://www.thing.net/\(rdom/ecd/EDTECD.html](http://www.thing.net/(rdom/ecd/EDTECD.html)

1. <http://www.dtc.mil/doctrine/jel/operations.htm>
2. ALGER, J.I.: Introduction to information warfare. in: Schwartau, W. (ed.) Information warfare, cyberterrorism: protecting your personal security in the information age. 2.ed. 1996. Thunder's Mouth Press, New York. 8-14.p.
3. KING, K. (1996), idézi: Thrasher, R.D. (összeáll.): Information warfare Delphi: raw results: <http://all.net/books/iw/delphi/top.html>
4. HERMAN, M.: Where hath our intelligence been? The revolution in military affairs. In: RUSI Journal, Vol. 143. (1998) no. 6. 62-68.p.
5. SMITH, G.: An electronic Pearl Harbor? Not likely. In: Issues in Science and Technology Online, fall 1998.: <http://www.nap.edu/issues/15.1/smith.htm>
6. Joint Information Systems Committee (2001): Developing an information security policy. : <http://www.nacic.gov/reports/fy00.htm>
7. GOODRUM, A. – MANION, M.: The ethics of hacktivism. In: Journal of Information ethics, vol. 9.(2000), no. 2. 51-59.p.
8. SUNSTEIN, C.: Republic.com. Princeton University Press, 2001.

http://hadmernok.hu/2009_2_eged.pdf

³⁷ C4I: Az összhaderőnemi hadműveletek vezetési, irányítási, híradó és komputer (C4) támogatása: JOINT PUB 6-0 / [közread. a] HVK Hadműveleti Csoportfőnökség (2001)

Other images from Hubble

Predator

határőr robotrepülő

Battlefield Surveillance

Az elektronikai hadviselés három nagy – viszonylag jól elkülöníthető – területre osztható; az elektronikai támogatásra (Electronic Support Measures – ESM), elektronikai ellentevékenységre (Electronic Counter Measures – ECM) és elektronikai védelemre (Electronic Counter-Counter Measures – ECCM⁶).

Az elektronikai támogatás feladata a szándékos és nem szándékos elektromágneses kisugárzások felfedése, azonosítása és a kisugárzás irányának, illetve pontos földrajzi vagy

térbeli helyének a meghatározása. Az így szerzett adatok egyrészt felderítési információvá alakíthatóak, másrészt kiindulópontját és alapját képezik a közvetlen fenyegetés felismerésének, ennél fogva az elektronikai támogatás biztosítja az elektronikai hadviselési erők – és természetesen az össz haderőnemi csapatok vagy más fegyvernemek, szakcsapatok – műveleteihez, a célzáshoz, a fenyegetés elhárításához és az erők egyéb harcászati alkalmazásához szükséges információkat.

Az elektronikai ellentevékenység az elektronikai hadviselés azon területe, amely az elektromágneses energia és irányított energia felhasználásával csökkenti, semlegesíti vagy rombolja az ellenség elektronikai rendszereit, vezetési képességeit. Az elektronikai ellentevékenység – az elektronikai hadviseléshez hasonlóan – további három összetevőre bontható. Az első összetevő az *elektronikai zavarás* (Electronic Jamming). Az elektronikai zavarás sugárzott, visszasugárzott, vagy visszavert⁷ elektromágneses energiával csökkenti a szemben álló fél elektronikai rendszereinek hatékonyságát. Második összetevőként értékelhetjük az *elektronikai megtévesztést* (Electronic Deception). Az elektronikai megtévesztés manipulációs, imitációs és szimulációs eszközökkel ad hamis képet a saját tevékenységünkről vagy csapatainkról. A harmadik összetevő a *fizikai rombolás* (Physical Destruction). A fizikai rombolás során irányított energiájú fegyvereket, bombákat⁸, lézerfegyvereket alkalmazva, az ellenség elektronikai készülékeit pusztítjuk.

Az elektronikai hadviselés harmadik nagy területe az *elektronikai védelem*. Ez az a terület, amely magában foglalja mindazon tevékenységeket, amelyekkel biztosítható az előerő és a technikai eszközök védelme bármilyen, a saját csapatok által keltett elektronikai behatással szemben vagy az ellenség elektronikai hadviselési tevékenységével szemben, amellyel csökkenteni, semlegesíteni vagy rombolni akarja a saját vezetési képességeinket. Ennek érdekében az elektronikai védelem szigorú rendszabályokat fogalmaz meg a saját elektronikai rendszereink felhasználásához, illetve alkalmaz minden olyan tevékenységet⁹ és anyagot, amelyek csökkentik az ellenség elektronikai hadviselési rendszereinek hatását a saját csapatainkra.

European Border Surveillance System *Surveillance – felügyelet, őrizet*
<http://www.eubusiness.com/topics/living-in-eu/eurosur-guide/>

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114579_en.htm

Szemelvények uniós direktívákból:

(K. pont) mivel a Frontex által a hírszerzés területén végzett koordinációs műveletek bizalmasan kezelt kockázatelemzéseken és fenyegetésértékeléseken alapulnak

. mivel a Frontex intézkedése nem lehet hatékony olyan EU határigazgatási politika nélkül, amely magában foglalja a javasolt, új EU határőrizeti rendszert, mint például az elektronikus utazásengedélyezési rendszert (ESTA), a határregisztrációs rendszert vagy a Fast Track-et; a CRATE nyilvántartáson keresztül a rendelkezésre bocsátott eszközökkel, mind egyedi közös fellépései összehangolásához a tagállamok migrációigazgatási szolgálatai részére létrehozott biztonságos, webalapú információs és koordinációs hálózat (ICONET) és a külső határok átlépésével és a bevándorlással összefüggő kérdésekkel kapcsolatos tájékoztatást, a vitát és információcserét szolgáló központ (CIREFI) újbóli működtetését, egy illetékes nemzeti hatóságok közötti közös információmegosztási térség létrehozását annak érdekében, hogy optimalizálni lehessen az érzékeny adatok begyűjtését, elemzését és megosztását, kéri az Európai Biztonságkutatási és Innovációs Fórumot (ESRIF),

H. mivel ezeknek az eszközöknek (Frontex, Eurosur, elektronikus utazásengedélyezési rendszer (ESTA), határregisztrációs rendszer, Fast Track) hosszú távú célja egy európai integrált határigazgatási rendszer fokozatos létrehozása; - EU hivatalos lapja az eurosur-ról

Felhasznált irodalom

Kobolka I.-Ritecz Gy.-Sallai J. : A Magyar Köztársaság államhatárának ezredfordulós kriminál földrajza Államhatárok a Kárpát-medencében Jog és politikatudományi Folyóirat II. évfolyam 2008/1 Sallai János (hiba –Szerbia hiányzik)

Tóthné Demus Mária: Az államhatár rendjének jogi védelme az EU csatlakozás tükrében ZMNE PhD értekezés 2007

ORFK Határrendészeti Főosztály anyagai

(Schengeni Végrehajtási Egyezmény 2. cikke, Schengeni Végrehajtó Bizottság SCH/Com-ex (95)20,rev. 2 határozata, 333/2007 Kormányrendelet).

Dr. Kónya József: Az Európai Unió határpolitikája, a határbiztonság és az integrált határigazgatás fejlődésének alternatívái, ORFK Tudományos Közlemények (Határőrségi Tudományos Közlemények 54-60 oldal 1991. Nytsz: 152/20/1991. BM Határőrség Tudományos Bizottságának kiadványa) ... Az Európai Unió határpolitikája, a határbiztonság és az integrált határigazgatás fejlődésének alternatívái (TIT HABE-RTTIT, tudományos szakmai konferencia 2008. október 17. ORFK).

Dr. Várhegyi István - Dr. Makkay Imre: Az információs hadviselés alapjai; Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest 2000.

Joint Pub 6-02, Joint Doctrine for Employment of Operational/Tactical Command, Control, Communications, and Computer Systems, Joint Chiefs of Staff; 1 october 1996.

Dr. Haig Zsolt - Dr. Várhegyi István: A vezetési hadviselés alapjai; Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest, 2000

Dr. Várhegyi - Dr. Makkay: Az információs hadviselés alapjai; p.:165. [1.]

Kőszegvári Tibor <http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/1999/ht-1999-1-5.html>

Makk László http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/2005/4/2005_4_9.html

Ronkovics József http://mhht.eu/hadtudomany/2009/1_2/057-062.pdf

Dr. Haig Zsolt - Dr. Várhegyi István: Hadviselés az információs hadszíntéren http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/konyvek/elmelet/info/h/haig_i.html

Nem halálos fegyverek alkalmazás a rendezvénybiztosításban

Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a biztonságunkra vonatkozó intézkedések, döntések meghozatalai, a biztonságérzetet adó eszközök, rendszerek kiépítése, használata, nemcsak közvetlen lakókörnyezetünkben, munkahelyünkön, hanem szabadidős tevékenységeink végzése során is.

Szabadidőnket számtalan módon és helyen tölthetjük el, családdal, barátokkal, ismerősökkel, ismeretlenekkel, magán-, illetve – a dolgozatom szempontjából fontos – szervezett rendezvényeken.

Ahhoz, hogy a szervezett sport-, kulturális- vagy bármilyen más szabadidős rendezvény valóban igazi élményt nyújtson a résztvevők számára, elengedhetetlen a biztonság³⁸. Ezért az egyre inkább szaporodó politikai-, sport-, kulturális- és egyéb rendezvények szervezői számára mindjobbán előtérbe kerül e rendezvényeken tömegesen résztvevők védelme, biztonságuk maradéktalan garantálása, s az esetleges rendbontók elleni fellépés, valamint a fellépés során alkalmazott eszközök milyensége és mennyisége.

A rendezvénybiztosítás számos elemet foglalhat magába. Az e területen dolgozó vállalkozások elvégezhetik a rendezvényre történő beléptetést, jegyszedést, belépők ellenőrzését, a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök kiszűrését, igény szerint csomag-, illetve ruházatellenőrzést, a rendezvény ideje alatt folyamatos a járőrszolgálat működtetését, akik azonnal szakszerűen képesek beavatkozni, illetve kezelni a konfliktushelyzeteket. Továbbá a rendezvény biztonságát veszélyeztető, vagy zavaró személyek távol tartását a rendezvénytől, illetve, ha ezen személyek jelenléte beléptetésüket követően válik nem kívánatossá, képesek azt azonnal eltávolítani, továbbá szükséges intézkedések sorozatával biztosítani, hogy minden rendezvény függetlenül jellegétől valóban kikapcsolódást jelentsen a résztvevőknek és a rendezőknek egyaránt. A rendezvénybiztosítás során végrehajtott védelmi feladatok egyre inkább hasonlítanak a személy-, vagyon- és objektumvédelem, valamint a testőri munka szakterületén belül végzett feladatokhoz. Nagy

³⁸ Biztonság: „A biztonság a fizikai veszély hiányát, vagy az e veszéllyel szembeni védelmet jelenti.” UNESCO Társadalomtudományi Szótár alapján – Hadtudományi Lexikon 144. oldal (Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest 1995.)

különbség azonban, hogy a rendezvénybiztosítás során az elsődleges feladat egy nagyobb csoport tagjainak védelme, melynél a hangsúly, a rendezvény zavartalan lebonyolításán van, s cél az egyes személyek biztonságának megőrzése is.

A védelmi feladatokat végzők a rendezvény jellegétől (politikai-, sport-, kulturális-, stb. rendezvények) és szervezőjétől (pártok, állami szervezetek, iskolák, egyesületek, magánszemélyek, stb.) függően lehetnek rendőri szervek vagy rendezvénybiztosításra szakosodott vállalkozások. A rendezvénybiztosítást végző vállalkozásnak, illetve annak alkalmazottainak meg kell felelniük a 2004. évi I. törvény 70. § (2) bekezdésében foglaltaknak. Dolgozatomban a továbbiakban ezen vállalkozásokra a „rendezvénybiztosítást végző vállalkozás” megnevezést használom. Attól függetlenül, hogy ki végzi a biztosítási feladatokat, elsődleges feladat az emberi élet és a testi épség védelme, a személyek biztonságának garantálása.

Fontos szempont a rendezvény jellegének meghatározása, hiszen a biztosítást végző szervekre (rendőrség, rendezvénybiztosítást végző vállalkozás) más-más feladatok hárulnak.

Dolgozatomban célul tűztem ki egy sportrendezvény során a rendőrség, illetve egy vagyonvédelmi vállalkozás által végrehajtandó feladatok bemutatását, a rendezvény megzavarásakor, a rend visszaállítása során alkalmazott nem halálos fegyverek³⁹ törvényi szabályozásának áttekintését, valamint az alkalmazott, illetve alkalmazható nem halálos fegyverek ismertetését, a rendezvénybiztosítást végző vállalkozások és a rendőrség által használt eszközök összevetését.

A rendezvények csoportosítása

Mint ismeretes a rendezvénybiztosítást végezhetik az erre szakosodott vállalkozások és a rendőrség is. Ebből adódóan rájuk más-más feladat hárul, ezért fontos a rendezvények megkülönböztetése és csoportosítása.

A rendezvények jellegük szerint lehetnek:

³⁹ Nem halálos fegyvernek nevezünk minden olyan eszközt, anyagot és eljárást, amelyet kifejezetten abból a célból terveztek, és oly módon alkalmaznak, hogy a szemben álló fél élő erejét, valamint technikai eszközeit, infrastrukturális létesítményeit semlegesítse, azokat a harcból kivonja, harcképességeiket és alkalmazástechnikai lehetőségeiket korlátozza, alkalmazásukat lehetetlenné tegye. A nem halálos fegyverek – bizonyos esetek kivételével – a célszemélynek csekély mértékű sérülést, az anyagi javakban és a környezetben pedig minimális járulékos kárt okoznak.

- kulturális;
- gazdasági;
- politikai;
- sport;
- tudományos;
- magán;
- állami;
- egyházi, stb.

A rendezvények helyszínük szerint lehetnek:

- közterületen;
- szabadban;
- önálló építményben (pl.: sportcsarnok);
- épületegyüttesben;
- magánházban;
- teremben, stb.

Természetesen a rendezvények körét kibővíthetjük a konferenciák, vallási szertartások, állami- és kormányzati szintű delegációk, tudományos ülések, katonai rendezvények és családi eseményekhez kapcsolódó rendezvényekkel is.

A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 2. § (1) bekezdése alapján „a gyülekezési jog gyakorlása keretében békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések (a továbbiakban együtt: rendezvény) tarthatók, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják.”⁴⁰

A dolgozat témáját tekintve, illetve kiemelten kezelve a sportrendezvényeket, a rendezvényeket célszerűen az alábbi módon is csoportosíthatjuk:

- a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény hatálya alá eső, bejelentés köteles rendezvényekre (pl.: felvonulás, tüntetés, ahol az elhangzó verbális szóbeli jogsértések felismerése elég nehéz.);

⁴⁰ 1989. évi III. törvény a gyülekezési jogról

- a gyülekezési jogot nem érintő rendezvények (pl.: választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gyűlések, vallási szertartások, körmenetek, kulturális- és sportrendezvények, családi események). Ezen belül:
 - a.) a rendőrség által kötelezően biztosítandó, kiemelt biztonsági kockázatúnak minősített sportrendezvényekre (pl.: Kupagyőztesek Európa Kupája, Bajnokok Ligája, Labdarúgó Európa- és Világbajnokság selejtező mérkőzései, stb.), ahol a leggyakrabban fordulnak elő jogsértő magatartások (rendbontás, garázdaság), amelyek a köznyugalmat súlyosan megzavarják;
 - b.) nem kiemelt kockázatúnak minősített sportrendezvényekre (pl.: ahol a labdarúgó mérkőzés résztvevőinek nagysága és veszélyeztetettsége nem jelentős, stb.).

A rendezvénybiztosítás célja

A rendezvények zavartalanságát, személy- és vagyonbiztonságát elősegítő biztonsági intézkedések és tevékenységek összességét rendezvénybiztosításnak nevezzük.

A rendezvénybiztosítás célja:

- a rendezvény zavartalanságának biztosítása;
- a rendbontásra irányuló tevékenység megakadályozása;
- illetéktelen személyek és rendbontók kiszűrése és távoltartása;
- a rendezvény valamennyi résztvevője testi épségének biztosítása;
- a résztvevők értékeinek, vagyontárgyainak megőrzése;
- rendezvénybiztosítást végző vállalkozások esetében a rendőrség munkájának segítése;
- veszélyes, sérülést okozó tárgyak bevitelének megakadályozása abban az esetben, ha a rendezvény helyszíne kerítéssel van körül zárva.

A fenti célok maradéktalan megvalósítása csak a rendezvénybiztosítást végző vállalkozások és a rendőrség szoros együttműködésével valósítható meg, hiszen csak a rendőrség rendelkezik olyan törvényi felhatalmazással, mely alapján eljárást indíthat az esetleges rendzavarókkal szemben. A rendezvénybiztosítást végző vállalkozás, biztosításban résztvevő munkatársa nem igazoltathatja a rendbontót, és nem járhat el vele szemben. Abban az esetben, ha a közbiztonságra különösen veszélyes tárgyat vagy tiltott eszközt talál a rendzavarónál, a

tárggyal együtt a rendőr megérkezéséig őrizet alatt kell tartania, majd át kell adnia a rendőrnek, aki megindítja vele szemben a szükséges eljárást.

A rendezvénybiztosítás szakaszai

A rendezvénybiztosítás során végzendő feladatokat három szakaszra oszthatjuk: az első szakasz az ún. előkészítés szakasza, a második szakasz a szervezési feladatok szakasza, majd a harmadik, s egyben utolsó szakasz a rendezvény végrehajtásának szakasza.

Az első szakasz feladata a rendezvény szervezőivel történő előzetes megbeszélés, a rendezvény jogszerűségének és a szükséges engedélyek meglétének ellenőrzése, a kockázati tényezők felmérése, szükség esetén a rendőrséggel történő kapcsolatfelvétel, majd a szerződés megkötése.

A második szakasz a szervezés szakasza, melyet további három alszakaszra oszthatunk: az első a helyszínbejárás, melynek során egyeztetni kell a biztosításban résztvevő személyekkel, be kell szerezni a szükséges engedélyeket (ÁNTSZ, tűzoltóság, stb.), majd egyeztetni kell a rendezvény részletes programját a szervezőkkel. A második alszakasz a biztosítási terv elkészítésének szakasza, mely tervnek tartalmazni kell:

- a rendezvény szervezőjének pontos adatait (név, cím, elérhetőség);
- a rendezvény célját, milyenségét (zártkörű, nyilvános, részben nyilvános);
- a látogathatóság feltételeit;
- a helyszín és kiemelt fontosságú helyszínek adatait;
- a rendezvény idejét és részletes programját;
- a várható létszámot és a résztvevők összetételét;
- a várható rendzavarásra utaló jeleket;
- a biztosításban résztvevők létszámát és összetételét, elhelyezkedésüket és személy szerinti feladataikat;
- a hírösszeköttetés módját;
- a közreműködő szervek adatait, elérhetőségét;
- a rendőrséggel történt együttműködési feladatok meghatározását (a rendbiztos személyét, elérhetőségét);
- a biztosításhoz szükséges technikai eszközöket;

- a közlekedési útvonalak meghatározását, a parkolóhelyek kialakítását;
- energia elosztó hely biztosítását;
- elsősegélyhely kijelölését, az egészségügyi személyzet számát és összetételét;
- a vezetési pont helyét;
- és végül az összekötő személy nevét.

A harmadik alszakaszban ki kell választani a biztosításban résztvevőket, fel kell készíteni őket a váratlan események bekövetkezésekor teendő intézkedésekre, tájékoztatást kell adni részükre az egyéb szükséges feladatok elvégzéséről.

A harmadik, s egyben utolsó szakasz a végrehajtás szakasza, melynek során megtörténik a biztosításban résztvevők eligazítása; az eszközök és felszerelések (rádió, névkitűző, stb.) kiosztása és ellenőrzése; a felállítási helyek, feladatok meghatározása; a személyenkénti feladatok elosztása, meghatározása; a rendezvény megkezdése előtt legalább 30 perccel a biztosításban résztvevők felállási helyükre történő elvonulása; a hírösszeköttetés ellenőrzése és végül, de nem utolsó sorban a feladat-végrehajtás ellenőrzése.

A rendezvény helyszínének biztosítását három csoportra oszthatjuk: külső, középső és belső védelmi körökre.

A külső védelmi kör a rendezvény megközelítési útvonalainak, kijelölt parkolóinak kialakítására, őrzésére és a bejáratok közvetlen környezetének, illetve a kerítések ellenőrzésére terjed ki.

A középső védelmi kör közvetlenül a rendezvény helyszínére történő bejutást ellenőrzi. Itt ellenőrzik a belépőket, meghívókat, s kiszűrik az illetéktelenül bejutni akaró személyeket. Általános feladat a rend fenntartása.

A belső biztosításban résztvevők feladata:

- a bejáratok ellenőrzése;
- az illetéktelen személyek bejutásának megakadályozása;
- a rendezvény belső rendjének biztosítása;
- a rendezvarókkal szembeni elsődleges intézkedések meghozatala;
- szeszital vagy kábítószer hatása alatt álló személyek kiszűrése;

- a rendezvényt zavaró magatartás megakadályozása;
- VIP személyek fokozott biztonságának biztosítása;
- a rendezvényen fellépők öltözőinek biztosítása;
- tiltott tárgyak (üveg, bot, pirotechnikai anyagok, szűrő- és vágóeszközök) bevitelének megakadályozása.

Sportrendezvény biztosítására vonatkozó törvényi szabályozás

A sportrendezvények biztosításáról szóló törvényi szabályozást az alábbi törvények és rendeletek rögzítik:

- a 2004. évi I. törvény a sportról;
- a 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól;
- az 54/2004. (III.31.) Kormányrendelet a sportrendezvények biztonságáról;
- 175/2003. (X.28.) Kormányrendelet a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről;
- 15/1990. (V.14.) BM rendelet a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról.

A sportról szóló 2004. évi I. törvény X. fejezete tartalmazza a sportrendezvények szervezésére vonatkozó szabályozásokat.

A 65-76. paragrafusrész részletesen meghatározza a szervező és a rendező feladatait, felelősségét a szervezés folyamatában, rendelkezik a beléptetés szabályairól, az eltiltott személyekkel szembeni eljárásokról, utasításokat fogalmaz meg a kamerával történő megfigyelésre vonatkozóan, majd meghatározza a néző kötelességeit az általa látogatott sportrendezvényen.

Dolgozatomban szempontjából szervezőnek tekinthetjük – labdarúgó mérkőzés esetében – a Magyar Labdarúgó Szövetséget és szervezeti egységeit, a sportszervezeteket, rendezőnek a Magyar Labdarúgó Szövetséget és szervezeti egységeit, a sportszervezeteket, kiegészítve az általuk megbízott természetes vagy jogi személyeket, valamint a szakfeladatok ellátására –

szerződés alapján – természetes vagy jogi személyt, vállalkozást, a rendfenntartásért felelős rendezőnek pedig egy rendezvénybiztosítást végző vállalkozást.

A szervező felelősségére vonatkozó szabályozást a 65-69. §-ok határozzák meg, melyek alapján sportrendezvényt sportszervezet, szakszövetség vagy sportág szövetség szervezhet. A szervező felelőssége a résztvevő rendezvény helyszínére történő érkezésétől, annak távozásáig tart. A szervező köteles minden olyan intézkedést megtenni, amely a résztvevők személyi és vagyonbiztonságának megóvására és a bűnmegelőzés érdekében szükséges. Abban az esetben, ha a rendezvény szabadtéren kerül megrendezésre a szervező felelőssége a környezeti értékek megóvására tett előírások betartása és betartatása. Gondoskodnia kell továbbá a fogyatékkal élők szükségleteinek (akadálymentes bejutás, közlekedés, stb.) kielégítéséről is. Meg kell szerveznie a szurkolótáborok elkülönítését, megelőzve ezzel az esetlegesen kialakuló rendzavarást. A sportrendezvény biztonsága érdekében együtt kell működnie a rendőrséggel és részére az általa igényelt segítséget meg kell adnia. A rendőrség megtilthatja a sportrendezvény nézők részvételével történő megtartását, abban az esetben, ha a biztonságos megrendezés feltételei hiányoznak, valamint a rendező nem tartja be az előzetesen meghatározott biztonsági rendszabályokat. A rendőrség képviselője, a rendőrség által biztosított rendezvényeken minden esetben megfigyelőként vesz részt. Ha a résztvevők magatartása veszélyezteti a rendezvény biztonságos megtartását, a rendőrség megtilthatja a rendezvény nézőkkel történő megtartását, a rendezvényt meg kell szakítani.

A 68/A § a sportrendezvényt normál, fokozott vagy kiemelt biztonságú kockázatúvá minősíti. Normál és fokozott biztonsági kockázatú rendezvényen a biztonságért minden esetben a szervező felel, kiemelt biztonsági kockázatnál a létesítményen kívüli és belüli biztonságért a szervező mellett a rendőrség is felel.

A szervező feladata továbbá, hogy jól látható helyen, illetve a belépőjegyeken, bérleteken tájékoztassa a nézőket a részvétel feltételeiről.

A 70. § a rendező feladatait, személyét és felelősségét rögzíti, mivel a szervező, a rendezvény biztonságos lebonyolítása érdekében és a rend fenntartására rendezőt bízhat meg. Rendező szerv lehet a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény hatálya alá eső vállalkozás vezetője vagy alkalmazottja, rendező pedig csak személy-, vagyonvédelmi, illetve magánnyomozói

képesítéssel rendelkező személy lehet. A rendező személyét külső megjelenésében meg kell különböztetni, azonosíthatónak kell lennie. A szervező köteles tájékoztatni és felkészíteni a rendezőt a rendőrséggel történő együttműködésre. Normál biztonsági kockázatú rendezvényen a rendőrséget igénybe lehet venni, fokozott és kiemelt kockázatú rendezvényénél igénybe kell venni.

A néző rendezvényre történő beléptetésének szabályait a 71-72. § tartalmazza. A szervező kötelessége felszólítani a nézőt magatartása abbahagyására abban az esetben, ha a rendezvény megtartását, mások személyi- és vagyonbiztonságát veszélyezteti. Ha zavaró magatartását nem hagyja abba, a rendező eltávolíthatja a rendezvényről, felszólítja személyazonosságának igazolására. A rendezvény biztosításában résztvevő rendőr, illetve rendező jogosult a rendezvény zavaró ruházatának átvizsgálására, kényszerítőeszköz alkalmazására azonban csak a rendőr jogosult. A szervezők a beléptetésre beléptető rendszert alkalmazhatnak, ebben az esetben névre szóló belépőket kell kiadni a résztvevőknek, ezáltal jogosultak a beléptetés során a személyazonosság ellenőrzésére. A névre szóló belépőjegyen, bérleten fel kell tüntetni a kedvezményezett személyi adatait és az érvényesség idejét. A rendezvény helyszínén elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt indult büntető- vagy szabálysértési eljárás során ezek a személyi adatok felhasználhatóak.

A 73. § tartalmazza az eltiltott nézővel szemben teendő intézkedéseket. Az eltiltás ideje, ha a szervező által szervezett eseményekre vonatkozik, nem haladhatja meg a 2 évet, ha meghatározott sportrendezvényre vonatkozik, nem haladhatja meg a 4 évet. Az eltiltásra vonatkozó döntés ellen a néző bírósághoz fordulhat. Az eltiltott személyről a szervező nyilvántartást vezet, amely megegyezik az eltiltás időszakával.

A kamerával történő megfigyelést a 74-75. § szabályozza. A szervező a résztvevők személyi- és vagyonbiztonsága érdekében jogosult kamerával kép- és hangrögzítést végezni. A kamerával történő megfigyelésről és azok elhelyezkedéséről a nézőket tájékoztatni kell. Abban az esetben, ha a rendőrségnek a sportrendezvénnyel összefüggő szabálysértési, illetve büntetőeljárás megindításához szükséges adatokra van szüksége, 48 órán belül felszólítja a szervezőt, hogy a felvételeket a felszólítást követő 30 napig tárolja. Ha a felszólítás nem történik meg, a felvételeket 24 órán belül meg kell semmisíteni.

A szervező köteles évente helyzetjelentést készíteni az általa szervezett sporteseményekről, melyben értékeli a tett és elmulasztott intézkedéseket.

Az utolsó, 76. § a nézők sportrendezvényen történő részvételéről határoz. A néző köteles betartani a biztonságra vonatkozó előírásokat, s nem folytathat olyan tevékenységet, amely megzavarja vagy megghiúsítja a rendezvény sikeres végrehajtását. Az elkövetett károkért a Polgári Törvénykönyv vonatkozó szabályai szerinti felelősséggel tartozik. A néző a szervező, rendező vagy a rendőrség felszólítására köteles elhagyni a rendezvény helyszínét annak befejezésekor, illetve veszélyhelyzet kialakulásakor.

A sportrendezvények biztonsági feladatai

Az 54/2004. (III.31.) Kormányrendelet a sportról szóló 2004. évi I. törvény azon végrehajtási rendelete, amely a sportrendezvények biztonsága érdekében végrehajtandó feladatokat határozza meg.

A kormányrendelet a szervezési feladatokon túl utasításokat fogalmaz meg a rendezvények biztonságtechnikai ellenőrzéseire vonatkozóan, melyeket naptári évenként legalább egy alkalommal, a versenyrendszer kezdete előtt legalább 45 nappal végre kell hajtani. A vizsgálatnak ki kell terjednie a sportlétesítményre (külső kerítés állapotára; parkolási lehetőségekre; a beléptető rendszer működésére; a nézőkre vonatkozó magatartási szabályokra vonatkozó figyelmeztető táblák meglétére), a nézőtéri lelátóra (figyelmeztető, útbaigazító táblák meglétére; mellékhelyiségek, büfék állapotára; ülőhelyek, aljzatbeton állapotára; elsősegélyhely meglétére; hazai és vendégszurkolók fizikai szétválasztásának biztosítására; szektorelválasztó kerítés állapotára; közlekedő folyosókon a nézők akadálymentes közlekedésének biztosítottóságára; átjárók, kijáratok, menekülési útvonalak folyamatos világításának biztosítására), valamint a biztonságtechnikai berendezésekre (beléptető rendszer, kamerarendszer, hangosbemondó működőképességére; szünetmentes áramforrásra; menekítő kapuk meglétére, azok azonnali kinyithatóságára, rendezési forgatókönyv meglétére; kiürítési, menekülési terv meglétére és tartalmára, valamint a belépőjegyek biztonsági jelölésére) is.

A fenti ellenőrzések végrehajtása után az ellenőrzést végző szerv dönt arról, hogy a rendezvény nézők részvételével tartható-e meg, vagy csak a nézők számának korlátozásával

A rendezvény helyszíne szerint illetékes rendőrkapitányság megvizsgálja a biztonsági követelmények meglétét, figyelemmel az élet és a testi épség védelme, a vagyonsbiztonság, valamint a sportrendezvény biztonságos megtartása szempontjaira tiltó vagy korlátozó határozatot hoz. Ha a biztonságos megrendezés feltételei hiányoznak, illetve a szervezők a megadott határidőig nem pótolják a hiányosságokat, a szakszövetség a rendezvény megtartását, vagy a nézőszám korlátozásával történő megtartását megtilthatja.

A rendezvény megtartása akkor is megtiltható, ha a biztonságtechnikai ellenőrzésre a szervezőnek felróható okból nem került sor.

A rendezvény szervezőinek és rendezőinek a tervezés, előkészítés és végrehajtás szakaszában, vagyis a rendezvény lebonyolításakor a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X.28.) kormányrendelet előírásait is be kell tartaniuk.

E rendelet foglalkozik a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökkel és az azokkal kapcsolatos tevékenységekkel. Meghatározza, mit tekintünk elektromos sokkolónak, forgalmazásnak, járműnek, közforgalmú közlekedési eszköznek, valamint nyilvános helynek. Tiltást fogalmaz meg ezen eszközök közterületen, nyilvános helyen, valamint közforgalmú közlekedési eszközön történő birtoklására vonatkozóan. Definiálja azon szervezeteket, melyek – a jogszabály adta keretek között – birtokolhatják és használhatják ezen eszközöket, valamint meghatározza a szállításukra, beszerzésükre vonatkozó szabályokat. A 2005. június 27-i 1236/2005/EK tanácsi rendelet alapján 3. § (2) bekezdés a) pontjában szereplő szervezetek részére egyértelműen tiltja olyan elektromos sokkoló gyártását, beszerzését, birtoklását, forgalmazást, melyek az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy tüntetés során alkalmazható lenne.

A rendelet melléklete határozza meg a közbiztonságra különösen veszélyes eszközöket, úgy, mint szűrő és vágóeszközök, ólmosbot, boxer, láncsal összekapcsolt botok, nehezekek, lőfegyverutánszatok, elektromos sokkolók, álkulcsok, stb.

Mivel a rendezvények biztosításában nemcsak rendezvénybiztosításra szakosodott vállalkozások, hanem a rendőrség is részt vesz, vagy vehet részt, nem elhanyagolható szempont a megfelelő feladatmegosztás, a hatáskörök és illetékességek tisztázása, illetve a kapcsolattartás módjának meghatározása.

A vagyonvédelmi vállalkozás, illetve a személy- és vagyonőr feladata a rendezvénybiztosításban

A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény 26-28. §-a határozza meg a vagyonőrzési feladatokat ellátó személy- és vagyonőr azon jogait, melyek a nem közterületnek minősülő létesítmény őrzésekor illetik meg. A 26. § alapján a személy- és vagyonőr jogosult:

- a területre belépő vagy az ott tartózkodó személyt igazoltatni, igazoltatás megtagadása esetén a belépést és az ott-tartózkodást megtagadni;
- a be- és kilépő személy csomagjának átvizsgálására;
- a jogsértő személyt magatartásának abbahagyására felhívni;
- biztonságtechnikai rendszert alkalmazni;
- fegyver-, illetve robbanóanyag-kutató műszert alkalmazni és a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök bevitelét megtiltani.

Ugyanezen paragrafus (3) bekezdése intézkedik a rendezvénybiztosítás feladatait végző személy- és vagyonőr további jogairól, melyek alapján jogosult:

- zárt területen vagy helyen tartott rendezvényre belépő személyt, különösen a testi sérülés okozására alkalmas tárgyak bevitelére alkalmas csomagjainak átvizsgálására, kizárólag fémtárgyak kimutatására alkalmas eszköz alkalmazásával. Az átvizsgálás megtagadása esetén, a rendezvényen való részvétel megtiltására;
- a rendezvaró személyt kilétének igazolására felszólítani, a rendezvényen további részvételét megtiltani, távozásra felszólítani, illetve a rendezvényről kivezetni.

A 27. § szerint, ha az igazoltatásra felkért személy hitelt érdemlően nem tudja magát igazolni, a személyazonosság megállapítására – indokolt esetben – a rendezvény biztosításában résztvevő igazoltatásra jogosult hatósági személyt kérhet fel. A személy- és vagyonőr jogosult a rendbontót elfogni és a birtokában lévő, bűncselekményből származó vagy annak elkövetéséhez használt dolgot elvenni és az ügyben eljáró hatóságnak átadni. Jogosult továbbá arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazásával a rendezvényt zavaró vagy annak biztonságát veszélyeztető személyt a rendezvényről eltávolítani.

A fenti § (4) bekezdése szerint a személy- és vagyonőr munkavégzése során jogosult gázsprayt, gumibotot, örkutyát, lőfegyvert, gáz- és riasztófegyvert magánál tartani, azonban használatát csak indokolt esetben (jogos védelmi helyzet, végszükség) teheti meg.

A 28. § alapján tájékoztatni kell a rendezvényen résztvevőket a rendzavarás esetén teendő intézkedésekről, a területre bevinni tilos tárgyakról, illetve a tényről, hogy az adott helyen elektronikus megfigyelőrendszert alkalmaznak, s az eljáró személy- és vagyonőr intézkedései által okozott jogsérelem esetén igénybe vehető eljárásokról.

A fent említett törvényben meghatározott személy- és vagyonőr által végzett feladatok kiegészülhetnek még az alábbi tevékenységekkel, melyeket a rendezvénybiztosítást végző vállalkozásoknak kell végezniük:

- a megfelelő létszám biztosítása;
- küzdőtér védelme;
- a nézők folyamatos irányítása, szektorok lezárása és a nézők vándorlásának megakadályozása;
- a nézők magatartásának folyamatos figyelése;
- a sportesemény résztvevőinek védelme;
- a menekítési útvonalak biztosítása;
- egyéb helyiségek, technikai eszközök, felszerelések őrzése;
- pirotechnikai eszközök által okozott veszélyeztettség megszüntetése.

A rendőrség feladata a rendezvénybiztosításban

A 15/1990. (V.14.) BM rendelet határozza meg a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról, mely a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény szerinti rendezvényekre (békés összejövetelek, felvonulások, tüntetések) terjed ki.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1. §. (1) bekezdése szerint „A Magyar Köztársaság Rendőrségének (a továbbiakban: Rendőrség) feladata a közbiztonság és a közrend védelme, valamint az államhatár őrzése, a határforgalom ellenőrzése és az államhatár rendjének fenntartása.”⁴¹

⁴¹ 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről, 1. § (1)

A fenti törvény 2. §-a alapján együttműködik az állami és helyi önkormányzati szervekkel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal és azok közösségeivel.

A rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V.14.) BM rendelet egyértelműen meghatározza a rendőrség rendezvénybiztosításban végzendő feladatait a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény szerinti rendezvények megtartása esetén. A sportrendezvényeken vállalt rendőrségi feladatokat az 54/2004. (III.31.) Kormányrendelet határozza meg.

A benyújtott igények alapján a döntés előkészítést és az azokkal összefüggő ügyintézői feladatokat a rendezvény helyszíne szerint illetékes rendőrkapitányságok közrendvédelmi szerve, Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitányság Közrendvédelmi Osztálya végzi el. A hiányosan benyújtott igények felülvizsgálatra kerülnek, majd az igénylőt hiánypótlásra szólítják fel. Hiánypótlás elmaradása esetén a rendelkezésre álló dokumentumok alapján születik döntés a rendezvény engedélyezéséről. A közrendvédelmi szerv minden esetben tájékozik arról, hogy a rendezvény ideje és helye nem veszélyeztet-e súlyosan népképviselői szervet, vagy bíróság zavartalan működését, illetve nem jár-e a közlekedés rendjének aránytalan akadályozásával. A vizsgálat kiterjed továbbá a rendezők létszámának vizsgálatára is, amennyiben ez a rendőrség szerint a rendezvény nagyságához képest kevés, tájékoztató jelleggel – jegyzőkönyvben rögzítve – felhívja erre a szervezők figyelmét. A közrendvédelmi szerv vezetője a már rendelkezésre álló részletes adatokat tartalmazó jelentését felterjeszti vezetője részére, aki államigazgatási határozatban dönthet a rendezvény esetleges betiltásáról is. Az elutasító határozatban részletesen meg kell indokolni a törvényen alapuló elutasító okokat.

Abban az esetben, ha tiltó határozat született és a rendezvényt ennek ellenére mégis meg kívánják tartani, a figyelmeztetésnek tartalmaznia kell a jogkövetkezményekre – az esetleges feloszlásra – vonatkozó felhívást is, melyet a vezető nyilvánosságra is hoz.

A rendőri vezető biztosítási parancsnokot és rendbiztost (a rendőrség képviselője a rendezvényen) jelöl ki, amely feladatkört egy személy is elláthatja. A rendbiztos kijelölése csak abban az esetben történik meg, amikor a szervezők a rend fenntartásához a rendőrség segítségét kérték.

A rendbiztos feladata:

- felvenni a kapcsolatot a szervezőkkel és tájékozódni milyen intézkedéseket tesznek a rend fenntartásával kapcsolatban;
- egyeztetni a rendőri erők feladatát, tevékenységét és a rendezőkkel való együttműködés formáit;
- közreműködni a biztosítási terv elkészítésében;
- jelen lenni a rendezvényen és a szervezők kérésére közreműködni a rend fenntartásában és részt venni az esetleges rendbontók eltávolításában;
- figyelemmel kísérni a rendezvény törvényes keretek közötti megtartását;
- a rendezvény résztvevőinek törvényességet veszélyeztető magatartása esetén erre felhívni a szervezők figyelmét, és a rendezők javaslatára, kérésére vagy a biztosítás parancsnokának utasítására helyre állítani a rendet;
- együttműködni az együttműködő erők parancsnokával;
- soron kívül jelentést tenni a biztosítás parancsnokának minden olyan eseményről, amely a rendezvény felosztatásához, illetve a közlekedés rendjének helyre állításához további rendőri erők helyszínre irányítását teszi szükségessé;
- írásban jelenteni a rendezvényen törtétekről és a tett intézkedésekről.

Rendbontás esetén a rendőrség a rendezvény felosztatásakor jól hallható módon figyelmezteti a résztvevőket, hogy hagyjanak fel törvénytörő magatartásukkal, illetve önként hagyják el a rendezvény helyszínét, ellenkező esetben akár kényszerítő eszközök alkalmazásával is felosztatják a rendezvényt. A tömegoszlatást csak akkor lehet megkezdeni, ha az első intézkedésként tett igazoltatások és a felszólítás háromszori elhangzása után sem hagynak fel törvénytörő magatartásukkal.

A szervezők kérésére, a rendőrség bejelentéshez nem kötött rendezvényeken is jelen lehet, ebben az esetben is a fenti módon kell eljárniuk.

Nem halálos fegyverek fogalmi meghatározása és csoportosítása

Nem halálos fegyverek már az ősközösségi társadalmakban megjelentek, hiszen a tulajdon (élelem, szerszámok, stb.) és a lakhelyül szolgáló barlang védelmére is használtak már fegyverként olyan eszközöket, mint a bot, a kövek, a nagyobb méretű csontok stb. A XX.

század második feléig nem történtek olyan változások, amelyek ezen eszközök fejlesztéséről számoltak volna be. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy az eszközök megmaradtak az ősközösségi társadalom szintjén. Az igazán említésre méltó fejlődést egyrészt a technológia, másrészt a humánus bánásmód iránti igény tette lehetővé, vagyis olyan eszközöket fejlesztettek ki, amelyek alapvető célja nem a szemben álló fél, vagy az ellenségesen viselkedő személyek, technikai eszközök fizikai megsemmisítése volt, hanem azok semlegesítése, harcból való kivonása.

A fenti célok figyelembe vételével már könnyen meghatározható a nem halálos fegyverek fogalma.

Nem halálos fegyvernek nevezünk minden olyan eszközt, anyagot és eljárást, amelyet kifejezetten abból a célból terveztek, és oly módon alkalmaznak, hogy a szemben álló fél élő erejét, valamint technikai eszközeit, infrastrukturális létesítményeit semlegesítse, azokat a harcból kivonja, harcképességeiket és alkalmazástechnikai lehetőségeiket korlátozza, alkalmazásukat lehetetlenné tegye. A nem halálos fegyverek – bizonyos esetek kivételével – a célszemélynek csekély mértékű sérülést, az anyagi javakban és a környezetben pedig minimális járulékos kárt okoznak.

Az ideális nem halálos fegyver cselekvésképtelenné kell, hogy tegye a fenyegetést kiváltót, azonnal és teljes mértékben úgy, hogy az már a továbbiakban ne jelentsen veszélyt. De ez a hatás ideiglenes kell, hogy legyen, vagyis az elkövetőnek ne okozzon maradandó sérülést, ugyanakkor fontos azzal is tisztában lenni, hogy ezen fegyverek alkalmazása esetén – extrém helyzetekben – *nem zárhatók ki a halálos kimenetelű sérülések bekövetkezése sem.*

A nem halálos fegyverek csoportosítása számos rendező elv szerint lehetséges.

Az egyik ilyen rendező elv az alkalmazott elv (hatásmechanizmus) szerint csoportosítás. Ennek megfelelően a nem halálos fegyverek az alábbi csoportba sorolhatók:

- fizikai
 - kinetikus/mechanikus
 - elektromos
 - optikai
- kémiai;

- biológiai;
- irányított energiájú
 - akusztikus
 - elektromágneses
 - lézerek
- egyéb fegyverek (elektronikai (információs) hadviselés, pszichológiai műveletek, geofizikai műveletek eszközei).

A csoportosítás végrehajtható a cél jellege szerint is. Ennek megfelelően megkülönböztünk:

- személyek ellen alkalmazható (anti-personnel - AP);
- illetve technikai eszközök, infrastruktúra ellen alkalmazható (anti-material - AM) nem halálos fegyvereket.

A dolgozat témáját tekintve alapvetően és döntően a személyek ellen alkalmazható fizikai és kémiai elven működő/ható eszközök tekinthetők relevánsnak. Ezért a dolgozat további részében elsősorban ezen eszközök képezik vizsgálatom tárgyát. Dolgozatomban nem térek ki továbbá, olyan nem halálos fegyverekre sem, amelyek alkalmazását sportrendezvények biztosítása során nem tartom elképzelhetőnek sem most, sem a közel jövőben.

Fizikai csoportba tartozó, kinetikus elven működő fegyverekről akkor beszélünk, ha a szemben álló fél (a cél) egy vagy több személy, mechanikusról pedig akkor, ha a cél valamilyen technikai eszköz, pl.: egy gépjármű.

Ennek megfelelően kinetikai, mechanikus eszközök lehetnek:

- különféle botok (rendőr bot, gumibot, tonfa, teleszkópos taktikai bot („Vipera”));
- nem áthatoló lövedékek (gumilövedékes töltények/gránátok, babzacskó lövedékek, habszivacs gránátok, gabalyító lövedékek, törékeny töltényt tüzelő fegyverek, fa- és gumihengeres lövedékek stb.);
- elfogó hálók;
- vízágyúk.
- útzárak;

Bár nem tartoznak szorosan a nem halálos fegyverek kategóriájába, de azok alkalmazása során számos esetben elengedhetetlen azon eszközök alkalmazása, amelyek a célszemélyek

kontroll alá vétele során, illetve a célszemély támadása esetén a saját erők védelme érdekében elengedhetetlenek. Ebbe a kategóriába tartoznak a:

- bilincsek;
- valamint a különféle ütészálló és testvédő felszerelések (pajzs, sisak, testvédő stb);

Elektromos és optikai eszközök:

- elektromos sokkolók;
- taktikai lámpák fényszórók;
- sztroboszkópikus fény;
- villanó gránátok, hang-fény (flash-bang) gránátok.

Kémiai eszközök:

- harcanyagok;
 - szomatikus hatású (ingerlő harcanyagok);
 - pszichotoxikus hatású⁴²;
- altatógáz;

A nem halálos fegyverek csoportosítása szempontjából bár erősen vitatható⁴³, de egyfajta csoportosításnak tekinthető fegyvereknek/eszközöknek a 32/2009. (VIII.19.) IRM rendelet szerinti besorolása az alábbi kategóriákba:

- a) lőfegyverek, gránátvevők;
- b) különféle rendőrbotok, ütőeszközök, hidegfegyverek és elektromos eszközök (normál- és hosszabbított rendőrbotok, összetolható rendőrbotok, tonfák, elektromos sokkolók, kardok, török, kések);
- c) mozgásszabadságot korlátozó eszközök (különböző bilincsek, személy- és gépjármű elfogó hálók, kordonok, tömegoszlató rácsok, útzárak);
- d) pirotechnikai eszközök és anyagok (hang-gránátok, fénygránátok, kombinált hang-fény gránátok, villanó gránátok);
- e) speciális bevetési gépjárművek (vízagyúk);

⁴² A szomatikus hatású (testi panaszokat okozó) harcanyagok, amelyek különféle kellemetlen jelenségeket idéznek elő az emberi szervezetben, mint pl. fájdalmak, izomgörcsök, látás-, és hallászavarok, könnyezés, stb., és ezáltal teszik a célszemélyt hosszabb-rövidebb időre harcképtelenné. Az ilyen anyagok az ún. ingerlő harcanyagok. A pszichotoxikus hatású (szellemi zavarokat okozó) harcanyagok, amelyek az ember szellemi tevékenységét zavarják, és a célszemélyt pszichikailag teszik tudatos cselekvésre képtelenné. A dolgozat témáját tekintve ezen anyagok irrelevánsak.

⁴³ ugyanis az a.) és f.) csoportba tartozó fegyverek a legnagyobb jóindulattal sem tekinthetők nem halálos fegyvernek.

- f) lőfegyverek különféle töltényei, gránátvevők gránátjai;
- g) védekezésre, vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotot előidéző, természetes vagy mesterséges hatóanyagú, könnyfakasztó, szemet, nyálkahártyát irritáló eszközök és anyagok (könnygázsóró palack, gázspray-k, habok, lőhető, dobható könnygázgránát, fegyverről, speciális vetőeszközzel indítható könnygázgránát, kézi működtetésű könnygázgránát, könnygázutántöltő folyadékok);
- h) vízágyúk alkalmazásához szükséges kémiai anyagok (jelölőfestékek).

Kényszerítő eszközök alkalmazásának törvényi szabályozása

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy a nem halálos fegyverből, most, hogyan lett hirtelen kényszerítő eszköz. Ennek indoklása röviden az alábbiakban adható meg.

Maga a nem halálos fegyver kifejezés döntően csak az utóbbi egy-két évtizedben jelent meg a nemzetközi és elsősorban a katonai szakirodalomban. Ennek köszönhető, hogy a hazai és a nemzetközi szakirodalom a nem halálos fegyverek megnevezését illetően nem tekinthető egységesnek⁴⁴. Az alkalmazott megnevezést nagyban determinálja az is, hogy mely szervezet (hadsereg, rendőrség, büntetés-végrehajtás stb.), milyen céllal használja azokat. Ennek is köszönhető, hogy hazánkban a rendőrségi törvény, és az erre alapuló alacsonyabb szintű jogszabályok a nem halálos fegyverekre – pontosabban, azok egy szűk csoportjára – a kényszerítő eszköz megnevezést alkalmazza. Azért, hogy a jogszabályi környezethez jobban igazodjak, használok e fejezetben a kényszerítő eszköz megnevezést, amelyek az előzőekben leírtak szerint tehát nem tekinthetők másnak, mint nem halálos fegyvereknek.

A kényszerítő eszközök használatát az alábbi rendeletek szabályozzák:

- 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről;
- 15/1990. (V.14.) BM rendelet a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról;

⁴⁴A nemzetközi szakirodalomban használatosak még: a nem-halálos technológiák (Non-lethal Technologies), a nem halálos képességek (Non-lethal Capabilities), a nem halálos eszközök (Non-lethal Means), a nem halálos fegyverrendszerek (Non-lethal Weapon Systems), a nem halálos hadviselés (Non-lethal Warfare), életre kevésbé veszélyes fegyverek (Less-than-Lethal Weapons), illetve a harcképtelenné tevő (Disabling/Incapacitating) kifejezések is. De a “fegyverek, amelyek nem lépik át a halálosság küszöbét” (Weapons which do not cross the death barrier) változattal is találkoztam már. Vannak extrém kifejezések is a nem halálos jelzőre is, mint a lágyan semlegesítő/ölő (Soft-kill), a halált megelőző (Pre-lethal) stb. Hazánkban nem ritkán “humánus fegyverek”-nek vagy “kényszerítő eszközök”-nek” nevezik ezeket az eszközöket.

- 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 16. § (1) bekezdése szerint „a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.”

Kényszerítő eszköz alkalmazása esetén kerülni kell a sérülés okozását és az emberi élet kioltását. Sérülés esetén segítséget kell nyújtani, illetve kórházi ellátás esetén a hozzátartozókat értesíteni kell a sérült állapotáról.

Az intézkedés megkezdése és a kényszerítő eszköz alkalmazása előtt a rendőr köteles nevét, azonosító számát, az intézkedés tényét és célját szóban közölni, illetve az intézkedés befejezése után tájékoztatást adni a törvény szerinti panasz lehetőségéről.

A rendőr, intézkedése során a rendőrségi törvény VI. fejezete alapján az alábbi kényszerítő eszközöket alkalmazhatja:

- testi kényszer;
- bilincs;
- vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz;
- szolgálati kutya;
- útzár, megállásra kényszerítés;
- lőfegyverhasználat⁴⁵.

Kényszerítő eszköz alkalmazása előtt – ha a körülmények lehetővé teszik – az érintett személyt figyelmeztetni kell az eszköz használatáról. A törvény előírása szerint kényszerítő eszközt – a bilincs és a testi kényszer kivételével – terhes nővel és gyermekkel szemben nem lehet alkalmazni. Abban az esetben, ha a rendszeresített kényszerítő eszköz nem áll rendelkezésre, a bilincs, a rendőrbot és az útzár helyett a rendőr más eszközt is igénybe vehet, ha a használat törvényi feltételei adottak. Kényszerítő eszköz alkalmazását és a lőfegyverhasználatot minden esetben jelenteni kell a szolgálati előjárónak.

⁴⁵ Kényszerítő eszközként való használata eléggé vitatható

Nem halálos fegyverek (kényszerítő eszközök) ismertetése

A rendezvénybiztosításban alkalmazható nem halálos fegyverekkel szemben nem léteznek általánosan előírt követelmények, ugyanakkor kísérletet lehet tenni, olyan kritériumok megfogalmazására, amelyeknek véleményem szerint egy nem halálos fegyvernek eleget kell tennie:

- megfelelően kis méret;
- rejtett viselhetőség;
- gyors és egyszerű alkalmazhatóság;
- biztos és egyértelmű hatás;
- diszkriminatív jelleg.

A fenti kritériumokat figyelembe véve – a teljesség igénye nélkül – az alábbiakban ismertetem a dolgozatom témájául szolgáló sportrendezvényeken használatos vagy használható nem halálos fegyvereket/kényszerítő eszközöket.

Bot (tonfa, gumibot, teleszkópos taktikai bot „Vipera”)

A bot, mint használati tárgy, illetve fegyver szinte egyidős az emberiséggel. Kezdetben az ember a letört fadarabot támadó és/vagy védekező céllal vette a kezébe, mely a kéz meghosszabbításának számított. Az egyszerű bot és bunkó egyetlen célt szolgált, az ellenséges személyben, illetve céltárgyban ütéssel „kárt” okozzon. Napjainkban a támadás elhárítására, illetve az ellenszegülés megtörésére alkalmazzák. Anyagukat tekintve készülhetnek fából, fémből, gumiból, műanyagból. Kivitelezésük lehet normál, hosszított, kombinált vagy teleszkópos. Alkalmazásuk során ügyelni kell arra, hogy az ütés lehetőség szerint a végtagokat érje, ne irányuljon a fejre, gyomorra, gégére, a nyakra és a derékra.

Tonfa

Az eredeti távol-keleti tonfák 40-50 cm-es két végén keskenyedő, szögletes keresztmetszetű fák voltak, melyeknek egyik végétől 8-10 cm-re merőlegesen egy fogantyúval voltak ellátva. A küzdősportokban páros alkalmazása terjedt el, de napjainkban a rendvédelmi szervek csak egy darabot alkalmaznak.

Használat közben alaphelyzetben az alkarhoz simul, így védi azt a védéstechnikák végrehajtásakor. Támadáskor, ellentámadáskor nagy erővel innen csapható ki, de alkalmazzák klasszikus ütésre, szúrásra is.

A fegyver sokoldalúsága közismert, ma már a legtöbb ország rendőreinek alapfelszerelése. A tonfánál is jelentkeznek a gumibot viselésénél tapasztalható akadályozó tényezők, melyeket a gyártók különféle megoldásokkal kívánják kiküszöbölni. Az egyik legegyszerűbb megoldás a két részes, összecsucukható változat, mely egy gyors mozdulattal kinyitható. Összecsucukása a biztosítógomb benyomása után könnyen végrehajtható.

Gumibot

A mai modern „gumibotok” többsége nem gumiból, hanem nagy szilárdságú és keménységű, rugalmas műanyagból készülnek.

A gumibot kialakítására jellemző az ergonomikusan kialakított markolat, kézvédővel ellátva, a markolat végén elhelyezett fűzőlyuk, melyre a csuklóra erősíthető biztosító szíjat helyezik el, jellemző továbbá a többféle felhasználói körből adódó hosszúság (például: járőr, tömegoszlatás, lovas járőr stb.). A gumibotot viselője a derékszíjra, hevederövre rögzíti, ami adott esetben akadályt jelenthet a gépjárműbe történő ki- és beszálláskor, futáskor, illetve akadályok leküzdésekor.

Teleszkópos taktikai bot („Vipera”)

A teleszkópos taktikai bot, ismertebb nevén „Vipera” egymásba csúsztatható kúpos végekkel ellátott elemekből álló kényyszerítő eszköz. Anyaga alumínium, nikkkel-króm, üreges kivitelezésű, összecsucukható bot. Használata közben egyesíti a nagy szilárdságot, a megbízhatóságot, a különböző opciókkal történő bővíthetőséget és a kisebb méretben történő viselés lehetőségét. Méretét tekintve lehet 406 mm, 533 mm, 660 mm, 787 mm hosszúságú, tömegében lehet könnyebb, alumínium ötvözet és nehezebb, acél.

Az eszköz igen nagy előnye, hogy könnyen elrejthető, ezáltal nem jelent látható fenyegetést, felesleges kihívást, ugyanakkor kényelmesen viselhető, kezelőjét mozgásában nem korlátozza, alkalmazás esetén könnyen kinyitható.

Kialakítása révén számos kiegészítővel lehet felszerelni, mint például taktikai tükör, mely a fedezékből történő kitekintéskor kiválóan alkalmazható. Kiegészíthető továbbá olyan záró csavarral, mely megakadályozza a kézből történő kicsúszást, a kerámiatüskés záró csavar pedig tökéletesen alkalmas üvegtörésre, a nagy fényerejű lámpa felszerelése az éjszakai és a rossz látási viszonyok közötti alkalmazás könnyíthető meg. A csuklósíj felszerelése megakadályozza a bot elejtését, illetve azt, hogy az intézkedés során könnyen illetéktelen személyek kezébe kerüljön.

Gumilövedékes gránátok, gumilövedékek

A nem áthatoló lövedékek hagyományos fegyverekből löhetőek ki, melyek tartalmazhatnak gumigolyókat, gumisöréteket vagy gumirepeszeket. Léteznek olyan gumilövedékek is, melyek villanó elegyet is tartalmazhatnak, amelyek vakító fényhatást, illetve erős hanghatást fejtenek ki.

Gumilövedékes gránátok

A gumilövedékes gránátok fegyvercsőből vagy a cső alá szerelt indító csőből löhetőek ki, illetve készülnek dobható kivitelben is. A lövedékek száma 100-180 db dobható gumilövedékes gránát esetében. A sebesítési sugár a becsapódási ponttól 10 m. A késleltetési idő 1,5 – 3 másodperc. Hatásnövelés esetében villanó elegyet használnak.

Gumilövedékek

A gumilövedékek hatásos lőtávolsága 30-35 méter. Előnye, hogy zárt térben alkalmazható, más hatással (hang- és fényhatás) kombinálható, rendszeresített fegyverből löhető. Hátránya, hogy 5 méterről már halálos sérülést okoz, ugyanakkor 10 méterről súlyos sérülést kaphat az elkövető. Viszonylag pontatlan, vastag ruházatnál hatástalan. Ideiglenes cselekvésképtelenséget okoz. A hatásfokozás érdekében kombinálhatók ingerlő harcanyagokkal is.

A gumilövedékű töltények készülhetnek egy golyós, illetve többgolyós, úgy nevezett gumisörétes változatban is. Az egy golyós változat előnye, hogy csak a célszemélyre van hatással, míg a többgolyós változatot nagyobb területen, több személy ellen lehet használni.

A lövedék indítására simacsövű, 12-es kaliberű puskát használnak. A lövedék anyaga lehet PVC, gumi, viasz, fa, amely kombinálható irritáló anyaggal.

A gumilövedékeket elsősorban a rendészetben tömegoszlatásra, rendfenntartásra és a veszélyeztetettségi foktól függően, személyvédelemben is lehet alkalmazni. Használható továbbá, olyan helyen és helyzetben, ahol éles fegyverek alkalmazása a környezetben olyan károkat okoznak, amelyek katasztrófához vezetnek (például: repülőgépeken).

Használatuk során kerülni kell a fej, a nyak, az ágyék irányába leadott lövések alkalmazását. Célzásnál törekedni kell a mellkas eltalálására, hiszen ilyenkor a célszemély légszomjat kap, így lehetőség nyílik ártalmatlanná tételére. Az eszköz szintén hatásos, ha a lövedékekkel a támadó személy lábait „támadjuk”.

Babzsák (babzacskó) lövedék

A babzsák lövedéket általában 12-es kaliberű puska lövedékeként használják, hatásos lőtávolsága 15-25 méter, kezdősebessége 80-85 m/s.

Az alumínium vagy acél szemcsékből készült lövedék tömege 40 g, amelyet egy 50x50 mm-es erős, Cordura-nylonból készült zacskóba töltenek. Röppályája stabil, energiáját 15-25 méterig megtartja, ezért zárt térben is kiválóan alkalmazható. Átlagos ruházatot viselő embernél 3-6 méteren erős fájdalmat és zúzódást okozhat, 3 méteren belül halálos sérülést okoz.

Bilincs

A rendőr bilincset a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának, támadásának, szökésének, illetve ellenszegülésének megakadályozására alkalmazhat intézkedése során.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII.23.) IRM rendelet 60. § (4) bekezdése szabályozza a bilincselés módjait, mely alapján a bilincselés az alábbi módokon végezhető el:

- két vagy több ember kezének egymáshoz bilincselése;

- kezek előre, illetve hátra bilincselése;
- indokolt esetben lábak egymáshoz bilincselése;
- indokolt esetben tárgyhoz bilincselés.

A bilincselés végrehajtásakor különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a bilincs túlzottan erős felhelyezése fájdalmat okozhat, ami véráramlás pangásával járhat, mely arra kényszeríti a rendőrt, hogy lazítson a szorításon, melyet a megbilincselte menekülésre használhat fel. A túlzottan lazán felhelyezett bilincs nem fékezi meg megfelelő módon az elkövetőt, kezét könnyen kihúzhatja a bilincsből.

A bilincselés során az alábbi mozzanatokat tilos végrehajtani, hiszen ezek megszegésével értelmét veszti a bilincselés valódi célja, az elkövető támadásának megakadályozása. Tilos tehát:

- a csuklót a bilinccsel megütni, amely szükségtelen fájdalmat válthat ki az elkövetőből, ez által agresszív reakció léphet fel nála;
- a rendőr és az eljárás alá vont összebilincselése, melynek során a rendőr elveszíti tevékenységi és beavatkozási szabadságát;
- az elkövető egyik kezét megbilincselni, mivel ez lehetővé teszi számára a bilincs másik szarának fegyverként történő használatát;
- az elkövetőt fix helyhez rögzíteni, ekkor ugyanis veszélyhelyzetben (autóbaleset, tömegek mozgása) nem tud megfelelően reagálni a kialakult helyzetre (menekülés).

Alapanyag szerint megkülönböztetünk fémből és műanyagból készült bilincseket. A bilincsek jellegük szerint lehetnek:

- zsanérozott bilincs (a bilincs mindkét fele fixen, zsanérokkaal van egymáshoz rögzítve);
- egyszerű láncos bilincs (a bilincs két fele két ponton van egymáshoz rögzítve);
- tépőzárás bilincs (3 cm széles tépőzárból készült, mely mosható, így többször felhasználható);
- lábbilincs (két oldalról nyitható és zárható);
- egyirányú és dupla egyirányú bilincs.

Fém bilincs

A fém bilincs alapvetően két mandzsettából áll, amelyet egy lánc vagy csukló köt össze, merev bilincs esetében pedig egy rúd. Minden mandzsetta egyik része egy forgatható kar, melynek egyik fele racsniban végződik, amely megakadályozza a bilincs kinyílását. Mivel az egyén kezei nagyon közel vannak egymáshoz, így bármilyen menekülés vagy támadás nehézkessé, szinte lehetetlenné válik számára.

A fém bilincs nemcsak kézen, hanem lábon is alkalmazható. A lábbilincs könnyen használható, robosztus méretű, két oldalról nyitható, illetve zárható. Zárszerkezete vékony acéllemezzel kettéosztott, mely megnehezíti az esetleges manipulációt.

Műanyag bilincs

A hagyományos fémből készült bilincsekkel szemben manapság egyre nagyobb teret kapnak az úgynevezett egyszer használatos műanyagból készült bilincsek, melyek előállításának költsége jóval kevesebb, mint a hagyományos fémből készült bilincseké. Vérrel vagy testnedvekkel való szennyeződés esetén nem válik szükségessé a mentesítés, amely hagyományos bilincsek esetén szükséges.

Előnye, hogy használat után nem kell őket karbantartani, egyszerűen eldobhatók, alacsony előállításuk miatt sokkal több áll rendelkezésre belőle, mint a hagyományos fém bilincsekből, így jól alkalmazhatóak zavargások, tüntetések alkalmával.

Hátránya, hogy használata némiképp bonyolultabb, mint a hagyományos fém bilincseké, mivel felhelyezése nem oldható meg egy kézzel, s kisebb valószínűséggel okoz sérülést viselőjének, mint a fém bilincs.

Elektromos sokkolók

A közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X.28.) Kormányrendelet 2. §-a az elektromos sokkolót⁴⁶ különösen veszélyes eszköznek minősíti, s egyben a 4. § megtiltja olyan elektromos sokkolók gyártását, beszerzését, birtoklását és forgalmazását, melyek az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló, 2005. június 27-i 1236/2005/EK tanácsi rendelet szerint tiltott eszköznek minősül.

A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény nem ad olyan felhatalmazást a személy- és vagyonőrök számára, melyek alapján ezen eszközt munkavégzésük során alkalmazhatnák az esetleges rendzavarókkal szemben. Elektromos sokkolót csak rendvédelmi szervek használhatnak.

Az elektromos sokkolókat három csoportba sorolhatjuk:

- kontakt elektromos sokkolók (az érző idegekre hat);
- kilőhető elektródás sokkolók (gyengítik a központi idegrendszert, blokkolják a mozgatóizmokat, hatótávolságuk 3-5 méter);
- kilőhető lövedékelektrodás elektromos sokkolók (kiterjesztett hatótávolságú elektromos lövedék, hatótávolsága kb. 50 méter).

Az elektromos sokkoló nagyfeszültségű, de rendkívül kis áramerősségű – néhány mA – elektromos impulzust állít elő, ezáltal alkalmas nagy fájdalom kiváltására, a központi idegrendszer bénítására.

Az elektromos sokkolónak „behatási időtartam” függvényében az alábbi hatásai lehetnek:

- erős fájdalomérzet;
- izom-összehúzódás, amely a célszemély támadására megállító (stop) hatással van;
- egyensúlyvesztés;
- tájékozódási képesség ideiglenes elvesztése;
- izomzat átmeneti megbénítása (átmeneti mozgásképtelenség);

⁴⁶ *Elektromos sokkoló*: olyan hordozható elektromos eszköz, amely kis áramerősség mellett legfeljebb 10 000 V elektromos feszültség előállítására és közvetítése útján védekezésre képtelen állapot előidézésére alkalmas, nem kizárólagosan, de beleértve az elektromos sokkoló botot, elektromos sokkoló pajzsot, bénító lövedéket kilövő pisztolyt és elektromos sokkoló lövedéket kilövő fegyvert. (17/2003. (X.28.) Kormányrendelet a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről.

- agyműködés átmeneti zavara, aminek következtében a célszemély a földre kerül és képtelen azonnal felállni;
- cselekvésképtelenség;
- több perces (15') tudatzavar.

Szakszerűen használva az eszközök egészségre, szív működésre, vérkeringésre, idegrendszeri tevékenységre nem károsak, maradandó károsító következményekkel nem járnak, akár még a szívritmus-szabályozóval ellátott személy ellen is veszélytelenül alkalmazhatóak. Abban az esetben viszont, ha nem szakszerűen használjuk őket komoly sérülések okozására is alkalmasak.

Kontakt alkalmazású elektromos sokkoló

A kontakt alkalmazású elektromos sokkoló megfelel a nem halálos fegyverekkel (kényszerítő eszközök) szemben támasztott azon követelménynek, miszerint kis helyen elfér, és gyors alkalmazhatóságot tesz lehetővé.

Hátránya, hogy alkalmazása során az kezelőnek túl közel (ütéstávolságon belülre) kell menni a célszemélyhez, így nem biztosított a megfelelő biztonsági távolság a kezelő és a célszemély között, azaz a kezelő támadhatóvá válik. További hátránya, hogy csak az érző idegekre hat.

Kilőhető elektródás elektromos sokkolók

Kilőhető elektródás elektromos sokkoló, mint például a TASER X26, olyan nem halálos fegyver, amely sűrített gázzal kilőtt elektródapár segítségével, vagy az eszköz kontakt alkalmazásával rövid idejű, nagy feszültségű, de csekély áramerősségű elektromos áramimpulzusokat juttat a célszemélyre, ezáltal befolyásolva annak érző- és mozgató idegeit.

A TASER a kontakt elektromos sokkolóktól annyiban tér el, hogy alkalmazásának már bizonyos távolága is van, vagyis: TASER = elektrosokk + távolság.

A TASER előnye:

- érző és mozgató idegekre egyidejűleg hat;

- kamera használata esetén az eszköz alkalmazása felvételre kerül, így a későbbiekben könnyebben lehet bizonyítani a jogszerű használatot;
- biztonságos alkalmazási távolság;
- zárt helyen is alkalmazható;
- pontosabb célzás, minimális a súlyos vagy a halálos sérülés valószínűsége;
- a hagyományos önvédelmi eszközökhöz képest biztonságosabb;
- nem kell közvetlenül a testfelülettel érintkezni, 5 cm ruházaton keresztül is hatásos;
- hordmódja tökéletesen rejthető;
- alkohol és drog hatása alatt álló személyek ellen is hatékonyan alkalmazható;
- elrettentő hatás – már megjelenésében is;
- nem szennyezi a környezetet;
- pacemaker esetében is használható;
- rövid felépülési idő;
- egy bizonyos távolságból és kontakt eszközként is alkalmazható.

A TASER hátránya:

- töltény gyors újratöltése nagyfokú jártasságot igényel;
- esetenként gyúlékonyság előfordulhat;
- bizonyos esetekben alkalmazása nem célszerű, pl. ha a célszemély magasban áll, vízben van, gépjárművet vezet, stb.

Az elektromos sokkolók hatékonysága 94-99%-os, típustól függően.

Ingerlő harcanyagok

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII.23.) IRM rendelet 61. §-a rendelkezik a könnygázgránát használatának szabályairól, mely szerint „A könnygázgránát tömegosztatásra vagy zárt térben kialakult ellenállási góc felszámolására alkalmazható azzal, hogy az mindig parancsra, a helyszínen tartózkodó parancsnok által meghatározott módon akkor történhet, ha egyidejűleg gondoskodtak a rendőröknek a könnygáz hatása elleni védelméről.”

A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény 27. § (4) bekezdése a személy- és vagyonőr számára engedélyezi – jogos védelmi helyzetben – vegyi eszköz (gázspray) alkalmazását munkavégzése során.

Az ingerlő harcanyagokat három csoportra oszthatjuk:

- 1) könnyfakasztó vagy szemingerlő anyagok;
- 2) garat- vagy torokingerlő anyagok;
- 3) általános hatású ingerlő anyagok.

A gázspray formáját tekintve egy kisebb dezodoros flakonra hasonlít, azonban benne sokkal nagyobb nyomás uralkodik, mint a dezodoros flakonban, hiszen a benne lévő töltőanyagot sokkal nagyobb távolságra kell eljuttatnia, amely folyékony formában található a palackban.

A töltőanyag lehet:

- az Oleoresin Capsicum (OC), azaz a kapszaicin, mely chili-bors növényi kivonatból készül, hatótávolsága 4 m-ig terjed.
- Orto-klórbenzilidén-malonitril (CS), amely szintetikus anyagokat tartalmaz, közkeletű neve a könnygáz, amely az egészségre hosszú távon nem káros.

A gázspray nem minden emberre ugyanazt a hatást fejt ki, van, akire szinte egyáltalán nem hat, s van olyan személy is, akinél már kis mennyiség is halált okozhat. Az OC alkalmazása során a szemet, az orrot, a szájat, a légcsövet és a tüdőt erős, maró, csípő, ingerlő érzés keríti hatalmába, köhögő és fuldokló rohamok kíséretében, miközben a szem kivörösödik és ömlik belőle a könny. A hatás 30 perctől több órán keresztül tarthat.

A CS gázspray alkalmazása során hasonló tüneteket produkál, mint az OC gázspray, azonban a benne található anyag a fájdalomérző központot támadja meg.

Az ingerlő harcanyagok használatánál minden esetben figyelembe kell venni a szélirányt és annak sebességét, a saját erők elhelyezkedését, valamint gondoskodni kell a saját erők megfelelő védőeszközzel (gázálc) történő ellátásáról.

Fegyverhasználati mátrix

A fentiekben olyan nem halálos fegyverek rövid ismertetésére vállalkoztam, a teljesség igénye nélkül, melyek – a törvény adta keretek között – napjainkban alapvetően alkalmazhatók a sportrendezvények rendbontóival szemben mind a rendőrség, mind a rendezvénybiztosítást végző vállalkozások munkatársai részéről.

Az alábbi táblázat áttekintés ad arról, melyek azok a nem halálos fegyverek, melyeket a rendőrség, és amelyeket a vagyonvédelmi vállalkozások használhatnak.

Fsz.	Nem halálos fegyver (kényszerítő eszköz) megnevezése	Rendőrség	Rendezvény biztosítást végző vállalkozás
1.	Testi kényszer	X	X
2.	Bilincs	X	
3.	Vegyő eszköz (ingerlő harcanyag, pl.: könnygázspray)	X	X
4.	Elektromos sokkoló	X	
5.	Rendőrbot (tonfa, teleszkópos taktikai bot „Vipera”)	X	
6.	Gumibot	X	X
7.	Szolgálati kutya	X	X
8.	Útzár	X	
9.	Lőfegyverhasználat	X	X
10.	Gáz- és riasztófegyver	X	X

A fenti táblázatból egyértelműen megállapítható, hogy a rendezvénybiztosítást végző vállalkozás alkalmazottja intézkedése során nem használhat bilincset, elektromos sokkolót, rendőrbotot, illetve útzarat. Amennyiben úgy ítéli meg, hogy az általa fogatosított intézkedések meghaladják a törvényben ráruházott jogokat, kötelessége az intézkedésbe bevonni a rendezvény biztosításában szintén részt vevő rendőri szerveket.

Sportrendezvények rendbontásai

Napjainkban egyre inkább a sportrendezvényeken, azon belül is a labdarúgó mérkőzéseken történt rendbontásokról szólnak a híradások, mint magáról a mérkőzésről. Éppen ezért vált szükségessé a szurkolók viselkedésének tanulmányozása és kategóriákba sorolása, amely megkönnyíti a velük szemben teendő intézkedések meghozatalát.

Az első kategóriába azok a szurkolók tartoznak, akik magáért a mérkőzésért mennek ki a stadionba, s némi alkohol elfogyasztása után sem hajlamosak erőszakos cselekmények elkövetésére.

A második csoport tagjai már elkötelezett, „fanatikus” hívei csapatuknak, viselkedésüket erősen befolyásolják az érzelmeik, a hibás bírói döntés, szabálytalanság csak növeli bennük az agressziót. Alkoholfogyasztás esetén érzelmeiket fokozottabban felerősítve fejezik ki, hajlamosak az erőszakos cselekmények végrehajtására (tárgyak bedobálása a pályára, petárdák, rakéták használata, stb.). Ők már problémát jelentenek mind a rendőrség, mind a biztosításért felelős rendezvénybiztosítást végző vállalkozások munkatársai részére.

A harmadik csoportba azok a személyek tartoznak, akik magáért az erőszakos cselekmény elkövetéséért mennek a mérkőzésre, nem pedig magáért a sporteseményért. Ők azok, akik – esetleges ellenfél hiányában – képesek agressziójukat a biztosításban résztvevő erőkre (rendőrség, vagyonvédelmi vállalkozások munkatársai) zúdítani, akár a mérkőzés kezdete előtti vagy befejezése utáni időszakra időzítve azt.

Sportrendezvények rendbontásai lehetnek:

- rasszista, trágár és drasztikus szavak bekiabálása;
- sérülés okozására alkalmas tárgyak bedobálása (vízzel töltött flakonok, kövek, betondarabok, petárdák, füstgyertyák, stb.);
- görögtüzek, fáklyák gyújtása, az ellenfél zászlajának égetése;
- szurkolói táborok egymást tárgyakkal történő dobálása;
- biztonsági berendezések megrongálása (kerítések ledöntése, menekítő kapuk felfeszítése);
- rendbontások, verekedések provokálása;
- alkalmilag szerveződött csoportok rendbontása.

FTC-Diósgyőr labdarúgó mérkőzés

A közelmúlt egyik ilyen rendbontása a 2009 októberében, az Üllői úton megtartott FTC-Diósgyőr labdarúgó mérkőzés volt, ahol a Ferencváros szurkolóinak egy csoportja miatt 3-1-es diósgyőri vezetésnél, a 65. percben le kellett állítani a mérkőzést. Ekkor néhány ferencvárosi szurkoló át akart mászni a pályát, a nézőtérrel elválasztó kerítésen, amit a

rendezvényt biztosító rohamrendőrök, a rendezők kérésére, megakadályozták. A meccset 15 perc szünet után folytatták, azonban nemcsak a mérkőzés folytatódott, hanem a rendbontás is. A rendzavaró szurkolók székeket, rakétákat és különféle tárgyakat dobáltak a pályára a játékosok közé. A meccset a 69. percben ismételen le kellett állítani, immár véglegesen, ekkor a rendőrök a rendzavarókat kiterelték a Népliget felé. Az elégedetlen szurkolók az FTC székház elé mentek tüntetni, ahol folytatták a rendzavarást, kirakatot törtek be, amiért egy embert a rendőrség előállított.

A rendőrség a rendfenntartására több esetben könnygáz spray-t alkalmazott. Az összecsapás során két rendőr könnyebben megsérült a feljük dobott üvegektől, más személyi sérülés nem történt.

A rendbontó szurkolók csoportja végül este 20 órakor feloszlott, majd a környéken normalizálódott a helyzet.

A rendőrség – saját biztonságuk érdekében – a vendég, Diósgyőr szurkolóit nem engedték ki szektoraikból addig, amíg véglegesen helyre nem állt a rend a stadion előtt, és biztonságosan el nem hagyhatták a mérkőzés helyszínét. Miután összeállt a megfelelő létszámú biztosítás, a Diósgyőr játékosai és szurkolói rendőri felvezetéssel elhagyhatták a stadion területét.

A fenti esemény is azt bizonyítja, hogy elengedhetetlen a rendőrség és a rendezvénybiztosítást végző vállalkozások szoros együttműködése olyan sportrendezvényeken, amelyeken tartani lehet szurkolói rendzavarásoktól, hiszen nem elegendő a személy- és vagyonőr törvényi felhatalmazása a rendbontás helyreállítására, mindenképpen szükséges a rendőri szervek jelenléte is, hogy törvényi felhatalmazásával élve, helyre állítsa a rendet.

Megelőző intézkedésként a rendezőknek a mérkőzés napján át kell vizsgálnia a stadion környékét, olyan tárgyak, eszközök elrejtésének megakadályozása céljából, amelyek a rendezvény biztonságát veszélyeztetnék. Az esetlegesen fellelt tárgyak, eszközök elszállításáról a rendőri erők gondoskodnak.

Következtetés

Napjainkban egyre nagyobb figyelmet kapnak a sportrendezvények biztosításában résztvevő rendezvénybiztosítást végző vállalkozások és a rendőrség által – számos esetben összehangoltan – végzett tevékenységek, nemcsak a társadalom, hanem a sportszövetségek és a nézők részéről.

Ahhoz, hogy a rendezvények, azon belül is a labdarúgó mérkőzéseken résztvevők biztonságba érezzék magukat és az esetlegesen kialakult rendzavarásokat a biztosításban résztvevő erők maradéktalanul helyreállítsák, mindkét szervnek be kell tartania a rájuk vonatkozó törvényekben és jogszabályokban meghatározott előírásokat. Más felhatalmazások vonatkoznak a személy-, vagyon- és objektumvédelmi feladatokat ellátó rendezvénybiztosítást végző vállalkozásokra, s megint más felhatalmazással rendelkezik a rendőrség is.

Egyre nagyobb hangsúlyt kap a rendőrség és a rendezvénybiztosítást végző vállalkozások szoros együttműködése, hiszen manapság már szinte elképzelhetetlen olyan nagyszabású sportrendezvény, amelyen elég a rendezvénybiztosítást végző vállalkozások által nyújtott biztosítás. Ez sajnos az egyre agresszívebb szurkolói magatartásnak köszönhető, melynek megállítására olykor tömegoszlatást is kell alkalmazni, melyet csak rendőri erők hajthatnak végre.

Dolgozatomban megpróbáltam rámutatni arra, hogy mind a személy- és vagyonvédelem, mind sportrendezvények biztosítása egy-egy speciális területet képvisel, olykor sajátos módszerekkel.

A rendezvénybiztosításban résztvevőknek komoly felelőssége van, hiszen egy szakszerűtlen intézkedés, egy apró könnyelműség, vagy a szakma és a vonatkozó jogszabályok nem ismerete akár emberek életébe is kerülhet.

Végezetül, fontosnak tartom hangsúlyozni – gyakorlati tapasztalatok alapján –, hogy a jelenleg rendelkezésre álló, sportrendezvények biztosításában jogszerűen alkalmazható nem halálos fegyverek alapvetően biztosítják a hatékony fellépés lehetőségét a rendbontókkal, illetve a biztonságot veszélyeztető személyekkel szemben. Ugyanakkor a nem halálos

fegyverek széles spektruma lehetővé tenné, hogy a rendezvénybiztosítást végző szervek eszköztárában, olyan újszerű fegyverek is megjelenhessenek, mint pl.: az akusztikus eszközök, mikroszálás mozgásakadályozó rendszerek stb., amelyek biztosítani tudnák a fenyegetéssel szembeni árnyaltabb és hatékonyabb válaszadás lehetőségét. Ehhez természetesen a jogszabályi háttér módosítására, szemléletváltásra és ne utolsó sorban anyagi források van szükség.

Felhasznált irodalom

Törvények, jogszabályok:

- 1989. évi III. törvény a gyülekezési jogról;
- 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről;
- 2004. évi I. törvény a sportról;
- 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól;
- 54/2004. (III.31.) Kormányrendelet a sportrendezvények biztonságáról;
- 175/2003. (X.28.) Kormányrendelet a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről;
- 15/1990. (V.14.) BM rendelet a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról;
- 62/2007. (XII.23.) IRM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról
- 32/2009. (VIII.19.) IRM rendelet a Rendőrségnél rendszeresíthető kényszerítő eszközök típusairól és fajtáiról;

Könyvek, jegyzetek, internetes kutatás

- Sportrendezvénye biztonsága és biztosítása (tanulmánygyűjtemény) – Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara, Budapest 2006.
- Juhász László: Rendezvénybiztosítás, sportrendezvények biztosítása (különös tekintettel a labdarúgó mérkőzések biztosítására) – Bolyai Szemle 2008/3. szám
- Bartha Tibor mk. ezredes: A nem halálos fegyverek és alkalmazásuk lehetőségei a Magyar Honvédség egyes nem háborús katonai műveleteiben – Doktori értekezés
- Gyarmati Gábor: Botok a biztonságtechnikában – Hadmérnök 2009/2. szám
- Magyar Labdarúgó Szövetség Biztonsági Szabályzata

- Hadtudományi Lexikon – Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest 1995.
- Két rendőr megsérült az Üllői úti oszlatásnál
<http://www.boon.hu/hirek/sport/Foci/cikk/ket-rendor-megserult-az-ulloi-uti-oszlatasnal/cn/news-20091031-10325013>) (letöltés: 2010.04.10.)

Dr. Teke András (PhD)

Gondolatok a biztonságsszolgáltatásról⁴⁷

A rendszerváltozást követően a rendészet terén is markánsan megjelentek a direkt és indirekt környezeti hatások, a verseny és kényszerhelyzet, az adaptációs és menedzsment típusú mechanizmusok, a források biztosításának bizonytalansága.

A változások felgyorsították (vagy éppen eltorzították) a reagálást, a mintakövetés mellett az egyedi, vagy kooperatív megoldáskeresések az evolutív folyamatokat a biztonság iránti igénytől katalizálva új dimenzióba helyezték. A biztonság egyre inkább a minőség, az életminőség, a szolgáltatás, a biztonságsszolgáltatás vonatkozásában jelenik meg.

A rendészeti tevékenység sajátossága, hogy meghatározó elemét képezik az ember-ember típusú kapcsolatok, és azok járulékos folyamatai, illetve azok kezelési módjának következményei.

A hatóság és az állampolgár közötti kapcsolat időben és térben rendszerint együtt valósul meg, alapját a jogszabályi környezet, a korlátozott legitim erőszak szabályozott érvényesülése, a jogkövetés valamilyen szintje, a szimpátia megnyilvánulásának mértéke, a koordináció, a kooperáció, a kommunikáció, az érdekorientált igények és elvárások kielégítési módja, ezek kölcsönhatása képezi.

A rendészeti szervek hatósági jogérvényesítést valósítanak meg, de tevékenységükben az életminőséget befolyásoló elemeknek egyre jobban kell(ene) dominálni, a szolgáltató jellegnek pedig mérhető módon erősödni. **A tendencia relevanciája azonban még nem jelenti azt, hogy minden így is történik.**

Először is a fogalmakat célszerű tisztázni. Biztonságról és szolgáltatásról van szó. A **biztonság**⁴⁸ fogalma általános értelemben nehezen határozható meg, a kísérletek rendszerint valamely szűkebb szakterületi oldalról történnek. Számos fogalom létezik, a továbbiakban egy szintetizált változatot mutatok be, amelyre jelen tanulmány is támaszkodik.

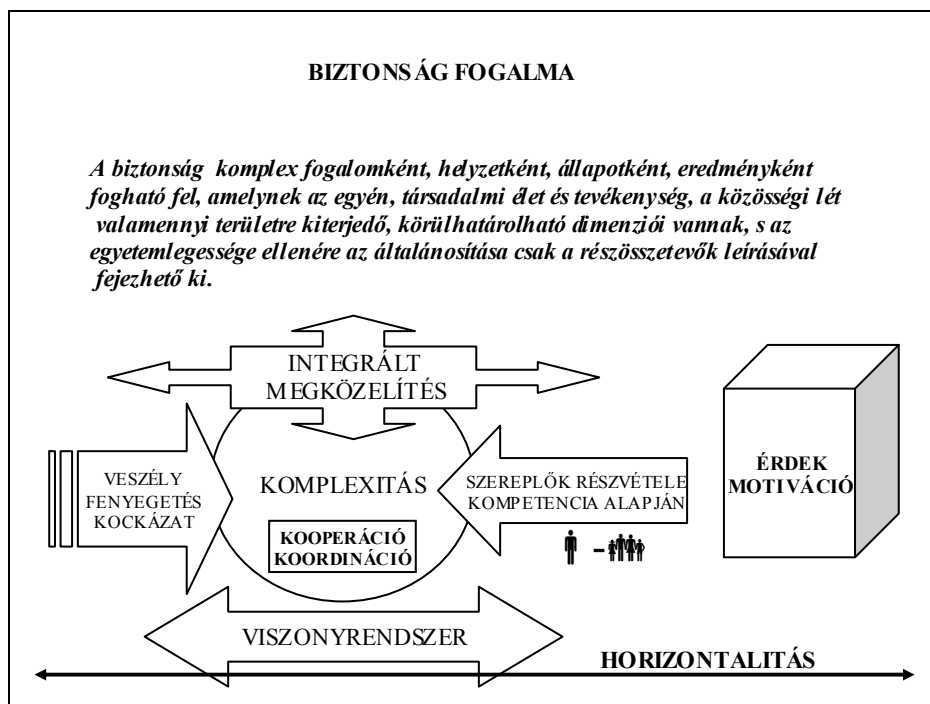
⁴⁷ A Szerző a probléma minőségügyi-stratégiai megközelítését már korábban kifejtette.

Teke András: Rendvédelmi stratégiai tervezés-biztonságsszolgáltatás-minőségügy. Minőség és megbízhatóság 2008/3. sz. (142-153 old.) Az életminőséggel való kapcsolódásról a Hadtudomány 2010. évben megjelenő elektronikus melléklet közöl írást.

⁴⁸ A vonatkozó szakirodalom tételes felsorolására terjedelmi okok miatt nem kerül sor. A cikk a Szerző 2005. évi BM-MRTT pályázaton 1. helyezést elért „Biztonságos biztonság?” című pályamunkáját veszi alapul.

A biztonság veszély vagy fenyegetés hiányában nem értelmezhető, így a biztonság mindig a fenyegetettségi (kockázati) szint körülhatárolásával, az ellene való fellépés, a kezelés hatékonyságával, hatásosságával hozható összefüggésbe. A **biztonság alapvető egyéni, nemzeti és közösségi(szövetségi) érték, olyan állapot, cél vagy helyzet, amely a fenyegetések és a veszélyek tudatosan (hallgatólagosan) elfogadott, elviselt szintjén valósul meg. Alapját a külső fenyegetettség-től való megbízható védelem, a (védendő, vagy védelmi) rendszer belső stabilitása, rendezettsége képezi. A biztonság nem lehet állami vagy hatósági monopólium, hanem „immateriális társadalmi (össz)termék”⁴⁹, amely érdekközelítéssel, egyeztetett cselekvés, tudatos kooperáció útján jön létre.**

A biztonságot komplexitásában értelmezem, amelynek szereplői funkcionális kompetencia alapján részesei a folyamatoknak, a rendszerek körülhatároltak, az inputok és outputok mérhetőek, a problémakezelés integrált módon történik, a biztonság megközelítése horizontális jellegű, kifejezi a globális, a regionális, a nemzeti, a közigazgatási-közösségi és az egyéni érdekérvényesítés közelítését.

A biztonság körülhatárolását követően célszerű megvizsgálni, mit is jelenthet a **szolgáltatás**. A szolgáltatás rendszerint valamilyen cselekvés, vagy tevékenység, amelyet valamilyen fél, általában valamilyen ellenszolgáltatás fejében nyújt valakinek, valakiknek. A szolgáltatás

⁴⁹ A Szerző által alkotott biztonság- fogalom változatai többek közt a KBH Szakmai Szemle 2005/1. számában, a Szerző (Nem szokványos) Gondolatok a biztonságról című cikkében, illetve a Pécsi Határőr Tudományos Közleményekben közölt tanulmányokban szerepelnek.

során a tevékenység rendszerint egybeesik a felhasználással, tehát maga a tevékenység a „fogyasztható termék”. Az üzleti életben a szolgáltatás rendszerint ígéret formájában jelenik meg, ilyenkor bizonyos kockázattal is kell számolni, a szolgáltatás valós eredménye, minősége rendszerint csak akkor derül ki, ha a szolgáltatás tényleges igénybevétele megvalósult.

A szolgáltatás tehát együtt jár valamiféle bizonytalansággal, kockázattal, (ígérettel) ezért mindig hordoz valamiféle szubjektív megítélést is, ami az objektív értékítéletet nehezíti.

A szolgáltatási tevékenységnek egyszerre kell egyedinek/személyre szabottnak, általánosnak (diszkriminációmentesnek), megbízhatónak, elérhetőnek lenni, és mindezt egyenletesen, követhető módon kell teljesíteni. A gazdasági, társadalmi életben a szolgáltatás (szektor) aránya folyamatosan növekszik. A nemzetközi életben is tapasztalható, hogy a szolgáltató jellegű munka egyre jobban felértékelődik, ez különösen igaz az információs társadalom, az e-társadalom keretei között.

A szolgáltatások, így a biztonságszolgáltatás igénybevétele jövedelemfüggő is, tehát a lakosság jövedelmi viszonyaitól függ az igénybevétel mértéke⁵⁰. Ez felveti a esélyegyenlőség sérelmének és a diszkriminációnak a veszélyét is.

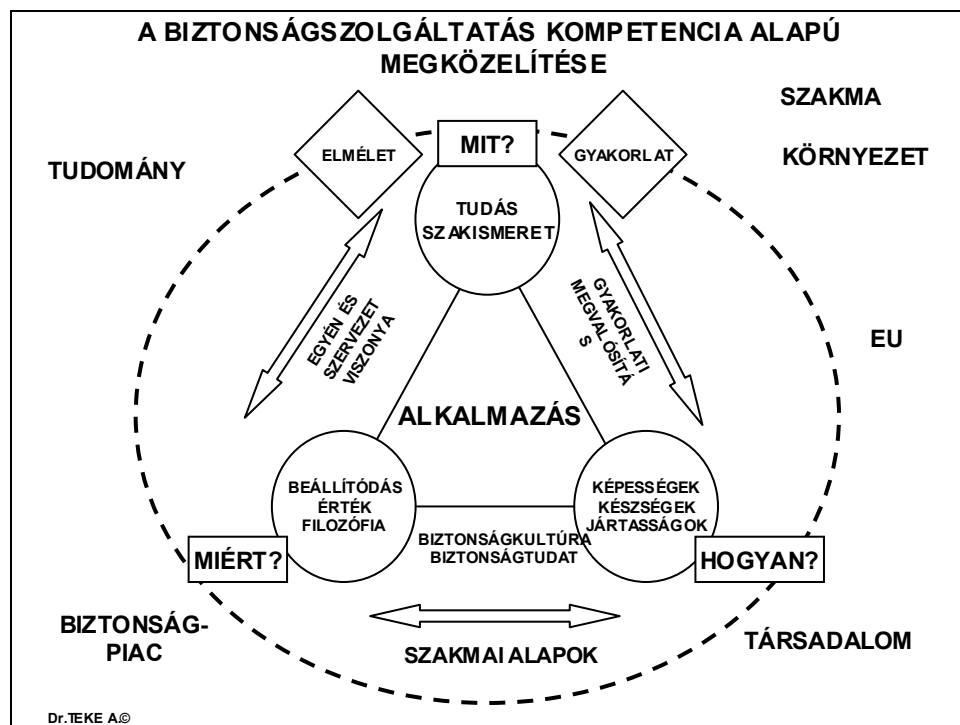
A termékek értékét meghatározza a szolgáltatástartalom. A szolgáltatások rendezetlensége, szervezetlensége, alacsony színvonala közvetlenül is kihat a gazdasági teljesítőképességre, az arány megítélésére, a veszélyek kezelésére, de ez fordítva is igaz. **A biztonságszolgáltatás minősége, kultúrája, a vele kapcsolatos elégedettség tehát direkt módon kihat a rendészet egészének megítélésére is.**

Ennek tükrében nézzük meg a biztonság és a szolgáltatás viszonyát. **A rendészeti szervek az integrált biztonsági rendszerben, kooperatív, koordinatív módon „szolgáltatnak”, ami egyben önálló termék, a „biztonság valamely formája”, és egyben „bedolgoznak”, „beszállítanak” a belső biztonsághoz, illetve az EU-integrációs folyamat eredményeként a közösségi biztonsághoz is. Átlépve ezzel a külső és belső biztonság korábbi merev határait.**

⁵⁰ Szigeti Péter: Vázlat a közbiztonság három dimenziójáról: világrendszer- nemzetállami szint és lokalitás, <http://jesz.ajk.elte.hu/2000-3html> _3k (2004.december 27-i letöltés)

A szolgáltatásra –természeténél fogva- jellemző a hullámzó teljesítmény, ami abból is fakad, hogy emberek végzik, nem mindig egyértelmű, vagy nem deklarált az elvárások rendszere, a feltételrendszer (forrásgarancia), a környezet sem állandó. A biztonság vonatkozásában, pedig elvárás lenne az állandóság, a kiszámíthatóság, tervezhetőség és a folyamatos javítási filozófia érvényesülése. *(Itt jön a képbe a bizonytalanság fogalma. Ez a biztonság egy más aspektusú vizsgálatát igényli. A bizonytalanság leegyszerűsítve a pontos kiszámíthatóság és a pontos előrelátás lehetőségének a korlátozottsága vagy éppen hiánya.)*

A biztonságot nemcsak a szolgáltatás időpontjában (pillanatában), hanem attól eltérő időben, hosszútávon, mint hatásmechanizmust is lehet értelmezni.

A biztonságsszolgáltatás, mint kifejezés már magában hordozza a paradoxont: olyan módon kell állandóságot garantálni (lásd a fentiek), amely mód nem garantálja az állandóságot.

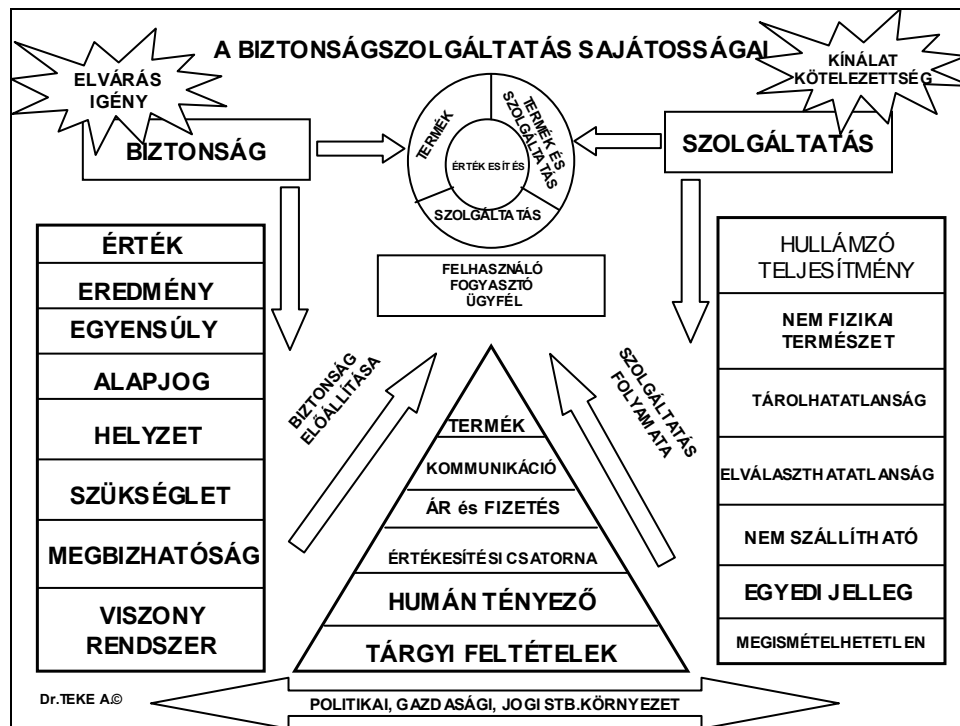
A biztonság és szolgáltatás között hasonlóságot mutat az, hogy egyik sem mindig fizikai természetű.

A biztonság elvileg „tárolható”, azaz hosszabb ideig önmaga hatását fenntartva is érvényesülhet, a szolgáltatás a megszűnés után nem értelmezhető. (Hatásosság.)

A szolgáltatás elválaszthatatlan a szolgáltatótól, azonban a biztonságnál az indirekt kapcsolat is releváns lehet. A szolgáltatás helyhez és időhöz kötött, a biztonságra ugyanez elmondható.

A biztonságsszolgáltatás egy komplex cselekvés, folyamat, amelyet a biztonságot szolgáltató szerv (rendészeti szerv) jogszabályok által meghatározott helyen, időben és módon, nem (mindig) közvetlen ellenszolgáltatás fejében nyújt a hely és idő szerint érintett környezetnek.

A biztonságsszolgáltatás megvalósulhat ellenszolgáltatás fejében is. pl: vállalkozás keretében végzett biztonsági tevékenység. Ugyanúgy rendészeti szerv is végezhet elvileg ellenszolgáltatás fejében, a jogszabály által meghatározott módon biztonsági tevékenységet.

Mint minden szolgáltatáshoz, a biztonságsszolgáltatáshoz is kapcsolódik egy speciális képesség: a biztonságsszolgáltatási képesség. Ennek körülhatárolása rendkívüli nehézséget jelent, mivel maga a képesség is bonyolult fogalom.

Általános értelemben a képesség a mérhető tudás, sajátosság, amely valamely cselekvés, folyamat sikeres megvalósítását biztosítja. A képesség tehát egyfajta lehetőség a teljesítésre.

A képesség egy másik megközelítés szerint a szervezet erősségét alkotó, felhalmozott tapasztalat, elkötelezettség és innovativitás összessége.⁵¹

Beszélhetünk alapvető képességekről is, ami a sikertényező feltételeként definiálható. Illetve létezik még az ún. megkülönböztetett képesség, amely az adott szervezetre vonatkozóan azon sajátosságokat jelzi, amely révén a szervezet a versenytársaknál többre képes. Itt eljutottunk a rendszet esetében ritkán alkalmazott megközelítéshez, a „piacképesség” megjelenéséhez. **A korlátozott forrásfeltételek mellett csak az a szolgáltató marad verseny-és piacképes, amelyik hatékonyabban képes a forrásokat felhasználni, tehát olcsóbban működik és garantálja az elvárások teljesülését, vagy olyan egyedi, mással nem pótolható és helyettesíthető szolgáltatást nyújt, ami megalapozza versenyképességét.**

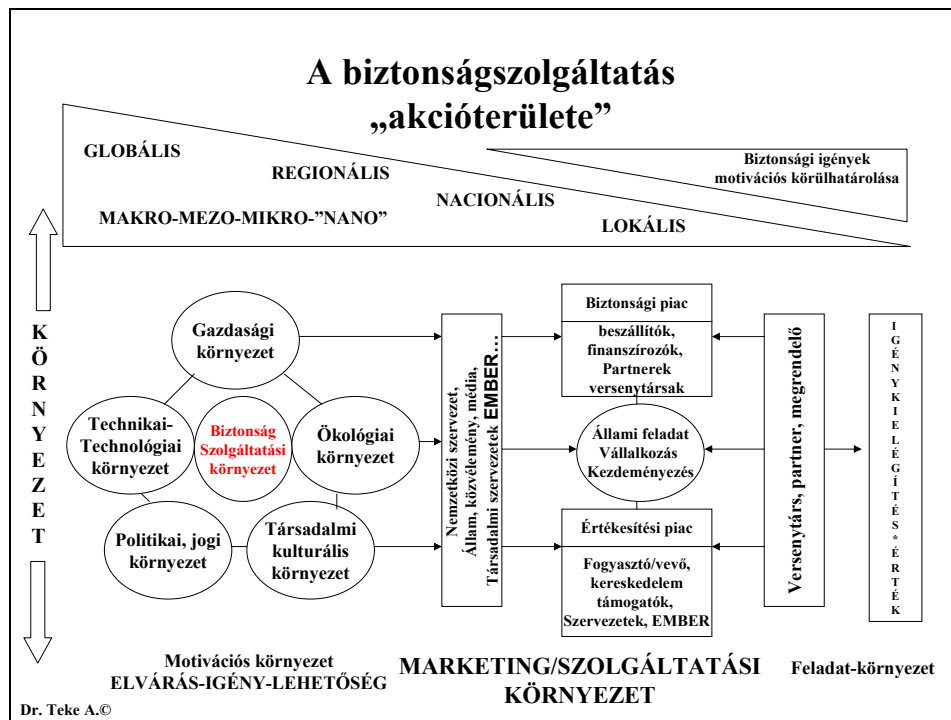
A biztonságsszolgáltató képesség tehát a biztonság szereplőinek azon mérhető (vagy csak leírható) kapacitásainak összességét jelzi, amely a biztonsággal szembeni elvárások teljesítését lehetővé teszi.

Az elvárás és lehetőség összevetése paradox helyzetet eredményez, ugyanis a biztonsággal szemben megnövekedett igények teljesítési kényszere messze meghaladja a lehetőségeket, főleg a költségvetési háttér tekintetében.

A biztonságsszolgáltató képesség csak megfelelő feltételrendszer megléte esetén teljesezhet ki. A feltételrendszer maga a környezet, amelyben a biztonságsszolgáltatás megvalósul. Ez politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális stb. feltételek összességét tartalmazza.

A biztonságsszolgáltatás a biztonság szereplőinek olyan tevékenysége, amelynek során a „biztonság fogyasztói” kapnak egy terméket, amelynek értékét tapasztalati úton határozzák meg. Az általános szolgáltatásokkal ellentétben a biztonság nem mindig a szolgáltatás pillanatában „fogyasztható”, hanem a preventív és közvetett jellege miatt attól eltérhet. Egy korábbi tevékenységi folyamat hatását is biztonságteremtő tényezőként lehet felfogni.

⁵¹ www.tsf.hu/szerv/gazdtn/files

Ahhoz, hogy magát a biztonságot, értéket képviselő terméként kezelje a környezet, megfelelő viszonyítási alapra is szükség van. Egyszerű példa, hogy ha a háziasszony mindig ízletes ételeket készít, ezt a család hamar természetesnek tekinti, s fel sem tűnik, hogy mennyi munkával jár. Ha azonban egyszer elront valamit, akkor az egy eset alapján ítélik meg a produktumot és általánosítanak.

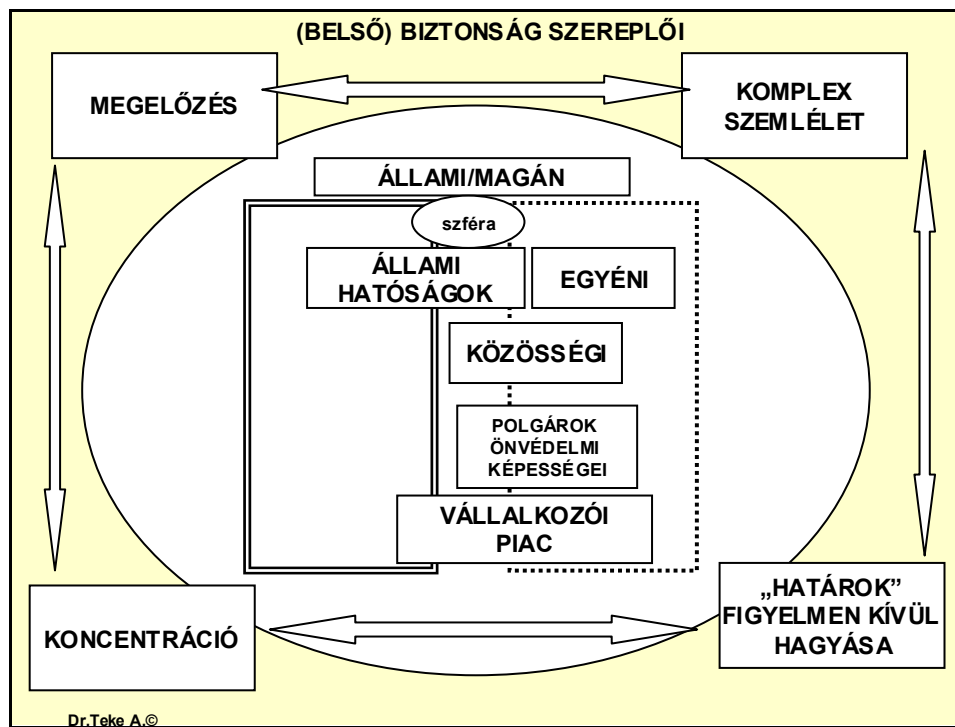
Ez a szolgáltatás lényege. Az állandóság, a kiszámíthatóság, a megbízhatóság és a fontos tényezők.

Ehhez megfelelő színvonalú technológia kialakítására van szükség, ami komoly költségkihatást jelent. A rendszeti szervek nem kapnak a „konkrét szolgáltatásért” **közvetlen** ellenszolgáltatást, sőt a rendelkezésre álló költségvetés sem a szolgáltatói tevékenységgel van szinkronban. A tevékenység (szolgáltatás) hatása rendszerint utólag mérhető, és a bázisalapú finanszírozásban nem tükröződik.

A biztonságszolgáltatás a hatósági tevékenység oldaláról nézve jogérvényesítő tevékenység, állami funkció, a biztonság többi szereplői oldaláról megközelítve, precízen kifejezhető szolgáltatás.

A biztonság szereplői között lényegi átrendeződés indult meg. A fő szereplők az állami szervek, hatóságok, az egyén, a közösség, a polgári kezdeményezések és a vállalkozások.

A korábbi határvonalak elmosódásával az állami szféra mind több biztonsági tevékenységet „átenged” a nem állami szereplőknek, ezzel mintegy piacot nyit előttük.

A biztonsági piac az EU-csatlakozással tovább bővült, ami vélhetően a minőség javulását eredményezi, minden esetre a versenynek teret adott. A biztonságsszolgáltatás terén is fejlődőben vannak a szabványok, ami az egyre éleződő versenyen belül a standardizáció irányába tereli a folyamatokat.

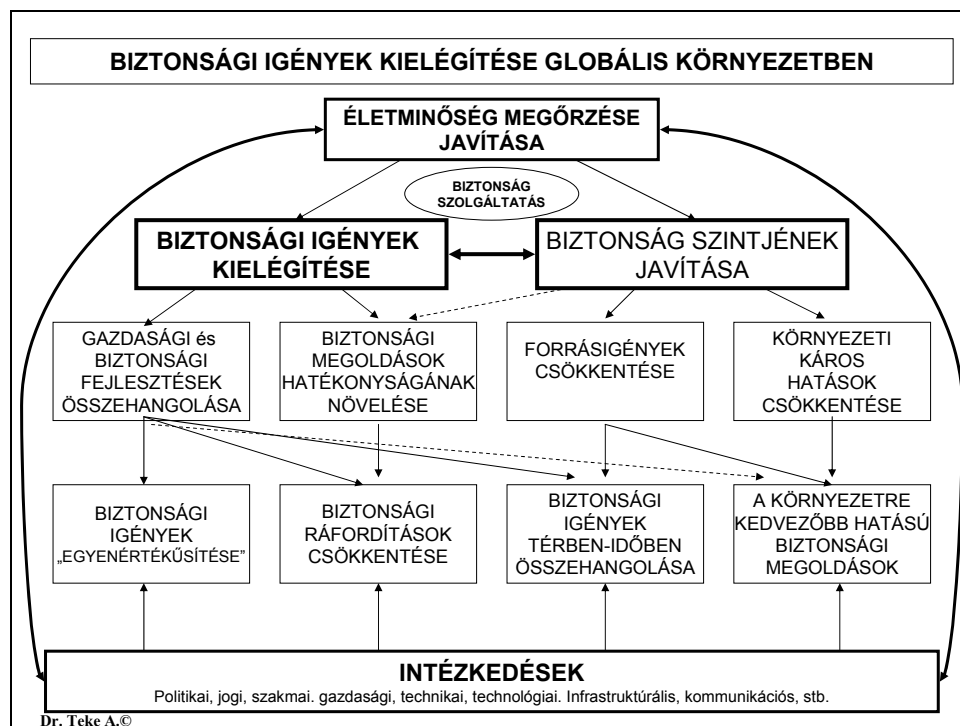
A biztonságsszolgáltatás minősége nem egyszerűen valamely szabvány szerinti tevékenységet jelent, hanem egy komplex filozófiát a megvalósítási technológiával együtt.

Az állami szféra biztonságsszolgáltatói között is éles verseny alakult ki, amely mind a szervezet, a vezetés-irányítás, mind pedig a megvalósítás terén teljesítési szinteket jelöl meg.

A biztonságsszolgáltató képesség szervezeti szinten az alábbiakban jelenik meg:

- Alkalmazkodási képesség;
- Képesség alapú rugalmas rendszerek kialakítása;

- Minőség iránti orientáció és elkötelezettség;
- Forrástervezés;
- Funkcionalitás biztosítása;
- Partnerség;
- Naprakészség (környezet ismerete, reagálás, fejlesztés)
- Szintetizáló-analizáló-adaptáló képesség;
- Értékteremtés (hozzáadott érték);
- Értékállóság biztosítása;
- Ember és fogyasztó központúság;
- Integrált biztonság erősítése;
- Kooperáció-koordináció-kommunikáció erősítése;
- Nemzeti, regionális és európai szerepvállalás;
- Szakmai terjeszkedés;
- Nemzetközi elismertség elősegítése.

A biztonságsszolgáltatás meghatározó eleme az „élőerő” azaz az ember. A hangzatos humánerőforrás gazdálkodás pozitív kicsengése egyfajta csapdahelyzetet is takar. A költségvetési szervek a forrásokat meglehetősen egyoldalúan kezelik, ami a bázisalapú költségvetéshez is köthető.

A forrásokat célszerű négy csoportba osztani:

- Maga a költségvetés, a szervezeti vagyon (ami pénzzé tehető);
- A humán erőforrás;
- Az információ (lehetőségek, pályázatok, egyéb források);
- Az alkalmazott technológia (hatékonyság, eladhatóság);
- Kapcsolati tőke;
- Innováció, K+F.

Fentiekből az első a jelentős „tétel”, amelyen belül a személyi költségek közel 90%-ot tesznek ki. A csapdahelyzet itt kezdődik. A humán erővel kapcsolatos jogszabályok meglehetősen körülbástyázzák a kérdést, a személyi állományak bért kell adni, a járandóságokat biztosítani kell. A költségvetés jelentős részét ez le is fedí. (Van tehát egy jogilag szabályozott módon ellátott rendészeti dolgozó, aki ül az irodájában, mert nincs megfelelő keret az üzemanyagra, a járművek szerelésére, akcióra stb.)

Ugyanakkor a dolgozó korszerűen képzett, tehát a szervezet számára értéket képvisel, csak hogy az értéket nem tudja a biztonságsszolgáltatás rendszerébe transzportálni, mert a közvetítő közeg erre nem megfelelő.

Az elmúlt két évtized rendészeti „fejlesztései” egyben humán erőforrás-gazdálkodás paradoxont is jelentenek, mert „fejlesztés” címén a rendészeti szervek több hullámban jelentős létszámú képzett, tapasztalt dolgozótól váltak meg. Ez „tűzoltásnak” megfelelő, csak hogy a bázisalapú költségvetés ezt a helyzetet minden évben újratermeli hatványozva a korábbi hiányokat. Ezen a bértömeg-gazdálkodás sem segíthet. Ez kihat a szolgáltatásra is.

A biztonságsszolgáltatás lehetséges célcsoportjai

Célcsoportok		Szolgáltatásra vonatkoztatott igények, elvárások példái
Környezeti/társadalmi „terep”	Kiemelt cél/alcsoportok	
Biztonsági piac	Fogyasztók /vevők/felhasználók	- ár-teljesítmény viszony - környezet-kompatibilis termékek
	Kereskedelem/szolgáltatók	- Értékesítés-támogatás
	Közvetítők/Szállítók	- Hosszú távú stabil kapcsolatok
	Versenyársak/partnerek	- indirekt igények, standardok definiálása
Társadalom Tágabb/szűkebb Környezet	Szövetségek	-Környezet-kompatibilitási, szakmai, -etikai elvárások,
	Civil kezdeményezések	-Környezet-kompatibilitási elvárások
	Média	- a közvélemény megítélésének artikulálása
	Helyi közvélemény	-Közvetlen kapcsolat, elérhetőség, -rendelkezésre állás támogatás
Politikai-jogi környezet	Törvényhozók	-Jogi szabályozás, tilalmak, támogatás, ösztönzés
	Politikai pártok	- cselekvési elvárások, irányok
	Érdekképviselő /NGO/kezdeményezések	- egyetértési jogok biztosítása, felvetések

BIZTONSÁGSZOLGÁLTATÁS POZICIONÁLÁSA		
Orientáció	Alapkoncepció	Probléma-megközelítés
H E L Y E T T E S Í T H E T Ő S É G	A fizikai-műszaki hasonlóság koncepciója.	Ez magába foglal minden olyan terméket, technológiát, megjelenése, és műszaki kialakítása alapján megegyezik.
	A kereszt-költségrugalmasság koncepciója	Ez magába foglal minden olyan terméket, amelyik magas kereszt-költségrugalmasságot mutat fel.
	A gazdasági tervezés alapú koncepció	Ez magába foglal minden olyan terméket, amit a szolgáltató/értékesítő értékesítése tervezésekor figyelembe vesz.
	A szubjektív hasonlóság koncepciója	Ez magába foglal minden olyan terméket, ami ugyanazt az alapszükségletet, ill. ugyanazt a funkciót elégíti ki.
Kereslet-orientált megközelítés	A szubjektív helyettesíthetőség koncepciója	Ez magába foglal minden olyan terméket, amit a felhasználó szubjektíve kicserélhetőnek tekint.
	Használati helyettesíthetőség koncepciója.	Ez magába foglal minden olyan terméket, ami a felhasználónak egy meghatározott használati szituációban ugyanazt az eredményt nyújtja.
	Vásárlói magatartás alapú koncepció	Ez magába foglal minden olyan terméket, amit a reális vásárlói-használói magatartás alapján helyettesítőként jellemezhető.
	A vevőtípus differenciálásán alapuló koncepció.	Ez magába foglal minden olyan terméket, amelyeket ugyanaz a vevő vásárol.

H E L Y E T T E S Í T H E T Ő S É G

E R E D M É N Y * H A T Á S

Dr.Teke A.©

A biztonság „előállítása” nem statikus. Változnak a szereplők, az érdekek, értékek, elvárások, igények, módszerek. Az állami hatósági szerepvállalás mértéke és mélysége – azonnal vagy megkésve, de – követi a környezeti változásokat. A „gondoskodó állam” értelmezése is más tartalmat nyert. Létezik-e az erőszak és biztonságmonopólium? Először is e két fogalom kapcsolatát indokolt tisztázni.

A biztonság érdekérvényesítés útján, erősen környezetfüggő módon keletkezik, ebben párhuzam vonható az erőszakkal. Ugyanakkor az erőszak esetében a többszereplős kivitelezés nehezebben valósítható meg. A társadalomban az erőszak az államhoz kötődik, míg a biztonságot egyedül az állam rendszerint nem képes garantálni, még a diktatúrákban sem. Tehát ha abból indulunk ki, hogy az erőszak állami monopólium, akkor a biztonság „előállítás technológiai megközelítés szerint” nem lehet monopólium. Bár ezt dr. Leo Lauber, a bécsi Rendőrség udvari tanácsosa, mint a magánszféra biztonsági szerepvállalását „az állami erőszak monopóliumba történő beavatkozásnak” tekinti.⁵²

Ezt Jörg Ziercke, a Schleswig-Holsteini BM igazgatója másképp értelmezi, mert a rendőrségi finanszírozási problémák „karcúsítási” megoldásokat váltottak ki, és az állami valamint a magánszféra partneri kapcsolatát látja jó lehetőségnek. „A magánszféra bizonyos feladatokat ugyanolyan jól el tud látni, de olcsóbban.”⁵³

A biztonság területén tehát egyfajta privatizálódási folyamat van jelen, ami nem azonos a biztonság társadalmasításával, hanem annak markáns részét képezi. Ezt alátámasztja a magánbiztonság iránti igények egyre markánsabbá válása. A magántulajdonhoz, annak megvédéshez fűződő érdekek fokozott érvényesítési igénye. Bármilyen furcsa, de e téren az esélyegyenlőség csak limitált mértékben érvényesülhet, mert a biztonságszolgáltatáshoz való társadalmi hozzájárás egy bizonyos mértéken túl már anyagi vonzattal jár.

Ismételten foglalkozni kell a biztonságért felelős állami költségvetési szervek (hatóságok) előtt álló, növekvő elvárások teljesítése és a költségvetési korlátok viszonyával. Több évtizedes megszokások állnak szemben a változtatási igényekkel, kényszerrel. Az állampolgárok megszokták, hogy ha tilosban parkolnak, kisebb gépjárműbalesetnél stb. megjelenik a rendőr és kiszabja a bírságot. Ezzel együtt tudomásul veszik, hogy az ABC-ben formaruhás biztonsági őr áll és figyel, a nemzetközi repülőtereken nem rendőr vagy határőr vizsgálja át az utasok poggyászait, a laktanyák bejáratánál már nem katona, hanem formaruhás polgári személy ad eligazítást. A „jelenség” tapasztalható. A kérdés, hogy mely területeken, milyen mértékben és milyen költségvonzattal valósulhat meg a biztonság szereplői körének a bővítése, s ezt milyen jogi garanciák teszik hitelessé, ellenőrizhetővé és számon kérhetővé.

⁵² Öffentliche Sicherheit 2002. november/december

⁵³U.o.

A magán biztonságvédelmi vállalkozások lényegében az alábbi feladatokat hajtják végre:

- üzemi objektumvédelem,
- objektumvédelem a lakóépületeknél és más objektumoknál, amelyek nem töltenek be üzleti funkciót,
- nagy rendezvények védelme, mint nemzetközi konferenciák, politikai és egyházi események, zenei és sportrendezvények,
- „ajtó előtt álló funkciók” és ezzel együtt a diszkókba és más nyilvános szórakozó helyeken a bejáratok ellenőrzése (Doorman),
- áruházi magánnyomozók,
- biztonsági személyzet áruházakban,
- a helyi közlekedés biztosítása,
- bevetési központok és veszélyt, betörést jelző készülékek üzemeltetése,
- technikai épületellenőrzés (megfigyelés),
- pénzszállítások végzése,
- nehéz (különleges) szállítmányok kísérése,
- atomerőművek felügyelete,
- légügyi biztonsági szolgálatok, repülőtéri utas ellenőrzés,
- múzeumok és kulturális berendezések védelme,
- nagy belső területű bevásárló központokban belső védelmi járőrszolgálat,
- fogadási-, és telefonszolgálat,
- felügyeleti-, pénztári-, és ruhatári szolgálat,
- házmesteri szolgálatok,
- irattári adatok kezelése, esetlegesen őrség,
- nagy építkezések ellenőrzése,
- hajóépítés és repülőgépgyártás ellenőrzése,
- jelentős ipari és kutatási területek titkai megőrzésének biztosítása.

A felsorolás nem végleges, de ez is mutatja a magán biztonságvédelmi üzletág széles választékát, és világossá teszi, hogy a rendőrség lehetetlen helyzetbe kerülne, ha ezeket a feladatokat az éppen rendelkezésére álló erővel neki kellene végrehajtania.

A magán biztonsági üzletág ugyanakkor azzal az előnnyel rendelkezik, szemben a rendőri/rendvédelmi standard szolgáltatásokkal, hogy itt a legmodernebb védő és

riasztó technikák alkalmazásával egyéni biztonsági megoldásokat, különböző szakképzettségű személyzettel, a megbízó igényei szerint kínálnak.⁵⁴

Nem kizárható, hogy a biztonsági szolgáltatók a büntetés-végrehajtásban is az eddiginél nagyobb arányban megjelennek.

A szolgáltató társadalom gondolata nem új. Ez pedig feltételezi, hogy a társadalmi szereposztás újragondolásra kerüljön.

Ez azt jelenti, hogy a rendőr ne foglalkozzon olyan ügyekkel, ami az integrált biztonság sérelme nélkül más személy, vagy szervezet által és olcsóbban, hatékonyabban, s főleg bizalomvesztés nélkül megvalósulhat, s fordítva is, a nem hatósági funkcióval rendelkező személy, szervezet csak a kompetenciájába tartozó feladatot lássa el, ne akarjon rendőr lenni.

Ehhez először is a hatósági tevékenység értékelemzéses felülvizsgálata szükséges. (Azt végzik-e, ami a funkciójuk? Lehet-e ezt a tevékenységet olcsóbban, de ugyanilyen jól végezni? Ha nem, akkor ugyanennyiért de jobban?)⁵⁵

Az egyedi szervezeti vizsgálatok mellett az összevetésre is szükség van. A párhuzamosságok és átfedések kiküszöbölése már a felettes szervek, hatóságok „kikényszerítő” képességén és hatékonysági igényén múlik. Ennek járható útja a stratégiai partnerség, és az együttműködések rendszerének kialakítása. A sokszereplős együttműködések esetében a koordinációs szerepeket funkcionális úton indokolt megvalósítani. Az állami költségvetési szervek költsége (látszólag) csökkenni fog a privát szféra biztonsági bevonásával, ha az konkrét munkakörökből, szituációs problémafolyamatokból a hatósági személyek akár veszélyes kivonását lehetővé teszi, de gondolni kell azokra a jogkörökre, amiket továbbra is a hatóság gyakorol és magára a felügyeletre. Ha a hatóság, rendészeti szerv bizonyos feladatokat nem képes elvégezni, akkor a keletkező biztonsági deficittel legelőször az önkormányzatoknak kell megküzdeni. **(Itt felmerülhet a rendészeti feladatok új helyzethez igazodó illesztési gondolata.)**

⁵⁴ Rolf Rainer Jaeger: Magán biztonsági üzletág, partner a bűnüldözés eseteiben, Kriminalistik 2002. decemberi szám.

⁵⁵ Dr. Lenkey Mihály: Értékelemzés, Közgazdasági Továbbképző Intézet 1982.

Ez költségvonzattal jár, azaz az állam az „egyik zsebéből a másikba” teszi át a pénzt. Ez mechanikus megoldás, helyette a rendszerszemléletet célszerű alkalmazni, a fentebb kifejtett értékelemzésre alapozva.

Az elv alapját célszerű abban keresni, hogy a rendészeti tevékenységet a magánszféra nem képes teljes körűen helyettesíteni, de azt hatékonyan képes támogatni.⁵⁶

Az egységes megvalósításhoz pedig egységes szabályozás szükséges. Például Németországban 2002-ben bevezették a DIN 77200 szabványt, ami a biztonságvédelmi szolgáltatásokkal szembeni elvárásokat rögzíti. Hazánkban több biztonsági cég rendelkezik különféle (pl. ISO) szabvánnyal. Ezek a szolgáltatás garantált színvonalát biztosítják, de nem helyettesítik a jogi szabályozást. A magyar biztonságvédelmi jogi szabályozási környezet evolúciós útját járja, s bár komoly előrelépések történtek a rendszerváltozás óta, bizonyos érdek-összehangolási problémák még mindig akadnak.

Az Európai Unió formálisan nem kíván a nemzeti biztonsági rendszerekbe beavatkozni, azonban elvárás, hogy a nemzeti rendszerek az európai biztonsági rendszert erősítsék. Ennek járható útja a fentiekben taglalt megközelítés. Más kérdés **a biztonság társadalmasítása.**

Az állam nem vonulhat ki a biztonságból, de nem is monopolizálhatja azt. **A tulajdonviszonyok generális átrendeződése az érdek, érték és szemlélet olyan számú változásával járt, amit az általános emberi jogokra való hivatkozással már nem lehet kezelni.**

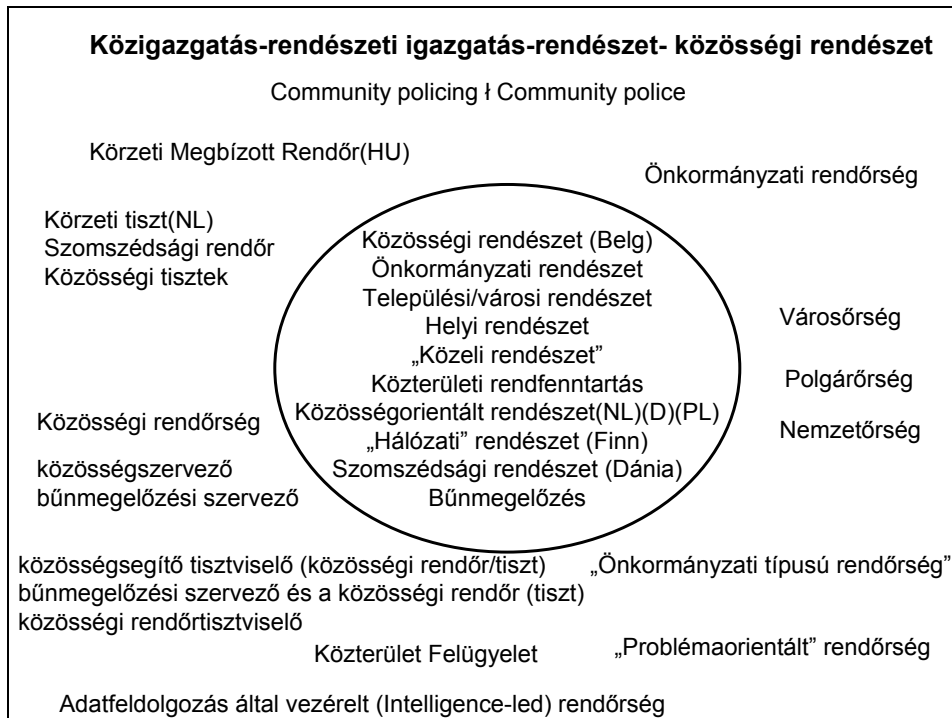
A biztonság mint szükséglet és emberi jog továbbra is evidencia, csak a hozzájárásának mértéke más struktúrában jelenik meg. Az állami szerepvállalás csökkenésével „az egy főre jutó biztonsági állami szolgáltatás csökken, ugyanakkor a nem állami szolgáltatáshoz már elsősorban vagyoni alapon lehet hozzájutni”.

Köztes szerepet töltenek be a (kis-és mikro)közösségek, önkormányzatok, kistérségek. Jelen tanulmány keretei közt megkísérlem a közösségi (nem EU!) biztonság fogalmát körülhatárolni.

⁵⁶ dr. Harold Olschak

„Az **önkormányzati/települési/közösségi/mikrotérségi/kistérségi biztonság** a komplex BIZTONSÁG eleme, amely az önkormányzat/település/mikrotérség/kistérség általános rendjének és életfeltételeinek **jogi** szabályozottsága, a **településen/mikrotérségben/kistérségben élők**, annak közigazgatási határain belül bármilyen **tevékenységet végzők**, a település/mikrotérség/kistérség napi életében **résztevők** képességei, ismeretei, érdekei, igényei, beállítódásai és magatartásformái, a **közösségi/mikrotérségi/kistérségi** biztonságot szolgáló/fenntartó/támogató **személyek, intézmények, vállalkozások kompetenciái, az eszközök**, technológia, berendezések technikai színvonala, általános állapota, aktív és passzív biztonsága, a **település/mikrotérség/kistérség** teljes infrastruktúrája, állapota, kiépítettsége, rendszere és a működtetés módja, az önkormányzati/települési/közösségi /mikrotérségi/kistérségi **folyamatok** komplex szabályozottsága és **környezeti** illesztése, az ezekben rejlő **kockázatok** kezelése, a közösségi élet, mint folyamat és rendszer és az ehhez társuló **kultúra** rendszerszemléletű **koordinációja, a társadalmi tolerancia és támogatási, elfogadási készség** eredményeként megvalósuló, élhető, viszonylag **zavartalan működési, dinamikus egyensúlyi állapot**, olyan mérhető **életminőség**, amelyben a funkcionális tevékenységek folyamatosan, korlátozásoktól mentesen, egyre javuló elégedettséggel végezhetők és az **önkormányzati/ települési/közösségi/mikrotérségi/kistérségi** biztonsági tevékenység végzését támogató rendszerek védelme is biztosított.” (Dr.Teke A.©)

A közösségi rendészeti tevékenység megközelítése a biztonságsszolgáltatás keretében még gyerekcipőben jár Magyarországon, de valami elkezdődött. Hogy ilyen heterogén a helyzet, azt az alábbi ábra is szemlélteti:

Az állampolgári biztonsági szerveződések elsősorban vagyoni, anyagi alapon állnak és meglehetősen lokálisak. **Az Országos Polgárőr mozgalom széles társadalmi bázison áll, de nem minden társadalmi réteg, csoport biztonsági igényeit elégíti ki.** A hatóságokkal, rendészeti szervekkel való magas szintű kapcsolatrendszer felvethet egyfajta anyagi függést, illetve intézményesedést, ami már az önszerveződés jellegét kérdőjelezi meg.

Az EU-s tagság kapcsán a szomszédos tagállamokkal való, határon átnyúló együttműködés a belső és külső biztonság közötti éles határ eltolódását is jelenti. A biztonság tehát nem marad meg az államhatárok között, hanem azon túl lép.

Ilyen esetben a nem hatósági biztonsági szerepvállalás hogyan valósul meg?

Ebből az is következik, hogy EU-s biztonsági cégek fognak konkurálni a nemzeti vállalkozásokkal, és a nemzeti hatóságoknak, rendészeti szerveknek bizonyos biztonsági kérdésekkel e cégekkel lesz biztonsági együttműködési kérdése?

A kis-, és középvállalkozásokat ezek elriasztják a határon átívelő tevékenységektől, vagy olyan helyzetbe kerülnek, hogy hátrányosan kezelik őket a helyi versenytársakkal szemben. Ez különösen a kis tagállamok kis-, és közép vállalkozásait érinti keményen és az Unió szélén levő tagállamokban levőket. Ezért a nagyobb cégek megvásárolhatják őket helyi ismereteik, tapasztalataik és megújulási lehetőségeik miatt.

A belső piacon meglévő korlátok árait az európai megrendelők fizetik meg, akik így nem jutnak hozzá a széleskörű ajánlatokhoz, a magasabb minőséghez és megfelelőbb árakhoz a szolgáltatásoknál. Ugyanakkor ez hátrányosan érinti az életminőséget is. Az európai (állam)polgárt közvetlenül is érinti az, ha az előírások, eljárási módok abban akadályozzák, hogy más tagállamból vegyen igénybe szolgáltatásokat. Ugyanakkor közvetlenül is érintettek, ha a meglévő korlátok visszatartják a vállalkozásokat, hogy szolgáltatásaikat egy másik tagállamban is felajánlják, amelynek a következménye a magasabb ár, kisebb ajánlati paletta és az alacsonyabb minőség. Végül a szolgáltatói ágazatban új munkahelyek nem kielégítő létrehozása is az európai állampolgárt terheli.⁵⁷

A magán biztonságvédelmi szolgáltatásokra vonatkozó tagállami jogszabályok és a gyakorlat terén, jelentős különbségek vannak. Amíg a tagállamok a saját országukban nem korlátozhatják más tagállamból a magánvállalkozások és magánszemélyek szolgáltatást felajánló tevékenységét, addig képtelenek ellenőrizni a vállalkozások, vagy magánszemélyek minőségét, vagy szakmaiságukat. Felmerült az igény alapkövetelményeket tartalmazó jogszabály megalkotására, amely minimális követelményeket szabna meg, anélkül, hogy érintené a már magasabb követelményeket alkalmazó tagállami szabályozásokat. Nagyon fontos, hogy a minimális standardok hozzájáruljanak az iparág szakmaisága növekedéséhez.⁵⁸

A biztonság színvonala, mértéke nem a szereplők személyétől, nemzeti hovatartozásától, hanem a szolgáltatás rendszer- kompatibilitásától függ.

A rendszer pedig akkor működik megbízhatóan, ha az elemei a rendszerfolyamatokban betöltik szerepüket. Ez vonatkozik a biztonság szereplőire is.

Az Európai Unió alapjogi Chartája alapján mindenkinek joga van az élethez, a szabadsághoz és a biztonsághoz.⁵⁹ A változások a szemlélet módosulását is igénylik, ami az emberi értékek új megoldásokkal, eszközökkel, módszerekkel való védelmét vetítik előre.

A veszélyforrások, veszélyek, fenyegetések is abban a környezetben léteznek, ahol a védendő érdekek és értékek, és paradox módon éppen a szabadságot használják fel a szabadság ellen.

⁵⁷ A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a szolgáltatások belső piaci állapotáról (német nyelvű változat). Brüsszel, 2002. 07. 30. KOM (2002) 441

⁵⁸ Dr. Tina Weber, ECOTEC Research and Consulting Ltd. Priestly House, United Kingdom: A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union. 2001.

⁵⁹ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 3. cikk., http://www.europol.hu.int/charta/pdf/text_en.pdf.

A biztonság komplex értelmezéséből kiindulva annak bázisát is komplex módon kell kezelni. Az érintettek teljes körét be kell vonni az érdekek és értékek védelmébe.

A biztonság érdekében mind nemzetközi, mind nemzeti szinten egy markáns centralizációs és integrációs folyamat megy végbe. Ez látszólag ellentmond az európai regionális (regionalizációs) politikának, de a régiók is egyfajta centrumoknak tekinthetők. Az integráció mind vertikális, mind horizontális szinten megvalósul. A hatásmechanizmusok eredője a biztonsághoz kapcsolódó felelősség. A biztonsági kockázatok és az azokat kezelő mechanizmusok a statikus és dinamikus folyamatokra épülve egy egyensúlyi modellt képeznek.

A modellen belül a biztonság alanyai a nemzetközi szervezetek, nemzeti hatóságok, közösségek, a biztonsági vállalkozások, szerveződések és az egyének. A fokozódó (globális) biztonsági kockázatok kezelése egyre hatékonyabb eszközöket igényel, illetve az integrált, a kollektív és az egyéni biztonság (szabadság) közötti egyensúly fenntartását is megkövetelik. Ennek az egyensúlynak ki kell teljesednie az alapvető jogok érvényesülésére, az emberi és nemzeti (intézményi) kapcsolatokra, az értékek (ide sorolandók az adatok, információk) védelmére is.

A biztonságpolitika elsősorban nem az egyén szintjét képviseli, mindazonáltal az egyén, a magánszféra jelentősége egyre nagyobb súlyt kap.

A biztonságot az érdekmotivációkhoz célszerű kötni. A gazdasági világválság tovább bonyolítja a helyzetet. A középpontban a gazdasági potenciál biztosítása áll. A gazdaság fejlődésének világcentrumokhoz mért volumene egy éleződő versenyt jelez, amelynek szereplői jelenleg „alulteljesítenek”. A továbblépés feltétele a megfelelő képességek kialakítása, azaz egy radikális konkurenciaharc. A konkurencia lényege a saját pozíció védelme, erősítése, a versenytárs pozícióinak megszerzése. Axiomatikus megközelítéssel a saját fejlesztés mindig nehezebb, mint az adaptáció. A globalizációs versenykörnyezetben a standardok a hatalmi pozíciókhoz kötöttek, tehát azok megszerzése előrelépést jelent(het).

Az EU is ebben a globalizációs versenyben próbál helytállni és előrelépni. A rendészeti biztonság megközelítéséhez hozzátartozik az is, hogy a kíméletlen gazdasági küzdelem - erről szól a globalizáció – mellett az intézményrendszer globalizációja kevésbé fejlett, ezért a

gazdasághoz kötődő jogellenes cselekmények kezelése is stratégiai fontossággal bír. A terrorizmus, a nemzetközi szervezett bűnözés, az illegális migráció jól „megfér” az ipari kémkedéssel, az üzleti hírszerzéssel, a különféle gazdasági bűncselekményekkel, azok anyagi bázisául is szolgál.

A veszélyeztetés külső és belső szintéren zajlik. Az EU-tagság nem jelenti azt, hogy a tagállamok vállalatai a piaci pozíciószerezésről lemondtak volna.

Magyarország potenciális célpont lehet a gazdasági bűncselekmények számára. A gazdasági bűncselekmények sem tisztán, hanem „árucsatolással” fordulnak elő, az integrált biztonság szemlélet nem nélkülözhető Magyarországon a tulajdonviszonyok átrendeződésével, az érdekek és értékek képviselői képességével, a magánszféra szerepe felértékelődik a veszélyekkel szembeni fellépés során.

Az Európai Tanács is hangsúlyozza a köz-és magánszféra közötti biztonsági párbeszédet, az európai, szervezeti és ágazati kapcsolatok erősítését. Az elért eredményekre lehet alapozni, a fő kapcsolati forma a partnerség.

A globalizációs folyamatra építve új intézményi struktúrák kialakítása helyett indokolt a biztonság területén a lehetőségek feltárása, a biztonság és szabadság egyensúlyának biztosítása. A biztonság erősítésének esősorban a vállalkozásokra, a kereskedelemre gyakorolt pozitív hatásában kell megnyilvánulnia, főleg a biztonsági kockázatok csökkentésével. A veszélyek, fenyegetések realizálódása mindig valamilyen káreseménnyel jár, ami olyan gazdasági terheket jelent, amelyet egy nemzetállam nem mindig képes kompenzálni, ezért az EU egészére kiterjedő mechanizmus kialakítása került előtérbe. A legtöbb elemzés a terrorizmust emeli ki, mint fő veszélyforrást, azonban az egyedi események száma, következménye (bármennyire is sokkoló) elmarad az egyéb bűncselekmények volumene mögött. A veszélyforrások elleni fellépés rendszerét (megelőzés, kezelés, válaszlépések) indokolt a közösségi politikába szervesen beilleszteni.

A veszélyek elleni fellépés integrált európai megközelítése, a nemzetállami analógia alapján a környezeti illesztést veszi alapul. A veszélyeztetés és az okozott hatás területi egybeesése nem feltétlenül szükséges, az események lefolyása is gyors, mindazonáltal a folyamatok azt jelzik,

hogy a harmadik országok, a régiók biztonsági kompetenciája nagymértékben befolyásolja az európai biztonságot.

Az infrastruktúra nemcsak a gazdaságot lendíti fel, hanem a jogellenes megnyilvánulásokat is segíti. Ez újabb paradoxon. A fejlődő infrastruktúra egyúttal a biztonsági kockázatok növekedését is jelenti. A kapcsolatok bővülésével a környezetnek (harmadik országok, migráció-kibocsátó országok, instabil országok) nyújtott segítség, az együttműködés erősítése stratégiai kérdés.

Az együttműködés alapja a bizalom, azaz a nem tagállamokkal is a partneri kapcsolatokra kell fókuszálni. A biztonság csökkentése nélkül célszerű az ellenőrzések, hatósági intézkedések számát az ésszerűség határáig csökkenteni. Egy integrált rendszer sem hatékony az összetevő rendszerek egymás mellé rendelésével, ezért az integráció magasabb szintjére célszerű törekedni. Konkrétabban: az „információ mindenhatóságát” éljük, és ezt az integrált rendszerek csak akkor tudják megfelelő módon kihasználni, ha releváns, aktuális és szelektált információhoz jutnak hozzá.

A konfliktusok, válságok, krízishelyzetek kezelése különböző „alrendszerek” segítségével történik, ez előrevetíti egy központi struktúra létrehozását a fenti szituációkra. Ez is beleillik a vertikális és horizontális integrációs folyamatokba.

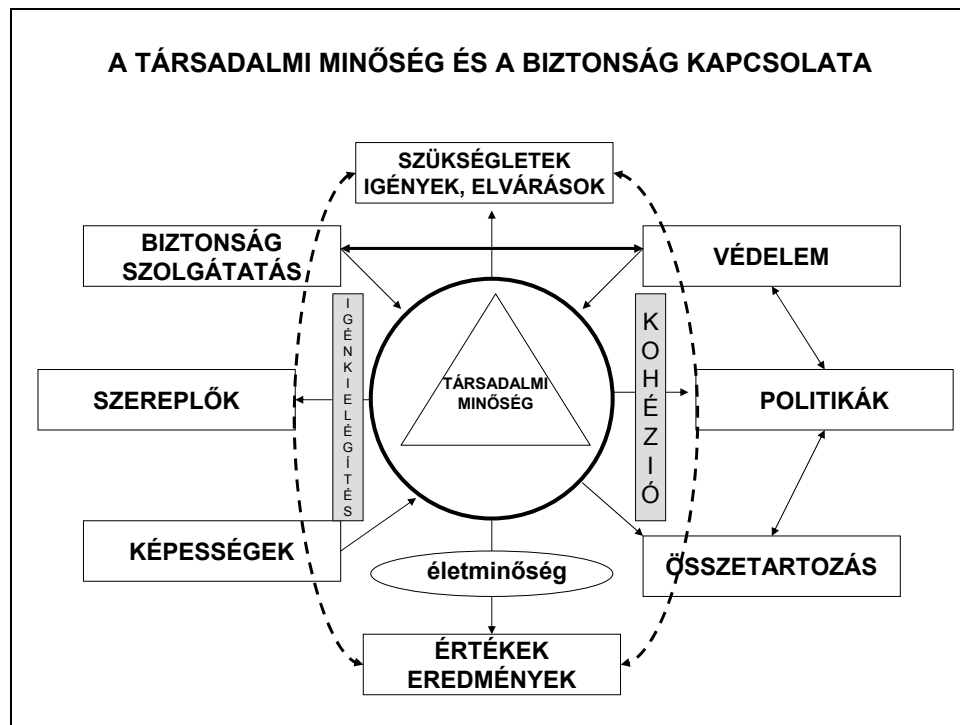
A koordináció és kooperáció főleg intézményi szinten hatásos, a kommunikációt azonban az érintettek teljes körére célszerű kiterjeszteni.

Egy komoly veszélyeztetés esetén, káreseménykor a tájékoztatás elmaradása, késlekedése nyugtalanságot, bizalmatlanságot, ellenérzést, együttműködés helyett akadályoztatást, tömeghisztériát eredményezhet. Ez a kommunikáció nem lehet egyirányú, hiszen a környezetből (lakosságból) is érkeznek fontos jelzések, információk, amelyek elősegítik a helyzet gyors, hatékony kezelését.

A biztonság, akár a többi „szféra” „nem nélkülözheti a tudományos háttérrel. A K+F elv érvényesítése kiemelt feladat az EU-ban, ezt jelzi a „Biztonsággal kapcsolatos kutatás -A

következő lépések” című közlemény-, amely 2007-től évente legalább 1 milliárd eurónyi ráfordítást tart szükségesnek a biztonsággal kapcsolatos kutatásokban.⁶⁰

A létfontosságú infrastruktúrák védelme és a károkozást követő események kezelése a nemzeti intézményrendszerek heterogenitása és az eltérő gazdasági fejlettség, főleg a gondolkodásmód eltérő irányai miatt komoly kihívást jelenthet.

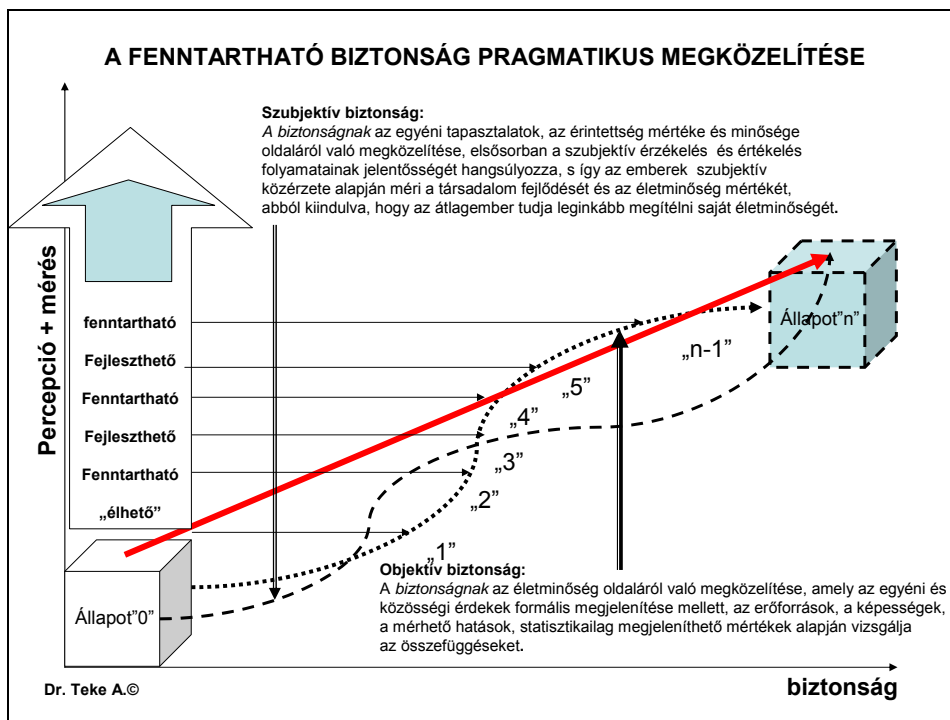
A szolgáltatás, a biztonságsszolgáltatás ténye a rendészeti szervek előtt nem csak kihívás, de a racionális megközelítés szükségszerű velejárója is, amely a kapcsolatrendszer átértelmezésével jár. **Ha a világ általában rendszerekkel, folyamatokkal, hálózatokkal írható le, akkor a biztonságsszolgáltatás természetét is ehhez célszerű igazítani, mégpedig minőségi alapokra helyezve.**

A minőségi alapoknál az életminőséget kell első helyen említeni⁶¹. Az állampolgárok esetében ez a szubjektív biztonságot jelenti. Bármennyire is rosszul hangzik, hogy az állampolgárt nem érdekli, hogy pl. hány órában végeztek biztonságsszolgáltató tevékenységet, hány térfelügyelő kamera működik, stb., ha nem érzi magát biztonságos környezetben.

⁶⁰ COM(2004) 698 végleges HU Brüsszel, 20.10.2004.

A terrortámadásokkal kapcsolatos megelőzés, felkészülés és válaszlépések 3.6.

⁶¹ Teke András: Rendvédelmi stratégiai tervezés-biztonságsszolgáltatás-minőségügy, Minőség és megbízhatóság, 2008/3.sz. (142-153 old.)

A biztonságszolgáltatás minősége egyben az életminőség egyik fokmérője is. S ez nagymértékben meghatározza a rendszet megítélését is.

E számunk szerzői

Demeter Attila alezredes

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Intézményfejlesztési és pályázati irodavezető

Dr. Demeter Tamás pü. alezredes

Nemzeti Adó- és Vámhivatal bevetési főigazgató

Lipics László r. őrnagy

Kőszeg Rendőrkapitányság Határrendészeti Alosztály vezetője

Nyári Éva

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Tudományszervezési Központ, főeladó

Dr. Teke András (PhD)

nyugállományú határőr ezredes, határőrségi főtanácsos

Dr. Zsigovits László

nyugállományú határőr alezredes, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem c. egyetemi docens